

WALKA NIE TYLKO
BRONIĄ s. 12

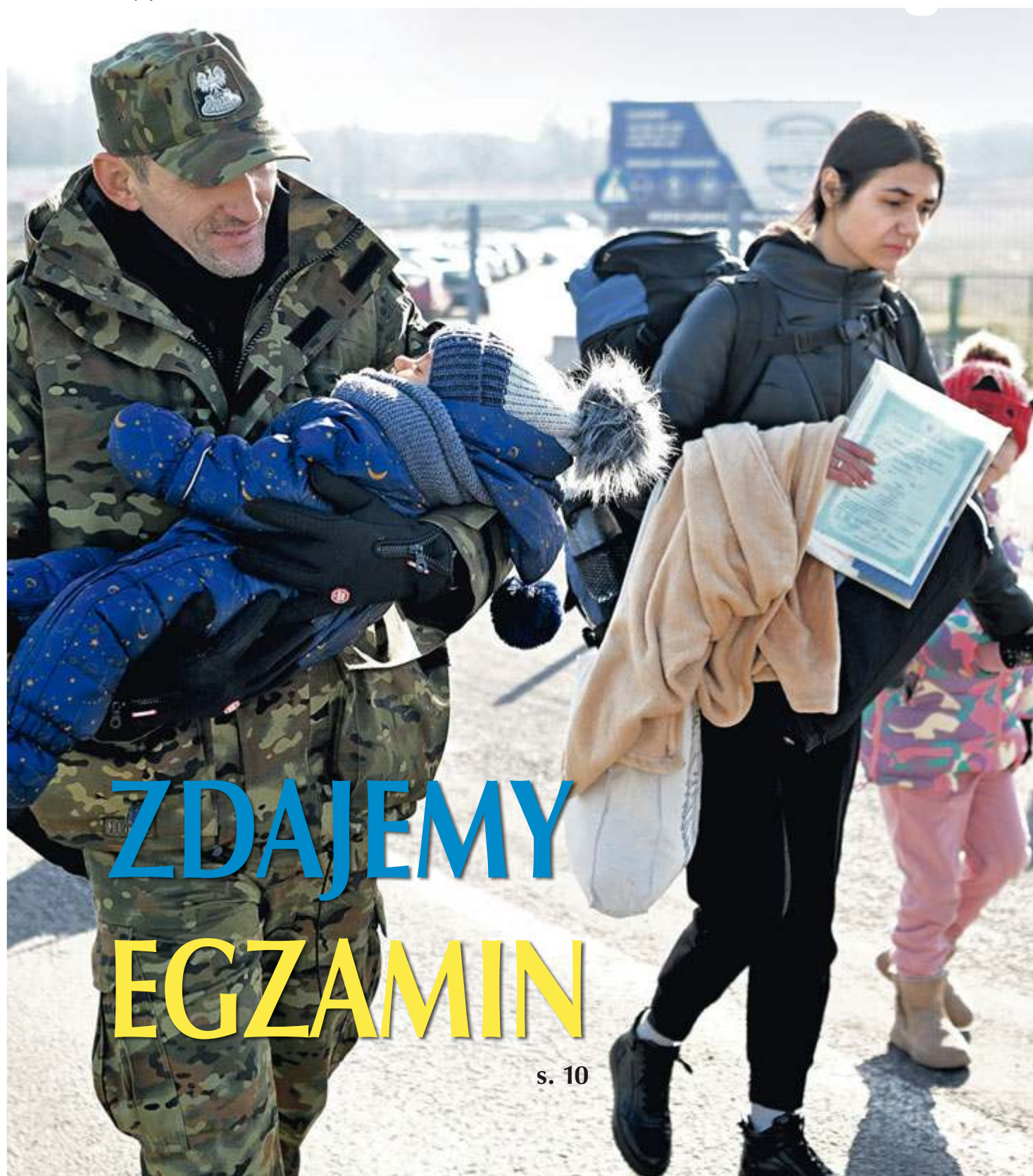
ATOM W RĘKACH
DYKTATORA s. 18

MISTYKA
W ŻYCIU s. 38

REFORMY
FRANCISZKA s. 34

13.03.2022
nr 11 (854)
cena 5 zł
(w tym 8% VAT)
NR INDEKSU 205 109
ISSN 1734-9079
www.idziemy.pl

idziemy

ZDAJEMY
EGZAMIN

s. 10

POMOC DLA UKRAINY

WWW.CARITAS.PL/UKRAINA

Wojska rosyjskie wkroczyły do Ukrainy. Trwa wojna. Ostrzeliwane są miasta, domy, przedszkola i szpitale. Sytuacja wymaga od nas natychmiastowej reakcji. Caritas Polska ogłasza zbiórkę finansową pod hasłem „Pomoc dla Ukrainy”. Za pomocą zebranych pieniędzy zakupimy żywność, środki higieniczne i zapewnimy podstawową pomoc materialną zarówno w Ukrainie, jak i uchodźcom po stronie polskiej.

możesz pomóc

Dokonując
wpłaty na stronie
caritas.pl/ukraina

Wpłacając dowolną kwotę na konto:
PL 77 1160 2202 0000 0000 3436 4384
z dopiskiem **UKRAINA**

Wysyłając **SMS** pod numer
72052 o treści **UKRAINA**
(koszt 2,46 zł z VAT)

ks. Henryk Zieliński

Z sercem i z głową

Zbrojna napaść Rosji na Ukrainę przesłoniła prawie wszystko inne. Nawet wszechobecny dotąd koronawirus szedł na drugi plan. Kiedy giną ludzie, niszczone są ich domy, szkoły, szpitale, wodociągi i wszystko, co konieczne do życia, trudno milczeć. Dlatego nie milczy demokratyczny świat i nie milczy papież Franciszek. Na szczególną uwagę zasługuje braterskie upomnienie, skierowane przez przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski abp. Stanisława Gądeckiego do prawosławnego patriarchy Moskwy Cyryla (skrót publikujemy na str. 5).

Z postawy szefa polskiego Episkopatu możemy być dumni. Nie pierwszy raz. Na tym tle oficjalne wystąpienie patriarchy Cyryla w minioną niedzielę brzmi jak zgrzyt wrót piekieł. Moskiewski dostojnik popiera agresję na Ukrainę, perorując o ochronie jej mieszkańców przed... paradami gejów! Rosjanie tak mają, że wciąż muszą „brać kogoś w obronę”. Dopuszczając się rzezi warszawskiej Pragi, paląc klasztory i gwałcąc zakonnice „brali w obronę Polskę przed jakobinami”. Nie inaczej było w latach 1920 i 1939. Z niepokojem czekam na stanowisko Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego w tej sprawie. Będzie to sprawdzian czegoś więcej niż tylko jego faktycznej autokefalii, bo Cyryl swoim wystąpieniem kompromituje całe chrześcijaństwo.

Puszczanej w ruch rosyjskiej machiny wojennej nie da się łatwo zatrzymać. Może to zrobić już tylko Bóg, jeśli analogicznie do Cudu nad Wisłą w 1920 r. sprawi tym razem Cud nad Dnieprem. Nie przestawajmy się o to modlić i pościć. Ukraina, podobnie jak Polska przed stu laty, walczy bowiem nie tylko o swoją wolność, ale także o wolność całej Europy. Zachód, który jest gwarantem naszego bezpieczeństwa (USA, Wielka Brytania i Rosja były także gwarantami bezpieczeństwa Ukrainy), jest egoistyczny i niepozbierany. Sankcje na rosyjskie banki i inne biznesy pełne są dziur i wyjątków. Europejczycy dalej chcą kupować rosyjski gaz i ropę. Wiele zachodnich firm, mimo sankcji, nie ma zamiaru wycofać się z Rosji. Także wśród zachod-

nich polityków brakuje konsekwentnego stanowiska, że z ludźmi odpowiedzialnymi za zbrodnie wojenne i grożącymi światu bombą atomową żaden szanujący się przywódca rozmawiać nie będzie. Bo z terrorystami się nie rozmawia. Rosjanie muszą to usłyszeć, że Putin jest i będzie dla nich ciężarem niezależnie od wyniku tej wojny.

W naszych uwarunkowaniach geopolitycznych musimy jednak uważać, żeby nie wysforować się za bardzo do przodu i nie zostać na spalonym. Zależy nam na niepodległości Ukrainy i powinniśmy udzielać jej wsparcia. Róbmy jednak, co się da, aby trzecia wojna światowa, która – jak stwierdził papież Franciszek – już się toczy, tylko w kawałkach, nie przerosła się w taki konflikt zbrojny, który toczyłby się głównie na naszych ziemiach. Jesteśmy zobowiązani zaopiekować się już ponad półtora milionem uchodźców z Ukrainy, mając świadomość, że niebawem przyjdą kolejni, że pozostaną z nami co najmniej kilka miesięcy, a może i lat. Dlatego – doceniając szlachetne porywy serc wielu Polaków, którymi zadziwiamy świat – trzeba pomyśleć o długoterminowej strategii. Bez niej gościnność zmieni się w zmęczenie, a serdeczność w niechęć.

Nie chcę gasić entuzjazmu tych, którzy przyjmują uchodźców w swoich mieszkaniach. To bardzo ewangeliczne. Pytanie tylko, na jak długo? Może warto pomyśleć o znajdowaniu i opłacaniu uchodźcom przez jakiś czas mieszkań na wynajem? Jest ich trochę w Polsce. W większości przybywają do nas matki z dziećmi i wiele z nich nie może podjąć pracy zarobkowej. Ale tym, które mogą, trzeba to ułatwić. Dobrze, że rząd chce traktować ukraińskich uchodźców w systemie opieki zdrowotnej, świadczeń socjalnych i w dostępie do placówek oświaty tak samo jak własnych obywateli, ale wiadomo, że ten system już przed napływem uchodźców był niewydolny i bez wsparcia także ze strony międzynarodowych organizacji i funduszy może sobie nie poradzić. Czy nie trzeba o to wsparcie poprosić?

Nie patrzmy na uchodźców jako na tych, którzy mieliby uratować naszą demografię. Nie usiłujmy ich polonizować, nie podkradajmy Ukrainie jej obywateli. Nie przyczyniamy się także do tworzenia w Polsce mniejszości ukraińskiej, bo to może być kiedyś zarzewiem niepotrzebnych konfliktów. Tylko tym, którzy sami chcą być Polakami, możemy to ułatwić.

Pomagajmy z sercem, ale i z głową.

henryk.zielinski@idziemy.com.pl

13.03.2022 **idziemy** w numerze:

TEMAT NUMERU

Caritas pomaga s. 4

Zdajemy egzamin s. 10

Walka nie tylko bronią s. 12

NA CZASIE

foto: PAP/EPA/Andy Rain

Atom w rękach dyktatora s. 18

Kwiecista wyspa chrześcijan – polscy misjonarze w Indonezji s. 20

Losy wynalazcy nafty s. 42

Ameryka wobec Ukrainy s. 54

NASZE SPRAWY

Nie tylko dla orłów – wychowanie do męstwa s. 23

Sól i sól s. 43

MOJA WIARA

foto: Amelia Siuda-Koszela

Kalwarie Polskie: Wśród sosen – droga krzyżowa pod Licheniem s. 36

Reformy Franciszka – wywiad z o. Stanisławem Tasiemskim OP s. 34

Refleksje wielkopostne: Mistyka w życiu – Powtórzone Prawo s. 38

Czytanie nie kończy się na papierze! Najnowsze wiadomości i opinie na stronie www.idziemy.pl. E-wydanie tygodnika można zakupić na stronach: www.eprasa.pl, www.egazety.pl.

Co Caritas Polska robi dziś dla uchodźców?

Pomagamy w różnych obszarach, przede wszystkim za pośrednictwem Caritas Ukraina Kościoła Grekokatolickiego oraz Caritas-SPES Kościoła Rzymskokatolickiego. Przekazaliśmy im już 100 tys. euro i 100 tys. złotych. Poza tym pomagamy diecezjom w Polsce, które wspierają uchodźców z Ukrainy. Obok tego jesteśmy obecni w punktach granicznych, tam pracują nasi wolontariusze. Właśnie udaję się w kierunku Przemyśla. Caritas w diecezjach przygranicznych: przemyskiej, lubel-

fol. arch. Caritas Polska

CARITAS POMAGA

Z ks. dr. **Marcinem Izykim**, dyrektorem Caritas Polska, rozmawia Irena Świerdzewska

skiej, zamojsko-lubaczowskiej, zapewniają uchodźcom wszystko to, czego potrzebują najpilniej. Organizują pomoc doraźną, rozdają gorące posiłki, kawę, herbatę, środki higieniczne.

Nastawiamy się na długofalową pomoc we współpracy z diecezjami. Osoby, które zostają w Polsce, będą też potrzebowały pomocy psychologicznej, prawnej, integracji, umiejętności językowych. Caritas będzie ich wspierać.

Czy Caritas bierze też udział w przyjmowaniu uchodźców?

W naszym Centrum Okopowa Caritas Polska w Warszawie przyjęliśmy kilka rodzin. Zatrudniliśmy w Caritas Polska pracowników z Caritas-SPES i Caritas Ukraina. Kolejne osoby, które się zgłaszają, nie pozostają bez pomocy, kierujemy je do ośrodków prowadzonych przez zakony i diecezje. Caritas diecezji opolskiej przyjęła już ponad 200 dzieci z głębokimi niepełnosprawnościami. Zostały objęte opieką medyczną, trwają badania lekarskie. Więcej będę mógł powiedzieć w najbliższych dniach. Przygotowaliśmy 2 tys. miejsc dla dzieci z ukraińskich domów dziecka, w tym dla osób z niepełnosprawnościami różnego stopnia. Przyjmowanie uchodźców jest jednak przede wszystkim regulowane przez przepisy prawa i my również w takim trybie okazujemy wsparcie.

Jak Polacy odpowiadają na apele o zbiórkę na rzecz Ukrainy?

W pierwszą niedzielę po wybuchu wojny oraz w Środę Popielcową w parafiach miała miejsce zbiórka funduszy do puszek. Myślę, że za tydzień dotrą już do Caritas Polska środki finansowe ze wspomnianych

zbiórek. Na apele odpowiadają osoby prywatne i firmy. Nasi partnerzy, z którymi współpracujemy od lat, jak Biedronka, Lidl, Carrefour, Generali, PWPW, od razu przyszli nam z pomocą, od nich mam środki finansowe na natychmiastową pomoc na terenie Ukrainy i dla uchodźców z Ukrainy w Polsce. Partnerów ciągle przybywa, a ta solidarność jest dla nas dużą motywacją do dalszej pracy.

Jak w kolejnych dniach możemy wspierać tę działalność?

Serdecznie zapraszam na stronę Caritas Polska, gdzie znajdują się bieżące informacje. Jeśli będą wpływać do nas środki finansowe, to będziemy przekierowywać je do Ukrainy, żeby mogły być wykorzystane na celowane zakupy najpotrzebniejszych rzeczy. Można wysłać charytatywnego SMS-a z hasłem „Ukraina”. Uruchomiliśmy akcję „Paczka dla Ukrainy”. Zachęcam parafie, wszystkich ludzi dobrej woli, aby się włączać w tę akcję. Potrzebna jest żywność z długim terminem ważności, środki higieniczne. Ta wojna, ten kryzys potrwa bardzo długo. Potrzebna będzie pomoc długofalowa. Ważne, aby sił starczyło nam na długo i aby to pomaganie nie dokładało

BŁOGOSŁAWIEŃSTWO PAPIEŻA

Wy jako pierwsi wsparliście Ukrainę, otwierając swoje granice, swoje serca i drzwi swoich domów dla Ukraińców uciekających przed wojną. Hojnie ofiarujecie im wszystko, czego potrzebują, by mogli żyć godnie, pomimo dramatu obecnej chwili. Jestem Wam głęboko wdzięczny i z serca Wam błogosławię.

Franciszek do Polaków, 2 marca

nam pracy. Dlatego tak ważne jest rozpoznanie potrzeb – proponuję wszystkim kontakt z lokalną Caritas i rozeznanie, co jest aktualnie najpilniejsze. W kryzysie, z jakim mamy do czynienia, te potrzeby zmieniają się czasem z dnia na dzień!

Czy w działaniach na granicy pomaga wcześniejsze doświadczenie Księdza jako kapelana służb celnych?

Kiedy byłem na przejściach granicznych w Dorohusku, Hrebennem czy w Zosinie, widziałem wielkie zaangażowanie w pracę służb straży granicznej, celno-skarbowej, które wynika z procedur przy przekraczaniu granicy i z takiej wielkiej wrażliwości ludzkiego serca, kiedy trzeba podać herbatę, przenieść dziecko na rękach. Wśród służb mundurowych spotykam ludzi, którzy znają mnie sprzed lat, co buduje atmosferę zaufania, kiedy działamy na tym samym polu pomocy.

Jestem pod wielkim wrażeniem pomocy, w którą na granicy angażują się wszystkie służby. Także mobilizacji całego narodu w Polsce. Wszyscy zdajemy bardzo dobrze ten egzamin.

JAK POMÓC?

SMS o treści Ukraina pod nr 72052 (koszt 2,46 zł z VAT)
 Numery konta do wpłat tradycyjnych:
 Bank PKO BP S.A.
70 1020 1013 0000 0102 0002 6526
 SWIFT: BPKOPLPW
 Bank Millenium S.A.
77 1160 2202 0000 0000 3436 4384
 SWIFT: BIGBPLPW
 Tytułem: UKRAINA
 CARITAS POLSKA
 ul. Okopowa 55, 01-043 Warszawa
www.caritas.pl/ukraina

Arcybiskup Stanisław Gądecki, przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski, zwrócił się 2 marca w liście do Cyryla I, patriarchy Moskwy i całej Rusi, z wezwaniem do potępienia rosyjskiej agresji na Ukrainę. Píše między innymi:

„Wierzę, Wasza Świątobliwość, że jesteś człowiekiem pokoju. Nasz Pan, Jezus Chrystus, nauczał: «Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój, albowiem oni będą nazwani synami Bożymi» (Mt 5, 9). Dlatego proszę cię, Bracie, abyś zaapelował do Władimira Putina, by zaprzestał bezsensownej walki z narodem ukraińskim, w której giną niewinni ludzie, a cierpienie dotyka nie tylko żołnierzy, ale i osoby cywilne – zwłaszcza kobiety i dzieci. Jeden człowiek może jednym słowem zatrzymać cierpienia tysięcy ludzi – jest nim prezydent Federacji Rosyjskiej. Proszę Cię, jak najpokorniej, byś zaapelował o wycofanie wojsk rosyjskich

Patriarcha Cyryl z metropolitą Sawą w Warszawie, 2012 r.

for. xhiz

Braterskie upomnienie

z suwerennego państwa, którym jest Ukraina.

Żaden powód, żadna racja nigdy nie usprawiedliwia decyzji o rozpoczęciu inwazji wojсковej na niepodległy kraj, bombardowania osiedli mieszkalnych, szkół czy przedszkoli. Wojna jest zawsze klęską ludzkości. Ta wojna – jak pisałem w poprzednim liście – z racji bliskości obu narodów i ich chrześcijańskich korzeni – tym bardziej pozbawiona jest sensu. Czyż wolno niszczyć kolebkę chrześcijaństwa na słowiańskiej ziemi, miejsce chrztu Rusi?».

Arcybiskup Gądecki prosi też Cyryla o zaapelowanie do rosyjskich żołnierzy, aby nie uczestniczyli w tej niesprawiedliwej wojnie, aby odmawiali wykonywania rozkazów skutkujących zbrodniami wojennymi, co jest obowiązkiem moralnym. Przypomina, że przyjdzie czas rozliczenia tych zbrodni przed międzynarodowymi trybunałami, a już na pewno przed trybunałem Chrystusa.

„Wierzę, że wielu z wysłanych na wojnę Rosjan to szlachetni ludzie. «Nie wiemy, do

kogo strzelać, oni wszyscy wyglądają jak my...» – powiedział jeden z waszych żołnierzy. Proszę więc, abyś zaapelował do nich, aby czym prędzej wracali do domu, nie plamiąc sobie rąk niewinną krwią» – dodaje przewodniczący KEP.

Arcybiskup Gądecki podkreśla, że Kościół dysponuje bronią duchową. Dlatego zachęca Cyryla do wezwania prawosławnych w Rosji do modlitwy i postu w intencji pokoju w Ukrainie, podobnie jak miało to miejsce w Polsce.

Jednak Cyryl w ubiegłą niedzielę jeszcze mocniej stanął po stronie Putina. Mówił, iż „rozpoczęliśmy walkę, która ma znaczenie nie fizyczne, ale metafizyczne”. W zawiłych słowach sugerował, że Ukraina chciałaby wejść do grona krajów odrzucających wartości; tych, które wspierają parady gejowskie. Z kolei Rosja stoi po stronie prawa Bożego. W kontekście trwających zbrodni wojennych to oburzające sformułowania./bs

Krzysztof Ziemięcki

Co damy innym?

W momencie gdy piszę te słowa, pojawiła się informacja, że granicę z Polską przekroczył milionowy uchodźca z ogarniętej wojną Ukrainy. To oznacza, że już milion osób w ciągu 12 dni walk znalazło schronienie w naszym kraju! I to nie w jakichś zbudowanych na szybko namiotach, nie w ośrodkach dla uchodźców, a w polskich domach! Dostrzega to, docenia, a nawet dziwi się temu cały świat!

Kwadrans przed pojawieniem się na ekranie telewizyj-

nym paska z informacją o liczbie uchodźców jedna ze stacji relacyjowa wypowiadając się przedstawiciela amerykańskiej Izby Reprezentantów. Powiedział on, że z powodu tego, co dziś robimy, pomocy na taką skalę, przejdziemy do najnowszej historii świata. I... chyba ma ra-

cję, bo większość z nas też to czuje. Ale zarazem tylko niektórzy myślą dziś o tym, co dalej. Czy znajdziemy w sobie wystarczająco dużo sił, by kontynuować to dzieło? A może być tylko coraz trudniej.

Spójrzmy jednak na pomoc świadczoną obecnie przez Polaków w kontekście historii ubiegłego wieku, jeśli takie wzorce zachowania otrzymujemy niejako w prezencie od poprzednich pokoleń. Co jeszcze w ostatnim wieku Polska dała światu? Na pewno wymieniłbym, choćby w kontekście wal-

ki o niepodległość, naszą postawę jako narodu w czasie II wojny światowej. Nie tylko męstwo, ale i oddanie wspólnej sprawie oraz brak systemowej współpracy ze złem, gdyż Polska jest jedynym krajem, w którym w okupowanej Europie działało tak sprawnie państwo podziemne, a my nigdy nie stworzyliśmy jakiegoś polskiego oddziału SS.

Na pewno byłaby to także Solidarność. Wielki dziesięcio-

byłoby upadku muru w Berlinie i likwidacji żelaznej kurtyny, gdyby nie rok 1980 i Solidarność właśnie.

Ale jest jeszcze coś wyjątkowego, zmieniającego świat, dającego nadzieję i przypominającego, jakie plany wobec każdego z nas ma Bóg. To s. Faustyna Kowalska i zapisana w jej „Dzienniczku” misja Bożego Miłosierdzia.

Na koniec, aby nie popaść w megalomanię i samozadowolenie, pomyślmy, co Ukraina dziś daje nam i światu. Po pierwsze bez wątpienia walczy także za nasz pokój i spokój. Po drugie pokazuje wszystkim, co znaczy honor, bohaterstwo, poświęcenie dla ojczyzny i walka o nią do samego końca. A ich prezydent stał się wzorem prawdziwego nie tylko polityka, ale i przywódcy. Pamiętajmy o tych rzeczach w tym trudnym czasie, bo historia jest nieustannie wielką nauczycielką życia.

Autor jest dziennikarzem TVP

Nasza pomoc Ukraincom może przejść do najnowszej historii świata. Czy znajdziemy w sobie wystarczająco dużo sił, by kontynuować to dzieło?

milionowy ruch społeczny, który wyrastał z niezgody na niewolę i oddolnie – aczkolwiek systemowo – położył fundamenty pod pokojową zmianę świata. Warto pamiętać, że nie

W SKRÓCIE

■ **Podróż do Afryki.** Przyjmując zaproszenie szefów państw i biskupów, Ojciec Święty Franciszek odbędzie podróż apostolską do Demokratycznej Republiki Konga w dniach 2-5 lipca oraz do Sudanu Południowego 5-7 lipca – podało Biuro Prasowe Stolicy Apostolskiej.

■ **Droga krzyżowa u św. Piotra.** Po latach przerwy do bazyliki św. Piotra powraca nabożeństwo drogi krzyżowej. Będzie odprowadzane w każdy piątek o godz. 16.00, a towarzyszyć mu będzie ekspozycja obrazów z kolekcji zatytułowanej „Via Crucis”, autorstwa malarza Gaetana Prevatiiego (1852-1920).

■ **Macron na drugą kadencję?**

Prezydent Francji Emmanuel Macron zgłosił swoją kandydaturę w kwietniowych wyborach prezydenckich. Tłumaczył, że ubiegając się o drugą kadencję, chce „przygotować przyszłość naszych dzieci i wnuków”. Macron objął urząd prezydenta po wyborach w 2017 r., zdobywając 66,1 proc. głosów w drugiej turze, w której rywalizował z Marine Le Pen.

■ **Decyzja amerykańskiego sądu.**

Amerykański Sąd Najwyższy podtrzymał karę śmierci na Dżochara Carnajewa oskarżonego o atak bombowy w trakcie bostońskiego maratonu w 2013 r. W zamachu zginęły trzy osoby.

■ **Spalanie węgla.** – Kraje planujące spalanie węgla jako alternatywy dla rosyjskiego gazu mogą to robić zgodnie z celami klimatycznymi UE – powiedział odpowiedzialny za Zielony Ład w UE Frans Timmermans. – Wszystko się zmieniło. Tydzień temu historia zatoczyła koło i musimy się z tą historyczną zmianą pogodzić – dodał unijny komisarz.

■ **Skazany dziennikarz.** 65-letni Aleh Hruzdziłowicz, dziennikarz Radia Swaboda, które jest zablokowane na Białorusi, został skazany na 1,5 roku kolonii karnej za „udział w zamieszkach”. Zasądzono mu również grzywnę w wysokości 56 tys. rubli białoruskich (ok. 80 tys. zł). To kolejny reporter skazany w związku z protestami przeciwko sfałszowaniu wyborów w 2020 r.

■ **Katastrofa śmigłowca.** Siedmiu rumuńskich żołnierzy zginęło w katastrofie śmigłowca IAR 330-Puma podczas poszukiwań pilota zaginionego myśliwca MIG-21. Także i ta maszyna uległa katastrofie.

■ **Nowy prezydent Armenii.** Parlament Armenii wybrał na prezydenta 61-letniego Vahagna Chaczaturiana, dotychczasowego ministra przemysłu wysokich technologii. Za jego kandydaturą głosowało 71 spośród 107 deputowanych.

Serwis przygotowany na podstawie PAP, KAI i RV

UKRAINA SIĘ MODLI

We wszystkich kościołach i cerkwiach Ukrainy trwają modlitwy o pokój w tym kraju. Diecezje i parafie włączają się w pomoc dla potrzebujących. Biskupi rzymskokatolicki zwrócili się z prośbą do papieża Franciszka o zawierzenie Ukrainy i Rosji Niepokalanemu Sercu Maryi. Mają nadzieję, że ten akt zatrzyma wojnę.

Ojciec Święty Franciszek ogłosił 6 marca, że wysłał jako swoich przedstawicieli na Ukrainę: jałmużnika papieskiego kard. Konrada Krajewskiego oraz stojącego na czele Dy-

kasterii ds. Integralnego Rozwoju Człowieka i mającego czeskie korzenie kard. Michała Czerny'ego. Wcześniej papież przekazał transporty z najbardziej niezbędnymi artykułami oraz ze sprzętem medycznym. W Kijowie cały czas pozostaje nuncjusz papieski abp Visvaldas Kulbokas, który jest z pochodzenia Litwinem.

Na zdjęciu modlitwa członków Wszechukraińskiej Rady Kościołów i Organizacji Religijnych w starożytnym soborze Mądrości Bożej w Kijowie.

KONSYSTORZ O KANONIZACJI

Papież Franciszek 15 maja dokona w Rzymie kanonizacji dziesięciorga błogosławionych. Decyzję Ojciec Święty podjął po wysłuchaniu opinii kardynałów zgromadzonych na Zwyczajnym Konsystorzu Publicznym (na zdjęciu). Świętymi zostaną ogłoszeni: karmelita Tytus Brandsma (1881-1942) z Holandii, męczennik z Dachau, pionier prasy katolickiej; Karol de Foucauld (1858-1916) z Francji, eremita na Saharze w Algierii; Maria od Jezusa – Anna Maria Rubatto (1852-1923) z Włoch, założycielka tercjarek kapucynek z Loano; Anna Maria Rivier (1768-1838) z Włoch, założycielka Zgromadzenia Ofiarowania Maryi; Łazarz Devasahayam Pillai

(1712-1752), męczennik z Indii; Cezary de Bus (1544-1607) z Francji, założyciel zgromadzenia Ojców Doktryny Chrześcijańskiej; Alojzy Maria Palazzolo (1827-1886) z Włoch, założyciel Instytutu Sióstr Ubogich; Justyn Maria Russolillo (1891-1955) z Włoch, założyciel Stowarzyszenia Bożych Powołań i Zgromadzenia Sióstr Bożych Powołań; Maria Dominika Mantovani (1862-1934) z Włoch, współzałożycielka i pierwsza przełożona generalna Instytutu Małych Sióstr Świętej Rodziny; Maria od Jezusa – Carolina Santocanale (1852-1923) z Włoch, założycielka Zgromadzenia Sióstr Kapucynek Niepokalanej z Lourdes.

fot. PAP/EPA/Roman Pilipey

TRWA ROSYJSKA AGRESJA

W trwającej wojnie wojska rosyjskie atakują bombami i raketami miasta ukraińskie – Charków, Żytomierz, Czernihów, Mariupol, Chersoń, Donbas, Kramatorsk, Winnicę. Niszczone są budynki mieszkalne, szpitale, szkoły. Przygotowywany jest atak na wciąż niezdobytą Kijów oraz Odesę. W pobliżu Kijowa większość małych miast została zniszczona. Zginęło wielu ludzi, wielu jest też rannych. W Zaporozżu Rosjanie wzniciли pożar na terenie największej w Europie elektrowni atomowej. Na szczęście nie zostały uszkodzone reaktory i nie doszło do wycieku substancji radioaktywnych. 6 marca z wyrzutni raketowych Grad Rosjanie ostrzelali teren instytutu naukowego w Charkowie, na którym znajduje się badawcza instalacja jądrowa.

Według ukraińskiej agencji RISU agresor zaatakował świątynię w Charkowie. Pocisk trafił w rzymskokatolicką katedrę Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, w której byli ludzie. Uszkodzony został także uniwersytecki kościół św. Antoniego. W wyniku ostrzału ucierpiał prawosławny Sobór Zaśnięcia Matki Bożej. W obwodzie kijowskim okupanci rosyjscy rozstrzelali duchownego Ukraińskiego Kościoła Prawosławnego, 42-letniego Maksyma Kozachyna.

Świat widzi, jak dzielnie Ukraińcy bronią się przed agresorem, i jest pełen uznania dla postawy prezydenta Wołodymyra Zełenskiego. W zakończeniu wojny jak na razie nie pomagają intensywne zabiegi dyplomatyczne. Z prezydentem Putinem osobiście rozmawiał premier Izraela Naftali Bennett, a telefonicznie także kanclerz Niemiec Olaf Scholz i prezydent Francji Emmanuel Macron.

Na zdjęciu zniszczenia w Irpieniu, mieście w obwodzie kijowskim.

POPIELEC W WATYKANIE

Modlitwa, miłosierdzie i post nie są lekarstwami tylko dla nas, lecz dla wszystkich: mogą zmienić historię. Głównie dlatego, że ci, którzy doświadczają ich skutków, niemal nie zdając sobie z tego sprawy, przekazują je innym. Przede wszystkim dlatego, że modlitwa, post i jałmużna są głównymi drogami, które pozwalają Bogu wkraczać w nasze życie i w życie świata. Są bronią ducha i to dzięki nim w tym dniu modlitwy i postu za Ukrainę błagamy Boga o pokój, którego ludzie nie są w stanie zbudować o własnych siłach – te słowa zawarte były w homilii przygotowanej przez Ojca Świętego, a odczytanej przez kard. Pietro Parolina. Sekretarz stanu Stolicy Apostolskiej przewodniczył w zastępstwie papieża Mszy Świętej w Środę Popielcową w bazylice św. Sabiny na Awentynie.

fot. PAP/EPA/Riccardo Anitmani

Fundacja
Dorastaj z Nami

Przekaz 1% dzieciom Bohaterów

KRS: 0000 361265

Fundacja Dorastaj z Nami
opiekuje się dziećmi, których
rodzice poświęcili się dla nas.

Masz szansę by odmienić ich los.

www.dorastajznami.org

Anna Meetschen

Wojenne rekolekcje

Myśleliśmy, że mamy to już za sobą: trudny czas Wielkiego Postu przeżywanego zupełnie inaczej niż to od lat mieliśmy z zwyczajem. Bo przecież przez dwa lata z rzędu praktyki wielkopostne podporządkowane były pandemii, która odebrała możliwość uczestnictwa w tradycyjnych nabożeństwach wielkopostnych. Aczkolwiek ci, którzy się postarali i którym na tym zależało, przeżyli owocnie ten czas, czerpiąc z trudnej sytuacji pandemicznej swoistą naukę wielkopostną.

W tym roku weszliśmy w ten święty czas z kolejnym, niemniej tragicznym

(a być może jeszcze bardziej tragicznym) cieniem – cieniem wojny. „Od powietrza, głodu, ognia i wojny wybaw nas, Panie”. Ile to razy śpiewaliśmy w świątyniach te suplikacje, w czasie gdy tyle osób walczyło z COVID-19, umierało z powodu wirusa lub traciło swoich najbliższych. Teraz ponownie klękamy i wzywamy ratunku, tym razem już nie przed klęską żywiołową, ale przed klęską ludzkości, jaką jest wojna.

Tym razem jesteśmy jej bezpośrednimi świadkami, bo ma miejsce już nie gdzieś na Bliskim Wschodzie, w Azji czy w Afryce, ale u naszych bezpośrednich sąsiadów. W twarzach codziennie napływających do nas uchodźców wojennych

widzimy aż nazbyt dobrze, jakie są jej skutki. I dobrze, że wiemy, iż nie możemy przejść koło tego, co się dzieje na Ukrainie, obojętnie. Bo cierpienie drugiego człowieka zawsze powinno nas dotykać. Również tego cierpiącego na innym kon-

tyncencie. Ale wiemy, że tak nie jest. Teraz jednak trudno nie współcierpieć z tymi, którzy przybywają do nas z miast strauatyzowanych przeżyciami wojennymi. Nawet najtwardsze serce musi zmięknąć. A to jest początek rekolekcji: wrażliwe i otwarte nastawienie wobec bliźniego. Potem trzeba pójść dalej, a więc wypełnić uczynki miłosierdzia – na tyle, na ile jest to w naszej sytuacji możliwe.

Nie każdy może pojechać na granicę, by tam na bieżąco pomagać uciekinierom z Ukrainy. Nie każdy też może przyjąć ukraińską rodzinę do siebie do domu.

Ale może zrobić wiele innego dobra: pomóc w sklepie czy na ulicy, kiedy widzi, że ktoś z Ukrainy potrzebuje pomocy, a przy tym uśmiechnąć się i wyrzec jakieś po-krzepiające słowa albo przynieść do miejsc zbiórki artykuły, które są akurat potrzebne.

Kolejna sprawa to jałmużna: Caritas na okrągło zbiera pieniądze i zakupuje wszystko, co najpotrzebniejsze uciekinierom i tym, którzy zostali na Ukrainie, bo nie mogli lub nie zdołali wyjechać. A jeśli ktoś nie może zrobić jednego, a na drugie go nie stać, to zawsze, ale to zawsze może się gorąco modlić w intencji pokoju w Ukrainie, za cierpiących w wyniku rosyjskich bombardowań, rozłąki z rodziną, za

konających żołnierzy broniących swego kraju, o nawrócenie Rosjan.

„Modlitwa, miłosierdzie i post nie są lekarstwami tylko dla nas, lecz dla wszystkich: mogą zmienić historię, ponieważ są głównymi drogami, które pozwalają Bogu

wkraczać w nasze życie i życie świata. Są bronią ducha” – napisał niedawno na Twitterze papież Franciszek.

W tym roku wielkopostne uczynki pokutne – post, modlitwa i jałmużna – nabierają bardzo konkretnego wymiaru. Co więcej, dostrzegamy, że nie są to tylko przestarzałe praktyki religijne, które niektórzy chcieli ożywić, przybierając je w ekologiczną szatę. Teraz nie pościmy dla ładnej sylwetki, oczyszczenia organizmu ze złogów czy dla ratowania planety, ale w celu wyproszenia miłosierdzia dla świata, dla Europy, która stoi w obliczu – można już powiedzieć – wojny totalnej. Nie wrzucamy do puszek dwóch złotych na odczepnego, by zaliczyć wielkopostną jałmużnę, ale dzielimy się realnie tym, co mamy, z tymi, którzy nie mają już nic.

I kolejny raz ten Wielki Post nie jest taki jak kiedyś, kiedy go traktowaliśmy trochę jak dzieci, podejmując postanowienia wielkopostne typu „nie będę jadł słodczy” czy „nie będę oglądał telewizji”. Teraz zostaliśmy postawieni przed prawdziwym wyzwaniem: „Kładę dziś przed tobą życie i szczęście, śmierć i nieszczęście. Ja dziś nakazuję ci miłować Pana, Boga twego, i chodzić Jego drogami, pełniąc Jego polecenia, prawa i nakazy” (Pwt 30, 15-16). Miłując Boga i chodząc Jego ścieżkami, zawsze wybieremy życie, zawsze wybieremy dobrze.

Cenzurują papieża

W czasie niedzielnej modlitwy Anioł Pański Papież dziękował dziennikarzom za ich pracę podczas wojny w Ukrainie. – Jest to służba, która pozwala nam być blisko dramatu tego narodu i pozwala odczuć okrucieństwo wojny – mówił Franciszek. Jednakże nie wszędzie dziennikarze mogą informować o tym, co się dzieje w Ukrainie. Rosyjskie media katolickie musiały ocenzurować papieża. Nie mogły przytoczyć jego słów o tym, że nie jest to jedynie operacja militarna, lecz wojna, która sieje śmierć, zniszczenie i nędzę.

Za zacytowanie tych papieskich słów w Rosji grozi kara 15 lat więzienia. Katolickie media musiały więc wykreślić część słów Franciszka o Ukrainie. Reżimowym cenzurą poddane też zostały rosyjskojęzyczne strony watykańskiego serwisu informacyjnego. Niektóre informacje zostały zablokowane. W związku z tym rozważa się możliwość ponownego nadawania wiadomości Radia Watykańskiego na falach krótkich na terytorium Rosji i Ukrainy.

Po przyjęciu przez Dumę 4 marca nowego prawa, które nakłada surowe kary za wszelkie informacje „wprowadzające w błąd” w sprawie wojny w Ukrainie, wiele rosyjskich i zagranicznych mediów postanowiło zawiesić swoją działalność w Rosji. Wprowadzone prawo, będące elementem wojny informacyjnej, położyło kres niezależnym mediom w Rosji./KAI, bs

Represje za protesty

Portal OWD-Info, który monitoruje represje polityczne w Rosji, poinformował o zatrzymaniu 6 marca co najmniej 2577 osób w 49 rosyjskich miastach za udział w protestach przeciwko inwazji na Ukrainę. Faktyczna liczba aresztowanych prawdopodobnie jest większa./wś

Dariusz Kowalczyk SJ

Problem tyranobójstwa

Słychać opinie, że racjonalnym rozwiązaniem dramatu wojny w Ukrainie mógłby być szybki przewrót w Rosji, w wyniku którego Putin zostałby pozbawiony jakiegokolwiek władzy. Cywilizowaną wersją takiego rozwiązania byłoby obalenie, aresztowanie, osądzenie i uwięzienie obecnego prezydenta Rosji. No ale najnowsza historia pokazuje nam, że zabicie dyktatora – po szybkim osądzeniu albo bez sądu – też jest szeroko akceptowane. Saddam Husajn został powieszony po procesie sądowym. Muammara Kaddafiego zabito bez bawienia się w jakieś sądy. Światowe media odnotowały te wydarzenia jako sukces demokracji i sprawiedliwości, choć po zabiciu dyktatorów sytuacja ludności w Iraku i w Libii nijak się nie polepszyła. W każdym razie powraca dziś problem tyranobójstwa, którym zajmował się m.in. św. Tomasz z Akwinu.

Św. Augustyn rozróżnia władców „szczęśliwych” i „nieszczęśliwych”, przy czym chodzi mu raczej o szczęście lub nieszczęście podwładnych, a ponadto stwierdza, że „państwowość szpetna i bezecna” w gruncie rzeczy nie jest państwem, lecz bandą złodziei. Tym niemniej nie dochodzi do wniosku, że w pewnych sytuacjach krwawe obalenie złej władzy mogłoby być z chrześcijańskiego punktu widzenia usprawiedliwione. Temat usprawiedliwionego tyranobójstwa pojawia się w XII w. Na przykład Jan z Salisbury rozróżnia między dobrymi władcami,

którzy mają „coś z boskości”, a tyranami, którzy mają w sobie „coś z niegodziwości Lucyfera”. Stwierdza ponadto, że wobec tyranii, która rodzi się z niegodziwości, należy „używać topora”.

Warto zauważyć, że w swej katechezie wygło-

szonej na audycji generalnej 16 grudnia 2009 r., a poświęconej właśnie Janowi z Salisbury Benedykt XVI stwierdził: „Być może Jan z Salisbury przypominałby nam dziś, że zgodne z zasadą równości są tylko te prawa, które chronią świętość życia ludzkiego i odrzucają dopuszczalność aborcji, eutanazji oraz bezceremonialnych doświadczeń genetycznych, te prawa, które szanują godność małżeństwa mężczyzny i kobiety”. Jeśli państwa lub organizacje międzynarodowe narzucają inne prawa, to dochodzi „do ustanowienia tego, co Jan z Salisbury nazywa «tyranii księcia» lub, mówiąc językiem dzisiejszym, «dyktaturą relatywizmu»: relatywizmu, który, nie uznaje niczego za pewnik, a jedynym miernikiem ustanawia własne «ja» i jego zachcianki” – kontynuował Ratzinger.

W kwestii problemu tyranobójstwa najczęściej cytowany jest oczywiście Tomasz z Akwinu, który jednak, tak jak wielu innych podejmujących tę kwestię, nie miał zamiaru tworzyć jakiegokolwiek teorii tyranobójstwa ani tym bardziej – jak to zauważają znawcy tematu – nie chciał napisać „podręcznika dla zabójców”, tylko podjął pozytywną refleksję o zadaniach króla. Temat tyranii i usunięcia tyrana wyszedł przy okazji, choć św. Tomasz poświęca mu wiele miejsca. Ciekawe, że jeden z rozdziałów jego rozważań nosi tytuł: „Jak

troszczyć się o to, żeby król nie stał się tyranem”. W odniesieniu do obecnej sytuacji można by się zapytać, jak „troszczyła się” Unia Europejska, w tym szczególnie Niemcy, oraz Stany Zjednoczone, by w Rosji nie „hodoować” tyrana.

Tomasz z Akwinu zasadniczo pochwała tego, który „uwalnia swój kraj, zabijając tyrana”. Stawia jednak pewne warunki. Po pierwsze musimy mieć do czynienia z poważnym złem ciężkiej tyranii, któremu nie można zaradzić w innych sposób. Po drugie trzeba dokładnie skalkulować siły i środki, by nie podejmować działań zdanych na niepowodzenie, po których ucisk stałby się jeszcze

Problem tyranobójstwa wiąże się z kwestią kary śmierci.

większy. Po trzecie decyzja o zabiciu tyrana nie może być podjęta na podstawie prywatnego mniemania, ale potrzebne jest tu zaangażowanie jakiegoś „publicznego autorytetu”. Oczywiście, wskazanie takiego autorytetu nie jest łatwe.

Problem tyranobójstwa wiąże się z kwestią kary śmierci. Wszak zabicie tyrana jest swego rodzaju wymierzaniem mu kary śmierci. Jan Paweł II wypowiadał się przeciwko takiej karze, gdyż uważał, że zasadniczo nie ma potrzeby jej stosowania. Z drugiej jednak strony nie zanegował tego, że w rzadkich sytuacjach kara śmierci mogłaby być usprawiedliwiona. Dalej poszedł Franciszek, który w encyklice „Fratelli tutti” stwierdził: „Dziś mówimy wyraźnie, że «kara śmierci jest niedopuszczalna» i Kościół angażuje się z determinacją, postulując jej zniesienie na całym świecie” (nr 263). Wielu jednak uważa, że to zbyt jednostronne postawienie sprawy...

dkowalczyk@jezuici.pl

Autor jest profesorem Wydziału Teologicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregorianum w Rzymie

Interwencja ambasadora

Ambasador RP przy Stolicy Apostolskiej Janusz Kotański wystosował list otwarty, w którym sprzeciwia się nieprawdziwym informacjom opublikowanym przez włoski dziennik „Avvenire” dotyczącym rzekomych przejawów rasizmu w przyjmowaniu przez Polskę uchodźców z Ukrainy. Szef polskiej dyplomacji przy Watykanie piętnuje też brak reakcji ze strony gazety, która natychmiast po opublikowaniu oczerniającego Polaków artykułu otrzymała stosowny list prostujący informacje z prośbą o jego wydrukowanie.

„To haniebne i żenujące, że w czasie, gdy Rząd Polski i obywatele naszego kraju goszczą już blisko 700 tys. uchodźców z Ukrainy, wśród których znajdują się nie tylko Ukraińcy, ale też obywatele 167 innych krajów, w dzienniku, który powinien być inspirowany katolicyzmem, rozpowszechniana jest antypolska propaganda kremlowska. Należy też podkreślić, że podczas gdy wszystkie włoskie media podkreślają bezinteresowną solidarność Polaków z osobami cierpiącymi, jedynie „Avvenire” wciąż uparcie fałszuje rzeczywistość” – pisze ambasador Janusz Kotański w liście otwartym przekazanym dziennikarzom.

Obecnie do Polski przybyło już ponad milion uchodźców z Ukrainy. **WŚ**

Ikona z Ukrainy

Akcent sztuki ukraińskiej znajduje się również w Muzeach Watykańskich. Ikona Matki Boskiej Przewodniczki (Wskazującej Drogę) z XVII w. jest jak dotąd jedynym dziełem pochodzącym z Ukrainy – poinformował portal Vatican News. Ikonę otrzymał w prezencie papież Jan Paweł II podczas swojej wizyty we Lwowie w 2001 r. W 2004 r. muzeum włączyło ją do swoich zbiorów. **WŚ**

Przybywają z całym dorobkiem w torbie. Nasz kraj stał się dla nich wyspą ocalenia. Polacy otwierają serca i domy dla uchodźców z Ukrainy.

Irena Świerdzewska

Warszawski Dworzec Wschodni jest jednym z miejsc, gdzie docierają pociągi z uchodźcami z Ukrainy, wprost z terenów objętych wojną. W hali dworca mieści się punkt obsługiwany przez wolontariuszy ubranych w odbłaskowe kamizelki. Niektórzy noszą napis: „Tłumacz języka ukraińskiego”. Przychodzą po pracy, żeby pomagać. Punkt wolontaryjny uruchomiły władze stolicy. Stąd osoby z Ukrainy rozwożone są do ośrodków w Warszawie i okolicy, gdzie otrzymują potrzebną pomoc finansowaną przez urząd wojewody mazowieckiego.

POCIĄG OCALENIA

Dorota Kozarzewska jest jedną z pięciu tysięcy warszawskich wolontariuszy, dziś liderką popołudniowej zmiany. – Witamy przyjeżdżających, częstujemy kawą, herbatą, a dzieci słodyczkami. Są w różnym stanie, zmęczeni, zdenerwowani. Nie mamy czasu zadawać im pytań, musimy mieć czas, żeby ich przytulić. Zabezpieczamy potem transport i zakwaterowanie – mówi wolontariuszka. Na dzisiejszej popołudniowej zmianie na dworcu pracowało około 25-30 wolontariuszy. – Przyjeśliśmy w tym czasie dwa pociągi, które przyjechały z dwudziestogodzinnym opóźnieniem. Ostatni, który wyjechał z Kijowa, przywiózł 400 osób – mówi pani Dorota. Pracują całą dobę, bo nie wiadomo, o jakiej porze dotrze kolejny pociąg. – To, co mamy za sobą, to był sprint, a teraz nastawiamy się na maraton, pracę długofalową przez wiele tygodni – ocenia.

Nie skarżą się na zmęczenie, mówią raczej o ludzkim cierpieniu, które widzą co-

dziennie. – Zostawiłem swoje obowiązki, jestem dziś od godziny 13.00, będę do 24.00. Przychodzę, kiedy tylko mogę. Wczoraj przyjechała 86-letnia kobieta z raną postrzałową nogi. To są ludzkie dramaty – nie kryje łez Piotr, wolontariusz.

– Kiedy patrzysz na panią, która ma ponad siedemdziesiąt lat i w torbie cały dorobek swojego życia, to serce pęka na kawałeczki – dodaje wolontariuszka Marta

chodzą głównie kobiety z dziećmi, z wielkim bagażem, takim, jaki zmieści mała walizka. Komuś udało się zabrać wózek, inne kobiety niosą małe dzieci na rękach.

Łzy mieszają się z uśmiechem. Wszyscy przeżywają wewnętrzne rozdarcie. Walentyna przyjechała z trzyletnim synem, Markiem. Jej mąż został, walczy teraz w obronie Kijowa. – Nikt z własnej woli nie chce opuszczać Ukrainy, wszyscy płaczą – opo-

Zdajemy egzamin

Swietłana z dziećmi, Sofią i Nastią, oraz babcią Jefrosenią przyjechały z obrzeży Kijowa

Dybińska, która przychodzi tu codziennie. – Transportem z Ukrainy przyjechał chłopak, który potrzebował pomocy lekarza, był w butach tak zniszczonych, że nie trzymały się na stopach. Nie mieliśmy żadnej pary w magazynie. Naszej rozmowie przysłuchiwała się dziewczyna, a po chwili przyniosła kupione w pobliskiej galerii nowe obuwie – mówi. Wolontariusze chwalą dobrą współpracę z PKP. – Pół godziny wcześniej informują nas, na któ-

ry peron wjedzie pociąg i ile przybędzie osób – mówi Dorota Kozarzewska.

Zbliża się godz. 19.00, na peron wjeżdża kolejny pociąg, wprost z Kijowa, z dziewięciogodzinnym opóźnieniem. Wy-

wiada. – Bardzo trudno było dostać się do pociągu. Na dworcu kolejowym w Kijowie jest bardzo dużo ludzi. Niektóre pociągi są skasowane, rozkład się zmienia i nie wiadomo, kiedy będzie następny pociąg. My czekaliśmy jeden dzień, a inni po 2-3 dni. Siedzieliśmy w nieoświetlonym dworcu kolejowym, żeby nie namierzono nas z satelity i nie zbombardowano. Pociąg ruszył o ósmej wieczorem, z wygaszonymi światłami wewnątrz. Kierunek jazdy ciągle się zmieniał. Jechaliśmy całą dobę – opowiada.

Swietłana z dziećmi, Sofią i Nastią, oraz z babcią Jefrosenią od kilku dni szykowała się do wyjazdu, ale kursy pociągów wciąż były wstrzymane. Opowiada o ostatnich dniach pełnych lęku. – Mieszkamy na obrzeżu Kijowa. Praktycznie nie wychodziliśmy ze schronu. Kiedy jechaliśmy pociągiem, przelatował nad nami samolot,

fot. Irena Świerdzewska

Wolontariusze pracują całą dobę, bo nie wiadomo, kiedy dotrze kolejny pociąg. Na początku był sprint, a teraz czeka ich praca długofalowa.

baliliśmy się bardzo. To było straszne. Teraz czujemy się już lepiej, spokojniej. Jesteśmy szczęśliwi, że udało się wyjechać. Dzięki Bogu! – dodaje.

Przyjeżdżający po wyjściu z pociągu dość sprawnie kierowani są przez wolontariuszy do autobusów, które dowiozą ich na noclegi. Na wiele osób czekają rodziny, które zabierają je do swoich domów. Na dworcu zostają tylko ci, którzy będą kontynuować podróż pociągiem do innych miast, gdzie mają umówione lokum.

Andrzej i Szymon przyjechali z parafii Krzeszów na Podkarpaciu, by zabrać sześć umówionych osób z Kijowa. – Babcia, troje dzieci i dwie mamy – wszyscy się u nas mieszcza – mówią. – Cała gmina Krzeszów angażuje się w pomoc osobom z Ukrainy. Przyjętych jest już jedenaście osób – mówi Szymon.

PRZYSTAŃ W CARITAS

Ośrodek diecezji warszawsko-praskiej w Urlach jest jednym z miejsc zakwaterowania, dokąd przywożeni są uchodźcy z Ukrainy. Dysponuje bardzo dobrym zapleczem i świetnym położeniem w kompleksie leśnym. Tu do niedawna mieściło się seminarium propedeutyczne dla kleryków warszawskich diecezji. Pokoje dwu- i trzyosobowe wyposażone są w łazienki, na miejscu jest stołówka, sala gimnastyczna. Ośrodek może przyjąć 52 osoby.

– Współpracujemy z Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego. Naszym zadaniem jako Caritas jest przygotowanie miejsca, na co dostajemy finansowanie ze strony urzędu wojewody mazowieckiego – mówi Włodzimierz Wiczorek, kierownik Ośrodka Charytatywno-Opiekuńczego Caritas. Na apel o dary ludzie odpowiadają nieustannie. Przywożą koce, odzież, środki higieniczne.

Z przejścia granicznego wczoraj przyjechały kolejne osoby, teraz jest tu wszystkich 48, głównie kobiety i dzieci, kilkoro mężczyzn w starszym wieku. – Można spotkać też mężczyzn, którzy zostawili pracę w Estonii albo w krajach zachodniej Europy, przywożą do ośrodka swoje żony, a sami wracają, by walczyć na Ukrainie – mówi Krzysztof, emerytowany policjant, który przychodzi do ośrodka pomagać jako wolontariusz.

Marina i Wołodia z dziećmi w ośrodku Caritas w Urlach

foto: Irena Świerdzewska

– Uchodźcy z Ukrainy będą mogli przebywać w ośrodku w Urlach przez miesiąc bądź dłużej, zależnie od indywidualnej sytuacji. Tworzymy bazę lokali i pośredniczymy między osobami, które proponują im miejsca w domach. Także zgromadzenia zakonne chcą przyjmować osoby z Ukrainy – mówi Włodzimierz Wiczorek.

Ośrodek Caritas pomoże w zaadaptowaniu się do nowych warunków. – Stworzymy program, w ramach którego goście zapoznają się z tym, jak funkcjonuje polskie szkolnictwo, służba zdrowia, opieka społeczna, gdzie szukać pomocy w ramach usamodzielnienia się. Planujemy też zorganizowanie wycieczki poznawczej do Warszawy – mówi kierownik placówki. Już odbyły się zajęcia pilotażowe z bezpieczeństwa poruszania się na drodze, zgodnie z obowiązującymi w Polsce przepisami ruchu drogowego, a dyrektor placówki oświatowej opowiedziała o systemie szkolnictwa.

– Odnośnie do strategii nauki języka polskiego dzieci będziemy porozumiewać się z dyrektorami szkół. Musimy najpierw ocenić, jaki jest stan psychiczny dzieci. Jeśli mają stres pourazowy, stany lękowe, to potrzebna będzie najpierw praca z psychologiem. Dla dorosłych zorganizujemy kurs

językowy w oparciu o wolontariat – planuje Włodzimierz Wiczorek.

Jedni uchodźcy mówią, że Polska i inne kraje Europy będą dla nich miejscem przejściowego pobytu, inni już traktują je jako miejsca docelowe.

Ludmiła spod Tarnopola chce przenieść się do mieszkającej w Hiszpanii córki. Okrucieństwo wojny przeżywała przed ośmioma laty, kiedy straciła syna na wojnie w Donbasie. Nie przespała ani jednej nocy, kiedy przed dziewięcioma dniami Rosjanie znowu zaatakowali. – Tutaj czuję się bezpiecznie, ale mój dom, moja ziemia, groby rodziny i moje serce zostały na Ukrainie. Tam chcę wrócić – mówi.

Marina i Wołodia przyjechali z czwórką dzieci: Astabem, Baładarem, Tiemafiem i Sofiją. Najmłodsze ma 2 lata, najstarsze 16 lat. Pochodzą z Odessy, po wojnie w Donbasie, w której Wołodia brał udział, przenieśli się na wieś w okolicy Winnicy. O przyjeździe do Polski marzyli od dawna. – Dzieci zaczęły się już uczyć języka polskiego, Wołodia dostał zaproszenie do pracy w Polsce. Czekaliśmy tylko na wizę – mówi Marina. Rosyjska inwazja spowodowała, że musieli pośpiesznie opuszczać dom.

– U nas było spokojnie, ale niedaleko naszej wsi, gdzie była baza wojskowa, zaczęły się bombardowania, nad naszymi głowa-

mi latały samoloty, to było straszne – mówi Marina. – Do tego w sklepach niczego nie mogliśmy kupić, bo wszystko za gotówkę, a bankomaty przestały wypłacać pieniądze – opowiada. Z pomocą życzliwych ludzi dotarli na dworzec. Udało się ubłagać miejsce na stopniach zapchanego autobusu.

– Opuszczając Ukrainę, myślałam, że nie będziemy mieli gdzie mieszkać, że będziemy chodzić głodni. W Polsce przyjęto nas bardzo dobrze. Wszędzie nas dowożą, zapewniają spokój, odpoczynek. Kiedy nasza rodzina i przyjaciele piszą do nas, to odpowiadam, że w Polsce są tak dobrzy ludzie, że nie trzeba się o nas martwić. Zachęcam, żeby tutaj przyjeżdżali – mówi Marina.

Polska stała się dla nich wszystkich miejscem ocalenia.

Sześciuosobowej rodzinie z Odessy udało się ubłagać miejsce na stopniach zapchanego autobusu. – W Polsce przyjęto nas bardzo dobrze – mówią.

Walka nie tylko bronią

Od wielu lat pracują na Ukrainie. Są tam również teraz – w sytuacji zagrożenia – i nie mają zamiaru wyjeżdżać. Kapłani pochodzący z Polski dzielą się doświadczeniami ostatnich dni.

SOLIDARNOŚĆ I ODWAGA

KS. ADAM PRZYWUSKI,
kustosz Sanktuarium Maryjnego
w Łatyczowie

W jaki sposób zmieniła się sytuacja od początku wojny?

Gdy wojna się zaczęła, o świecie było słychać wybuchy z dwóch stron, bombardowali lotniska znajdujące się w odległości kilkudziesięciu kilometrów.

Jestem dziś właściwie przy głównej trasie wschód-zachód i codziennie widzę sznury samochodów. Więc ten exodus mam pod oknami. Największe kolejki, żeby przebić się przez gardło naszego miasteczka, czyli zwężenie drogi, sięgały ponad 20 km długości, dwa rzędy samochodów. Ale w tej chwili [tydzień po rozpoczęciu wojny – przyp. red.] jest pozytywne zjawisko: uciekają tylko kobiety z dziećmi w autach, mężczyźni prawie wszyscy zostali. I to jest ta lepsza część społeczeństwa. Na początku uciekali – widziałem po autach – tacy dorobkiewiczowie, którzy traktują Kijów, a może i ojczyznę, jako dojną krowę. A w tej chwili to jest grupa ludzi, którzy trwali, dokąd można było. Na przykład wczoraj przyszła do kościoła rodzina, mężczyzna poprosił o krzyż i świecę. Zostawił żonę i dzieci, a sam wrócił do Kijowa.

Ludność jest przygotowana do obrony?

Widać ogromne zjednoczenie Ukraińców. Świetnie zorganizowała się oddol-

na samoobrona, która pilnuje wiosek, bo idzie wielu dywersantów. Ukraińcy przede wszystkim potrafią strzelać, bo tu jest bardzo popularne myślistwo. Mają więc jakiś sprzęt, legalny lub nie, otrzymali także broń. W Łatyczowie dostaliśmy ok. 10 tys. karabinów, więc co drugi mężczyzna chodzi po ulicy z karabinem. Jest tu kilka takich grup: jedna oficjalna ze strony władz samorządowych, trochę dowodzona przez wojsko, druga to obrona terytorialna, i trzecia – ochotnicy. Ich postawa pokazuje, że kochają tę ziemię, to ich ziemia. Wszędzie powtarza się hasło, że to jest nasza ziemia, my tu nie wypuścimy nikogo.

Panika jest czterokrotnie mniejsza niż w Polsce, gdyż ci ludzie są mocniejsi w obliczu takich wydarzeń. Paliwo na stacjach się skończyło, ale jeżdżą cysterny. Działa handel, zaopatrzenie. Godzina policyjna jest surowo przestrzegana.

A czy dochodzą wieści z frontu?

Zupełnie inaczej jest tam, gdzie są prowadzone bezpośrednie działania wojenne. To już jest zbrodnia i tam nie ma litości. To wszystko prawda, co pokazują media. Dramat ludzi odciętych od świata, bo poruszanie się jest niebezpieczne, wyjął cały czas syreny, co potęguje strach...

Jak ludzie duchowo przeżywają te wydarzenia?

Jest tyle modlitwy całego świata, że może nas tutaj Pan Bóg zachować. Ale jest to wojna całej Ukrainy. Ludzie przychodzą, modlą się, jest ich więcej w kościele.

Widać ogromne zjednoczenie Ukraińców. I przede wszystkim ich odwagę.

Nie wiem, czy kiedykolwiek było tyle osób na Popielcu. Poza tym widać wewnętrzną solidarność i przede wszystkim odwagę, i to taką Bożą odwagę. Wszystkim mówię, że jest to zmaganie jakiegoś świata zła ze światem dobra.

I czy to nie coś, o czym Matka Boża mówiła w Fatimie, wspominając o Rosji?

Trzeba się modlić i podtrzymywać ducha, co jest moim zadaniem. Jestem w Łatyczowie już 20 lat, ale teraz dziękuję mi, że jestem z nimi w tym momencie. To miejsce jest mi ogromnie drogim i nie opuszczę go. I Matka Boża jest z nami.

Jest takie hasło: „Sława Ukraini!”. Wczoraj poszedłem na posterunek przy wjeździe do miasta. Mówię „Sława Isu-

su Chrystu”, oni na to: „Nie tak! Sława Ukraini!”. Wyszedł taki zasmalcowany ataman. Mówię: „Ty! Czorta czortem nie wygonisz. Jak Pana Boga nie będzie, to będziecie się czorty bić bez końca jeden z drugim. I przy okazji z Putinem”. A wieczorem dzwoni człowiek, który nie chodzi do kościoła. Najpierw mówi „Sława Isusu Chrystu”, potem „Sława Ukraini!”. O tak, to właściwa kolejność.

W jaki sposób Ukraińcy pomagają sobie nawzajem?

Bardzo dobrze zorganizowało się Przykarpacie, Zakarpacie, tamta południowa część bezpośrednio niedotknięta wojną. Taki chłopiec, Andrzej, zresztą z ramienia Kościoła, organizuje konwoje busów, które jadą z Kosowa do Kijowa. Zapewnili możliwość nocowania w szkołach i zabierają ludzi – kobiety z dziećmi – z okolic Kijowa i wiozą tam w Karpaty, żeby przeczekali ten czas piekła. Biedni są ci ludzie. Któregoś dnia prowadziłem taką grupę do kościoła, wśród nich 40-letnią kobietę, która płakała. Mówi: Już drugi raz uciekam w tej wojnie, jestem z Ługańska, w 2014 r. uciekłam, teraz znowu z córką, mąż w Polsce pracuje na tirach. Ile razy można jeszcze uciekać, ile razy można zaczynać od zera...

Chwała tym, którzy wrócili z Polski. Widziałem chłopca z pobliskiej Winnicy – gdy tylko się dowiedział, że wojna wybuchła, rozliczył się z pracy w Polsce i przyjechał najbliższym autobusem.

Czy pomoc Polski jest dostrzegana?

Piękne jest to, że świat pomaga, Polska pomaga. To jest wielkie zadanie przyjąć tych, którzy przechodzą przez granicę. Polska bije rekordy solidarności, piękna, dobroci, modlitwy i pomocy humanitarnej. Ale żebyśmy byli mądrzy, bo są różni ludzie, także dużo cwaniaków.

Tak wojna pokazuje jakość człowieka. Broń Boże, nie można osądzać, a raczej – nie wolno potępiać, ale obserwujemy różne postawy.

Ks. Adam Przywuski pochodzi z diecezji siedleckiej, od ponad 20 lat posługuje w Ukrainie, proboszcz parafii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny oraz kustosz Sanktuarium Maryjnego w Łatyczowie, słynącego z cudownego obrazu Matki Bożej Łatyczowskiej, Patronki Nowej Ewangelizacji.

POWSZECHNA MOBILIZACJA

**KS. ANDRZEJ KINOWSKI,
proboszcz parafii NMP Różańcowej
w Szaróweczce**

Jaka jest w tej chwili sytuacja w księdza miejscowości?

Kilka razy na dobę wyją syreny, które ostrzegają przed nalotami. Ale nic się nie dzieje. Dużo ludzi się boi i chowa się wtedy w piwnicy.

Czy ludzie wyjeżdżają ze wsi?

Sporo osób wyjechało, kilkoro poszło na front, a reszta została. Jeszcze przed wojną sporo ludzi wyjeżdżało, dlatego teraz część dołączyła do rodziny zagranicą.

Na miejscu działa samoobrona?

Tak, praktycznie wszyscy mężczyźni się w to zaangażowali. Z kolei ich żony organizują inne akcje, np. dziś padło hasło: robimy siatki maskujące. Kilkadziesiąt osób szuka, zbiera rybackie sieci i materiały. Na ogromne połacie materiału naszywają łatki. Więc działamy na rzecz samoobrony, ale jeśli jest zapotrzebowanie na froncie, natychmiast ktoś nam przekazuje.

W jaki sposób mieszkańcy się komunikują?

Wszyscy w okolicy jesteśmy zebrani na czacie internetowym. Wiemy, kto tam jest, nikt obcy nie może się dołączyć, mamy zaufanie do siebie. Przekazujemy sobie w ten sposób informacje, wolontariusze natychmiast organizują, dowożą, co potrzeba.

Dochodzą wieści z frontu?

Cały czas. Są to rządowe informacje, żeby nie było fałszywych. Ostrzegają nas, jakich „fejków” można się spodziewać w najbliższym czasie.

Jak ludzie przeżywają tę sytuację od strony duchowej?

Widać wzmożoną modlitwę. Ja w ten sposób przedstawiam tę sprawę: To nie jest wojna rosyjsko-ukraińska, ale jest to wojna dobra ze złem. Wobec tego każde uczynione dobro – choćby tutaj w Szaróweczce czy wśród Ukraińców, którzy wyjechali do Polski – to jest w jakiś sposób amunicja dla tych, którzy walczą z bronią w ręku. I nie-

stety, każde zło, każde świństwo, zdrada są jednocześnie złem, które będzie odbijało się na froncie. Bardzo mocno podkreśliłem, że Wielki Post jest wobec tego naszą szansą: jeżeli będzie zwycięstwo dobra w Szaróweczce, zwycięstwo dobra w Polsce, zło nie ma szans. Bo za Rosją stoi jakiś konkretny przywódca – nie mówię o Putinie, tylko o złu. Po naszej stronie – pod warunkiem, że jesteśmy po stronie dobra – jest Bóg. Jeżeli my czynimy zło, to jakby dajemy wejść szatanowi w nasze życie. Postawiłem sprawę w taki sposób, ludzie to „kupili”. Naprawdę niesamowicie się mobilizują, dzieje się dużo dobra, jest dużo życzliwości.

Każde uczynione dobro to jest w jakiś sposób amunicja dla tych, którzy walczą z bronią w ręku.

Większość zostaje?

Zostaje, ale u nas jest jeszcze w tej chwili spokojnie. Do tego stopnia, że my zapraszamy ludzi z Chmielnickiego, którzy mieszkając w blokach, boją się, że trafi pocisk i piętro lub dom się zawali. Natomiast u nas jest niska zabudowa.

Pojawił się komunikat diecezji warszawsko-praskiej, że parafia w Szaróweczce prosi o pomoc.

Mieszkańcy mają zaufanie do Kościoła, więc czasem wolą się zgłaszać po pomoc do parafii. Na przykład kiedy zbliża się godzina policyjna, a ludzie dojeżdżają i wiedzą, że nie zdążą do domu, pytają o kościół.

Ks. Andrzej Kinowski wśród przygotowujących siatki maskujące

fol. Archiwum ks. A. Kinowskiego

Także w Polsce jest mobilizacja...

Tak, my to widzimy i bardzo doceniamy. Obawy budzą niektórzy Ukraińcy, którzy uciekli... To znaczy mama z dzieckiem wyjeżdża dla bezpieczeństwa, ale mąż zostaje tutaj, żeby bronić domu i żeby ona mogła później tutaj wrócić. Natomiast „uciekinierni” nazywamy tych, którzy nie chcą walczyć, szukają łatwiejszego życia, którzy wyjeżdżają i mogą mieć wręcz pretensje do Polaków, że nie mają takich warunków jak u siebie w domu. Czasami po samochodach można poznać, czy ktoś ucieka przed wojną, by mu było dobrze, czy boi się o życie dziecka.

Potrzebujemy nie tylko dla siebie, bo w tej chwili nikt w Szaróweczce nie głoduje. Ale na przykład w Chmielnickim, czyli kilometr od nas, jest szpital, do którego przywożą żołnierzy z frontu. Tam nie ma nic. A z miejsca oddalonego 40 km od nas prosili nas o kaszę.

Próbujemy kontaktować się między sobą. Polaków jest tu sporo. Szaróweczka to odrębna wieś. A w Chmielnickim jest kilka grup Polaków, którzy również są na czatach i wszyscy komunikujemy się ze sobą. Co chwilę pojawiają się informacje, czego potrzeba.

Zatem wsparcie finansowe na pewno nie będzie źle wykorzystane, już w ostateczności – na infrastrukturę.

Ks. Andrzej Kinowski pochodzi z diecezji warszawsko-praskiej, od 12 lat posługuje na Ukrainie w diecezji kamieniecko-podolskiej

**Wywiady przeprowadziła
Barbara Stefańska**

ZBIÓRKA DZIEŁA MISYJNEGO DW-P DLA PARAFII W SZARÓWECZCE

Ks. Andrzej Kinowski pragnie zorganizować w parafii centrum pomocy, z którego w razie konieczności będą mogli skorzystać mieszkańcy miejscowości, a także uchodźcy z terenów dotkniętych okrucieństwem wojny. Ofiary można wpłacać na specjalne konto:

BOŚ Bank 72 1540 1287 2001 6801 1413 0006

W SKRÓCIE

■ **Potrzebne łóżka piętrowe.** Ośrodek Rycerskiego Zakonu Korony Polskiej w Jelczu-Laskowicach może przyjąć więcej uchodźców, ale potrzebuje łóżek piętrowych. Odbierze je z każdego miejsca w Polsce. Kontakt: tel. 600-981-265, e-mail: biuro@monarchia.info.pl.

foto. PAP/Cezary Michalowski

■ **Podopiecznym domów dziecka.** Caritas Polska wśród innych inicjatyw wspierania Ukraińców zapewniła 2 tys. miejsc dla dzieci i sierot z niepełnosprawnościami; na razie przyjechało ich 400 i trafiło do placówek w diecezji opolskiej, bydgoskiej i częstochowskiej. Na zdjęciu: podopieczni ukraińskich domów dziecka w Domu Dziecka nr 7 w Łodzi. Łódzka fundacja Happy Kids rozlokowała już niemal tysiąc dzieci przywiezionych z Ukrainy.

■ **Szacunek, uznanie i wsparcie.** – Drodzy Siostry i Bracia z Ukrainy, za wasze umiłowanie Boga i heroiczną miłość do Ojczyzny należy się wam wszystkim szacunek i uznanie. W imieniu pasterzy i wiernych Kościoła katolickiego w Polsce po raz kolejny zapewniam was o naszej życzliwości, przyjaźni, wsparciu duchowym i materialnym – powiedział przewodniczący KEP abp Stanisław Gądecki w orędziu na Środę Popielcową.

■ **Pojednanie w imię Zbawiciela.** „Wpatrując się w Zbawiciela, który odrzucał przemoc i bezwarunkowo stał się Miłością dla nas, uczynimy wszystko, by umilkły strzały i przestali ginąć ludzie, by zapanował czas pokoju i pojednania” – napisali rzecznicy Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP, Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego i Konferencji Episkopatu Polski w komunikacie na rozpoczęcie Wielkiego Postu.

■ **Odciąć rosyjskie surowce.** Premier Morawiecki zaapelował, żeby UE nałożyła embargo na rosyjski węgiel. Jego zdaniem Europa w perspektywie kilku miesięcy powinna także przestać kupować ropę i gaz od Rosji, gdyż z tych środków państwo to finansuje prowadzoną na Ukrainie wojnę. Premier wskazał też, że potrzebny jest plan odbudowy dla Ukrainy w wysokości 100 mld euro finansowany przez Unię Europejską.

foto. PAP/Darek Delmanowicz

MEDYCY PRZECIW WOJNIE

Prezes Naczelnej Rady Lekarskiej Andrzej Matyja zwrócił się do prezesów organizacji lekarskich i lekarsko-dentystycznych na Białorusi i w Rosji, będących członkami Światowego Stowarzyszenia Lekarskiego i Światowej Federacji Dentystycznej, wzywając do wypowiedzenia się przeciwko wojnie i użyciu siły zbrojnej, śmierci i cierpieniu zarówno żołnierzy, jak i ludności cywilnej. Świadomy potrzeby odwagi do sprzeciwienia się wojnie prowadzonej przez własne państwo pokreślił, że to moralny obowiązek medyków, powołanych w końcu do ratowania życia.

W tym kontekście Prezes NRL przywołuje przykład kolegów z Tureckiego Towarzystwa Lekarskiego, którzy – mimo ryzyka prześladowania przez władze – publicznie wyrazili swoje antywojenne stanowisko w styczniu 2018 r. w oświadczeniu zatytułowanym „Wojna jest sprawą z zakresu zdrowia publicznego”.

Jak piszą sygnatariusze apelu, „Wojna jest tworzoną przez człowieka sprawą zdrowia publicznego, wyrządzającą szkody w naturze

i zdrowiu ludzkim oraz zagrażającą życiu publicznemu. Każdy konflikt, każda wojna niesie ze sobą ogromną humanitarną tragedię, powodując nieodwracalne szkody fizyczne, psychologiczne, społeczne i środowiskowe. Jako osoby wykonujące zawód, który służy ratować ludzkie życie, pamiętamy, że promowanie życia i dbanie o pokój jest naszym podstawowym obowiązkiem. Jedynym sposobem radzenia sobie z wojną jest prowadzenie sprawiedliwego, demokratycznego, równego, niezależnego i pokojowego życia”.

foto. PAP/Piotr Nowak

HONORY DLA DORADCZYNI

Doradczyni prezydenta RP Andrzeja Dudy Zofia Romaszewska odebrała Odznakę Honorową RPO „Za Zasługi dla Ochrony Praw Człowieka”. – Dla mnie jest Pani co najmniej od kilku dekad permanentnym rzecznikiem praw człowieka i praw obywateli. I chciałem za to dzisiaj Pani z głębi serca podziękować – podkreślił RPO Marcin Wiącek.

foto. PAP/Jerzy Muszyński

SZKOLENIE PRZED FRONTEM

W Szczecinie lider Policyjnej Grupy Ratowniczej Jarosław Szuba przeprowadził szkolenie grupy Ukraińców wybierających się na front. Ćwiczenia dotyczą udzielania pierwszej pomocy na bazie medycyny pola walki, zakładania staz, prawidłowego opatrzywania ran oraz szkolenia w zakresie bezpieczeństwa własnego.

fot. Parafia w Bibicach

GOSZCZĄ WYGNAŃCÓW

Kościół w Polsce udostępnia swoją infrastrukturę dla ukraińskich uchodźców: budynek parafii w Bibicach (arch. krakowska) dał im nocleg, prowadzi też kuchnię i magazyn. W domu parafialnym w Lusowie (arch. poznańska) tymczasowy dom znalazły dwie kobiety i dwoje dzieci. Ukraińskie matki z dziećmi zostały przyjęte także w budynku radomskiej kurii. W Domu Pielgrzyma na Jasnej Górze mieszka 50 osób, w tym 22 dzieci. Biskup tarnowski Andrzej Jeż przyjął w swoim domu biskupim w Tarnowie czteroosobową rodzinę z Iwano-Frankowska i trzyosobową rodzinę z Żytomierza.

Ukraińscy uchodźcy zamieszkali w Błoniu koło Tarnowa, w budynkach należących do Wyższego Seminarium Duchownego w Tarnowie. Rektor seminarium ks. Jacek Soprych

deklaruje gotowość przyjęcia kolejnych osób. Alumni angażują się także w zbiórkę artykułów dla uchodźców. Setki uchodźców przyjmują parafie i zakony w Warszawie. Caritas diecezji zielonogórsko-gorzowskiej przygotowała 200 miejsc w klasztorze redemptorystów w Głogowie, schronisku Caritas dla bezdomnych w Żukowicach, w sankturiach: Matki Bożej Jutrzenki Nadziei w Grodowcu, w Paradyżu, Matki Bożej Cierpliwie Słuchającej w Rokitnie, w domu rekolekcyjnym w Lubniewicach, klasztorze Jezusa Miłosiernego w Gorzowie Wlkp. Katolickie Przedszkole im. Świętej Rodziny w Bielsku-Białej poinformowało, że przyjmuje bezpłatnie do swych placówek dzieci ukraińskich uchodźców z terenów ogarniętych wojną.

CZEKAJĄ NA MODLITWĘ

Na świecie pracuje obecnie 1771 polskich misjonarzy. Tegoroczna akcja „Misjonarz na Post”, poświęcona wsparciu materialnemu i duchowemu misjonarzy w Wielkim Poście, otacza pamięcią zwłaszcza 938 duchownych i osoby konsekrowane posługujące w krajach byłego ZSRR. Akcji towarzyszy w sieci hashtag #SolidarniZUkraina.

Obok ewangelizacji misjonarze zajmują się też poprawą jakości życia ludzi, wśród których pracują: budują studnie, ośrodki zdrowia czy placówki edukacyjne. Uczestnicy inicjatywy „Misjonarz na Post” poprzez post, modlitwę, ofiarowanie cierpienia lub inne dobre postanowienia wykazują się troską o zadania misyjne.

Modlitewne wsparcie dla misjonarza można zgłosić na stronie misjonarznapost.pl. Znajduje się na niej formularz, który można wypełnić, a następnie wylosować duchownego, które zostanie objęte konkretną pomocą.

ZAKUPY ZA „DZIĘKUJĘ”

W salkach parafialnych kościoła pw. Matki Boskiej Bolesnej w Rybniku mieszkańcy miasta zorganizowali sklep dla Ukraińców, w którym środkiem płatniczym jest słowo „dziękuję”. „Nabyć” w nim można żywność, chemię gospodarczą oraz odzież – pochodzące z darów.

fot. PAP/Zbigniew Meissner

■ **Hymn zamiast hejnału.** W czwartkowe południe 3 marca w wielu miastach polskich z wień kościołów i ratuszy zabrzmiał hymn państwowy Ukrainy zamiast lokalnych hejnałów. Ogólnopolską akcję #dlaNASZEJwolności zainicjował Marcin Marzec, burmistrz Sandomierza.

■ **Uratowana.** Zdrowa dziewczynka urodzona pod koniec stycznia trafiła do Okna Życia w domu Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia w Płocku. To już drugie zostawione tam dziecko. Dziewczynka była w nosidełku, zostawiono przy niej pieluchy, ubranka, jedzenie i książeczkę zdrowia.

■ **Katyńscy policjanci.** W Płocku miodlono się 82. rocznicę Zbrodni Katyńskiej. Eucharystii w intencji Ojczyzny oraz poległych i pomordowanych funkcjonariuszy Policji Państwowej II RP przewodniczył bp Piotr Libera. Poświęcił również tablicę pamiątkową ku czci zamordowanych na Wschodzie policjantów.

■ **Anonymous walczy.** Pochodzą z różnych krajów, często sami się nie znają, ale działają wspólnie i mówią jednym głosem do Władimira Putina: „To nie jest wojna, którą możesz wygrać, bez względu na to, jak potężny się sobie wydajesz” – tak członkowie międzynarodowego kolektywu hakerskiego Anonymous zwracają się do przywódcy Rosji, który rozpoczął inwazję na Ukrainę. – Ponieważ to bardzo rozproszona struktura, to jej zinfiltrowanie przez dowolne służby nie jest łatwe. I w tym tkwi ich siła – ocenia „haktywistów” Maciej Broniarz, architekt bezpieczeństwa i systemów informatycznych, wykładowca w Centrum Nauk Sądowych Uniwersytetu Warszawskiego.

■ **Ukraińscy studenci nauczają.** Dla ukraińskich dzieci uchodźców tworzone będą oddziały przygotowawcze, gdzie uczyć się będą języka polskiego. Do pomocy chcemy zaangażować m.in. studentów z Ukrainy, którzy studiują na polskich uczelniach i emerytowanych nauczycieli – powiedział PAP szef MEiN Przemysław Czarnek.

fot. PAP/Leszek Szymański

■ **Zmarł ostatni Cichociemny** – mjr Aleksander Tarnawski, ps. Uplaz. Miał 101 lat.

Jacek Karnowski

Nowa epoka

Przelom lutego i marca 2022 r. wyznacza nową epokę w życiu nas wszystkich. I to niezależnie od wyniku wojny na Ukrainie. Jeśli najeźdźcy przegrają, będą pragnęli zemsty. Jeśli wygrają, szybko zaczną się rozglądać za kolejną ofiarą. Mogą nią być państwa bałtyckie, może być Polska, może być i Mołdawia, która pojawiła się jako cel ataku na mapie chyba nieprzypadkowo ujawnionej przez Aleksandra Łukaszenkę. Czekają nas losy państwa frontowego, stale zagrożonego, i – miejmy nadzieję – również stale zmobilizowanego. Państwa, które nie przetrwa, jeśli nie będzie miało silnej armii i – co równie ważne – społeczeństwa gotowego walczyć w obronie państwowości i wolności.

Armie szykujemy. Procedowana obecnie w Sejmie ustawa o obronie ojczyzny porządkuje sytuację (poprzedni akt prawny pochodzi z 1967 r.), zakłada skokowy wzrost wydatków na siły zbrojne oraz zwiększenie liczebności armii. – Odtworzymy system rezerw, zachęcimy żołnierzy do pozostania w służbie oraz wdrożymy koncepcję obrony powszechnej – mówił w Sejmie szef MON Mariusz Błaszczak. Jak jednak zwrócił uwagę wicepremier i prezes PiS Jarosław Kaczyński, nawet najsilniejsza armia nie obroni kraju, jeśli będzie działała w społecznej próżni, jeśli jej morale będzie niskie. A będzie ono niskie, jeśli nadal tak silne będą ataki na nasze cywilizacyjne korzenie, na to wszystko, co spaja naszą wspólnotę narodową.

– Morale armii, determinacja społeczeństwa bierze się z przywiązania do własnego narodu, z poczucia przynależności do wspólnoty, ze wspólnotowego myślenia. To wszystko było w Polsce przez wiele, wiele lat nieustannie atakowane – mówił Jarosław

Kaczyński, dodając, że potrzebna jest „nowa pedagogika społeczna” – taka, która „będzie podtrzymywała, umacniała, a często – trzeba użyć tego słowa – odbudowywała polską wspólnotę”.

Czy skończy się czas zdziennienia, czas wielkiej nie dojrzalszości, coraz większego zagubienia?

Na pewno trzeba o to zabiegać. Z rozmów z przyjaciółmi wiem, że już widać pewną zmianę postaw wśród nastolatów. Wielu śledzi donie-

sienia z frontów, zaczyna się interesować sprawami publicznymi, śpieszy z pomocą. Trudne czasy, a takie nadchodzą, również w sferze gospodarczej, wpłyną na atmosferę, w której wszyscy żyjemy. Potrzebujemy jednak nie przemiany naskórkowej, chwilowej, ale głębszej, poważniejszej.

Dziś wiemy jedno: dopóki Putin nie upadnie, dopóki w Rosji nie dojdzie do głębokich zmian politycznych, nie będziemy bezpieczni. Świat nie będzie bezpieczny. Niestety, już widać, że Zachód gotów jest przejść do porządku dziennego nad tragedią Ukrainy i tylko czeka na okazję. Niemcy nie chcą rezygnować z rosyjskiej energii, prezydent Francji zamiast zwiększać nacisk na Kreml i wspomagać walczących bronią, dzwoni do Putina, legitymizując agresora. Jest w tym pewien rodzaj ledwie skrywanej pogardy wobec narodu słowiańskiego

żyjącego w Europie wschodniej. W oczach wielu ludzi na Zachodzie powinien pogodzić się z moskiewskim knutem, nie powinien sprawać problemów. Nie jest członkiem „klubu”, którego członkowie zasługują na szacunek. Cała nadzieja w Stanach Zjednoczonych, które chyba rozumieją, że w Ukrainie rozstrzyga się los świata, los Zachodu. Jeśli Kreml zwycięży, po „swoje” ruszą Chiny i cały porządek globalny stanie pod znakiem zapytania. Będzie nas czekała nowa „zimna wojna” – kosztowna, nieprzyjemna, wymagająca ofiar. Czy pokolenia przyzwyczajone do szybkich efektów, nienawykłe do wy-

rzeczeń, skupione na swoich emocjach udźwigną taki wysiłek?

My, Polacy, pierwszy egzamin zdaliśmy: pośpieszyliśmy z pomocą. Do-

starczyliśmy broń, przyjęliśmy już grubo ponad milion uchodźców, stając się, jak to ujął brytyjski tygodnik „The Spectator”, humanitarnym mocarstwem. W pewnym sensie był to jednak najłatwiejszy etap. Prawdziwy test nastąpi wówczas, gdy opadną pierwsze emocje. Gdy dzień po dniu kosztem wyrzeczeń trzeba będzie wzmocniać armię, szkolić rezerwistów, pomóc setkom tysięcy przybyszów w urządzeniu się w naszym kraju, podzielić się chlebem, pracą, opieką lekarską, edukacją. I gdy trzeba będzie także powstrzymać tych, którzy będą chcieli podpalić świeżo zbudowane mosty między narodami. Sądzę jednak, że kolejny raz damy radę i wyjdziemy z tego silniejsi. Musimy – Polska jest dziś krajem kluczowym dla przyszłości wolnego świata. Zależy od nas naprawdę dużo.

Autor jest redaktorem naczelnym tygodnika „Sieci”

Trolle nie śpią

Tylko w ciągu 24 godzin w polskim internecie odnotowano 120 tys. prób dezinformacji – poinformował Instytut Badania Internetu i Mediów Społecznościowych. Pojawiały się w przestrzeni mediów społecznościowych, a dotyczyły rosyjskiej agresji na Ukrainę. – Jeszcze niedawno większość z dezinformujących kont intensywnie publikowała treści negujące pandemię, zwłaszcza akcje szczepień – mówi portalowi Wirtualnemedia.pl Marcin Wiśniewski, dyrektor Instytutu. Widoczna jest też drastyczna radykalizacja grup antyuchodźczych, głównie na Facebooku. Informacje dotyczą np. rzekomej przestępczości czy roznoszenia chorób ze strony Ukraińców w Przemysłu.

Ukraińskim strażakom

Przez kilka dni strażacy z całej Polski zbierali sprzęt pożarniczy, o który prosili ich koledzy po fachu na Ukrainie, m.in. helmy, węże pożarnicze, prądownice, ubrania i buty specjalne, torby medyczne, pompy pożarnicze, agregaty prądotwórcze. Straż przekazała także cztery samochody gaśnicze. – My sobie uzupełnimy ten sprzęt, będziemy mieli na to czas, a ukraińscy strażacy nie mają czasu, potrzebują sprzętu zaraz – powiedział mł. bryg. Arkadiusz Pięta, rzecznik Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Toruniu.

Bojkot rosyjskich marek

Przy stacji paliw AMIC w Kielcach ukraińska młodzież demonstrowała przeciw funkcjonowaniu w Polsce marek powiązanych z Rosją.

fot. PAP/Piotr Polak

W II niedzielę Wielkiego Postu Kościół w Polsce obchodzi Dzień Modlitwy, Postu i Solidarności z Misjonarzami. W całym kraju prowadzona jest zbiórka ofiar na cele misyjne. Ofiary są przekazywane Dzielu Pomocy „Ad Gentes” Komisji Episkopatu Polski ds. Misji. W ciągu roku trafiają do polskich misjonarzy. W ubiegłym roku z tych ofiar zrealizowano 104 projekty o wartości ponad 122 300 euro i wsparto misjonarzy dotacjami na sumę prawie 2 mln zł.

naszej ofiarności nie tylko głoszą Ewangelię, ale też potwierdzają ją czynami miłości i miłosierdzia.

SMS, KTÓRY POMAGA MISJOM

Prostą formą pomocy misjom jest wysłanie na numer 72032 SMS-a o treści „Misje” (koszt 2,46 zł z VAT). Ze środków zebranych tą drogą chcemy w tym roku m.in. wybudować szkołę podstawową św. Filipa w Barmoi

Wieczernik szkołą braterstwa misyjnego

W tym roku obchodom Dnia Modlitwy, Postu i Solidarności z Misjonarzami przyświeca hasło „Wieczernik szkołą braterstwa misyjnego”.

W DUCHU WIECZERNIKA

„Pielgrzymujemy duchowo do Wieczernika w Jerozolimie, który stanowi jedno z najświętszych miejsc chrześcijaństwa. Tu Chrystus zgromadził swych uczniów przed swą męką i ustanowił sakrament kapłaństwa i Eucharystii. W murach Wieczernika wybrzmiało Jego przykazanie miłości: «Przykazanie nowe daję wam, abyście się wzajemnie miłowali tak, jak Ja was umiowałem; żebyście i wy tak się miłowali wzajemnie. Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali» (J 13, 34-35). Tutaj też Pan po swoim zmartwychwstaniu ofiarował młodemu Kościołowi sakrament pokuty i pojednania. Z Wieczernika wyszli pełnić swą misję, napełnieni Duchem Świętym, Apostołowie.

Wieczernik jest szkołą miłości braterskiej, bezinteresownej, czystej, skłonnej do zapominania o sobie i daru z siebie. Ten, kto z wiarą uczestniczy w tajemnicy Wieczernika, uczy się od Chrystusa kochać bliźnich, wprowadzać w ludzką rzeczywistość pokój i Bożą radość. Jak z Wieczernika, tak i z każdej Mszy świętej wychodzimy z odnowionym postanowieniem, by miłować, nie tylko bliskich i przyjaciół, ale także dalekich i nieprzyjaciół” – napisał w komunikacie bp Jan Piotrowski, przewodniczący Komisji Episkopatu Polski ds. Misji.

POMÓŻMY MISJONARZOM

Papież Franciszek zwrócił uwagę na to, że każdy z nas jest powołany do bycia świadkiem Chrystusa. „Tak, jak Chrystus jest pierwszym posłanym, to znaczy misjonarzem Ojca (por. J 20, 21) i Jego «wiernym świadkiem» (por. Ap 1, 5), tak też każdy chrześcijanin jest powołany do bycia misjonarzem i świadkiem Chrystusa”.

Jak możemy wypełnić nasze powołanie misyjne? Jak zostać misjonarzami i świadka-

mi Chrystusa, pozostając w naszych domach rodzinnych i wspólnotach parafialnych?

Pierwszą formą pomocy misjom jest modlitwa i duchowa ofiara. Jej mistrzynią to św. Teresa od Dzieciątka Jezus oraz Paulina Jaricot, propagująca modlitwę różańcową za misje. Zwłaszcza seniorzy, osoby chore, niepełnosprawne mogą wesprzeć misjonarzy swoimi cierpieniami i niedostatkami, ofiarowanymi w intencji misji. To ważna duchowa forma pomocy, wyrażająca solidarność z tymi misjonarzami, którzy przeżywają trudności i muszą pokonać wiele przeszkód w swej posłudze.

Solidaryzujemy się z misjonarzami, wspierając ich finansowo i materialnie. Dziękujemy

Munu (Sierra Leone). W ramach projektu powstanie nowy, trzyklasowy budynek z cegły. Dach budynku zostanie pokryty blachą. Szkoła będzie otynkowana i pomalowana. W każdej klasie zostaną wykonane tablice szkolne. Z nowych pomieszczeń będzie korzystało 560 dzieci. Za projekt odpowiada ks. Robert Gut (Kambe, Sierra Leone), fidejonista z diecezji warszawsko-praskiej. Zachęcamy wszystkich diecezjan do wysyłania SMS-ów. W ten sposób dajemy nadzieję na lepszą przyszłość afrykańskim dzieciom. Serdecznie dziękujemy za pomoc.

ks. Zbigniew Sobolewski

Pomagaj z nami!

Możesz pomóc wysyłając SMS-a o treści **MISJE** na numer **72032**

Koszt SMS-a to 2,46 zł z VAT.

Dziękujemy operatorom sieci Orange, T-Mobile, Plus, Play i Heyah! za nieodpłatne udostępnienie numeru SMS-a.

Dzielu Pomocy „Ad Gentes”, ul. Byszeńska 1, 03-729 Warszawa, skr. poczt. 112, telefon: +48 22 743 95 24

www.adgents.misje.pl

Piotr Kościński

Prezydent Rosji zagroził użyciem broni jądrowej, jeśli ktokolwiek zechce mu przeszkodzić w podbiciu Ukrainy. Czy to tylko straszenie? I czy taki ma być teraz świat, że możliwe będzie bezkarne grożenie użyciem broni masowego rażenia?

wej w Stanach Zjednoczonych, ale tego oficjalnie nie ogłaszała.

Teraz jest zupełnie inaczej.

GORZEJ NIŻ ZA ZIMNEJ WOJNY

Wypowiadając się w 2016 r. dla pisma „Sprawy Międzynarodowe”, Dmitrij Trenin, szef ośrodka analitycznego Carnegie Moscow, wskazywał, że sytuacja na świecie jest znacznie trudniejsza niż podczas zimnej wojny. W tamtym okresie istniała równowaga sił między ZSRR i Układem Warszawskim (w skład którego wchodziła też PRL) oraz NATO i w ogóle szeroko rozumianym Zachodem. Jedni i drudzy dysponowali potężnymi siłami zbrojnymi oraz arsenałami atomowymi. I było pewne, że atak jednej ze stron skończy się kontruderzeniem. Atak jądrowy ZSRR na USA wywołałby działania odwetowe. I choć Stany Zjednoczone uległyby przynajmniej częściowemu zniszczeniu, to Związek Radziecki również.

Dzisiaj tej równowagi nie ma. Choć Rosja ma duży arsenał nuklearny i armię numer 2 w świecie, to jednak jako państwo

Atom w rękach dyktatora

Zapowiedź jest bardzo niebezpieczna, w takiej skali niemająca precedensu. Władimir Putin polecił podnieść stan gotowości rosyjskich sił dysponujących bronią atomową. Jak napisał Tom Nichols w piśmie „The Atlantic”, „jeśli rosyjskie alarmy będą wyglądać podobnie do naszych” [amerykańskich – przyp. red.], w jednostkach strategicznych „odwołane zostaną urlopy, przeprowadzane będą inspekcje, sprawdzana łączność”, a rosyjskie instytucje wywiadowcze poświęcą więcej czasu i uwagi niż zwykle na monitorowanie ewentualnych działań przeciwko Rosji. I w domyśle, wcale nie działań ukraińskich, a raczej tych z NATO.

Niebezpieczeństwo użycia broni atomowej pojawiało się w przeszłości kilkakrotnie. Był to m.in. kryzys kubański w 1962 r., walki graniczne między Związkiem Radzieckim a Chinami nad rzeką Ussuri w 1969 r. oraz wojna między Indiami a Pakistanem w 1999 r. Za sytuację podobną do obecnej eksperci uważają wojnę Jom Kippur w 1973 r., kiedy to państwa arabskie, popierane wówczas przez Związek Radziecki, rozpoczęły atak na Izrael. Administracja prezydenta USA Richarda Nixona podniosła wówczas poziom alarmowy broni jądrowej

jest o wiele słabsza od Stanów Zjednoczonych. A rosyjska agresja na Ukrainę wykazała, że owa potężna rzekomo armia nie jest tak sprawna, jakby się wszystkim wydawało. I właśnie dlatego pokusa użycia przez Kreml broni atomowej jest duża. I niestety dużo bardziej prawdopodobna niż podczas zimnej wojny.

Dobrym źródłem informacji na temat arsenałów atomowych jest Stowarzyszenie Kontroli Zbrojeń (Arms Control Association) działające w USA. Szacuje ono, że Rosja posiada 6257 głowic jądrowych – i jest

to największy arsenał jądrowy na świecie. Na drugim miejscu są Stany Zjednoczone, które mają 5500 głowic jądrowych. Wypada przy tym dodać, że faktycznie oba kraje dysponują mniejszą ich liczbą, bo

część z różnych względów czeka na demontaż. Gdyby te dane uwzględnić, wówczas Rosja ma ok. 4500 głowic, a USA – 3700. I oczywiście nie wszystkich można szybko użyć.

Arsenał jądrowy dzieli się na dwie grupy. Pierwsza część to broń strategiczna, dalekiego zasięgu, przenoszona przez rakiety międzykontynentalne oraz bombowce strategiczne. Rosja ma takich głowic 1456, a USA – 1357. Pozostałe uznawane

są za broń taktyczną, czyli do wykorzystania na bliską odległość lub bezpośrednio na polu walki.

Oczywiście inne państwa też mają broń atomową, choć nie wszystkie się do tego przyznają. Są to: Francja – 290 głowic, Wielka Brytania – 225, a także Pakistan – 165, Indie – 156, Izrael – 90, Chiny – 350 oraz Korea Północna – zapewne 40-50. Skoro Rosja jest potężna głównie dzięki broni jądrowej, to i ma czym grozić. I właśnie to czyni.

CZY ATAK JEST REALNY?

Znakomity brytyjski think tank Chatham House uspokaja: każdy ruch w celu przygotowania i rozmieszczenia rosyjskiej broni jądrowej byłby widziany i monitorowany przez satelity amerykańskie i innych krajów, które mogą obserwować powierzchnię naszej planety nawet przez chmury i w środku ciemnej nocy. Chatham House twierdzi, że w razie pewności, że Moskwa podejmuje działania dla użycia broni atomowej, i niepowodzenia wszelkich dyplomatycznych prób przeciwdziałania „państwa NATO mogą podjąć decyzję o interwencji w celu zapobieżenia użyciu bomb jądrowych”, niszcząc na przykład wyrzutnie rosyjskich rakiet. To jednak mogłoby spowodować odwet ze strony Rosji. Dla Polski realnym zagrożeniem są jednak głowice jądrowe, w które mogą być wyposażone rakiety typu Iskander (zasięg 500 km)

fot. PAP/EPA/Andy Rain

rozmieszczone w Obwodzie Kaliningradzkim i gotowe do użycia natychmiast.

Media pełne są rozważań, czy Putin tylko straszy, czy też naprawdę atakuje przy użyciu broni jądrowej. Arabska Al-Dżazira uspokaja, cytując ekspertów: „zagrożenie nie jest niewielkie”. „New York Times” przekonuje, że „ze strategicznego punktu widzenia (...) nie ma powodu, aby Putin użył broni jądrowej”. Bo jego celem nie jest doprowadzenie do końca cywilizacji na Ziemi. Brytyjski „Guardian” wskazuje, że Rosjanie straszą: „możemy wam zrobić krzywdę, zatem walka z nami jest niebezpieczna”.

Tyle że przed rosyjską agresją na Ukrainę wielu ekspertów i polityków dowodziło, że Rosja straszy i w rzeczywistości nie uderzy. Bo – jak przekonywali – byłoby to zupełnie nielogiczne. Owszem, Moskwa chce kontrolować kraj nad Dnieprem i Dniestrem, ale przecież nie leży w jej interesie jego zniszczenie. A przynajmniej tak się wydawało. Pojawiały się argumenty, że ponad sto tysięcy żołnierzy nad ukraińską granicą przypomina strzelbę wiszącą na ścianie w pierwszym akcie sztuki teatralnej – taka strzelba musi wystrzelić w akcie ostatnim, więc i żołnierze zostaną użyci. Ale życie niekoniecznie przypomina teatr.

Okazało się jednak, że Putin ma swoją logikę, zupełnie inną niż człowiek z szeroko rozumianego Zachodu. Co więc może się stać? Izraelski „Haaretz” wskazuje, że moż-

liwe są kolejne kroki Rosji: wzmożone testy nuklearne i rozmieszczenie broni atomowej

np. na Białorusi, a nawet – w Syrii, co dla Izraela byłoby sytuacją dramatyczną. A wspomniany wyżej Chatham House mówi otwarcie, że choć prawdopodobieństwo uderzenia atomowego w państwo członkowskie NATO jest nikłe, to Ukraina czy jakiegokolwiek inny kraj niebędący w sojuszu może

zostać przez Rosjan zaatakowany, co spowoduje śmierć setek tysięcy ludzi.

DYKTATORZY SĄ SILNI

Portal PlanetRulers wlicza, że na całym świecie jest 50 (!) dyktatorów. Większość rządzi w Afryce (19) i na Bliskim Wschodzie (12). Wiemy o tym, ale większością z nich nikt się nie przejmie. Co ludzi w Europie może na przykład obchodzić Évariste Ndayishimiye, prezydent niewielkiego afrykańskiego Burundi? Co prawda ułaskawił 5200 więźniów politycznych, ale wypuścił tylko 2600, z których część potem znów uwięziono. A przypomnijmy, że to w tym kraju w latach 70. ubiegłego wieku (wcześniej niż w Rwandzie) doszło do bratobójczych walk między plemionami Tutsi i Hutu; tych ostatnich zginęło do 300 tys.

Świat niepokoił się przede wszystkim Koreą Północną rządzoną przez Kim Dzong Una. Powód tego niepokoju był prosty: KRL-D dysponuje armią liczącą 600 tys. ludzi i choć w większości posiada przestarzałe uzbrojenie, to jednak posiada też broń atomową. Na Seul, stolicę Korei Południowej,

nie musi zresztą zrzucić głowicy jądrowej, która wybuchnie – a jedynie tzw. brudną bombę, która rozsiej radioaktywność po tym ogromnym mieście.

Międzynarodowe wysiłki zmierzające do powstrzymania Kima, jego ojca i dziadka przed rozbudową potencjału nuklearnego spełzły na niczym. Korea Północna jest krajem, w którym ludzie głodowali i głodują – szacuje się, że w latach 90. mogły umrzeć nawet 3 mln obywateli! W KRL-D zabronione jest wszelkie niezależne myślenie, w tym także wyznawanie jakiegokolwiek religii. Według niepotwierdzonych danych w obozach pracy może przebywać kilkadziesiąt tysięcy chrześcijan. Samo posiadanie Pisma Świętego jest surowo karane. Ale to wszystko może co najwyżej być powodem niepokoju organizacji praw człowieka i ubolewania rządów różnych krajów. Świat przejmie się tylko, jeśli widzi zagrożenie dla siebie – a i tak nie konkretnego w tej sprawie nie robi.

Na naszym kontynencie przywódca Białorusi już od kilkunastu lat określa sam siebie mianem „ostatniego dyktatora Europy”. Ale nie jest ostatnim, bo dołączył do niego Władimir Putin. O ile Białoruś jednoznacznie określana była mianem państwa dyktatury, to o Rosji mówiono jako o państwie autorytarnym: są tam (choć niewiele) niezależne organizacje pozarządowe i partie polityczne, a także nienależące do państwa media. Ale teraz wszystko stało się jasne: ostatnią niepaństwową Telewizję Dożdż (Deszcz) zamknięto, podobnie jak umiarkowanie opozycyjne Radio Echo Moskwy. Tyle że świat niewiele może z tym zrobić.

Tak samo w przypadku atomowych gróźb Putina. Dyktatorzy mają bowiem znaczącą przewagę: podejmują decyzje szybko i nie przejmują się życiem ludzkim. W chwili pisanie tych słów można było z bardzo dużą dozą prawdopodobieństwa oszacować, iż w wyniku wojny z Ukrainą Rosja ma już co najmniej 25 tys. żołnierzy niezdatnych do walki – zabitych albo rannych. Dla Putina to jednak mało ważne.

OBRONA PRZED ZŁEM

Co więcej, dyktatorsko rządzony kraj, jakim jest Rosja, pozostaje stałym członkiem Rady Bezpieczeństwa ONZ z prawem weta. To oznacza brak możliwości podjęcia jakiegokolwiek działań przez Narody Zjednoczone – choć nie brak głosów, że Rosjanie są tam bezprawnie, bo nie ma żadnej decyzji o tym, że mieli prawo zastąpić ZSRR.

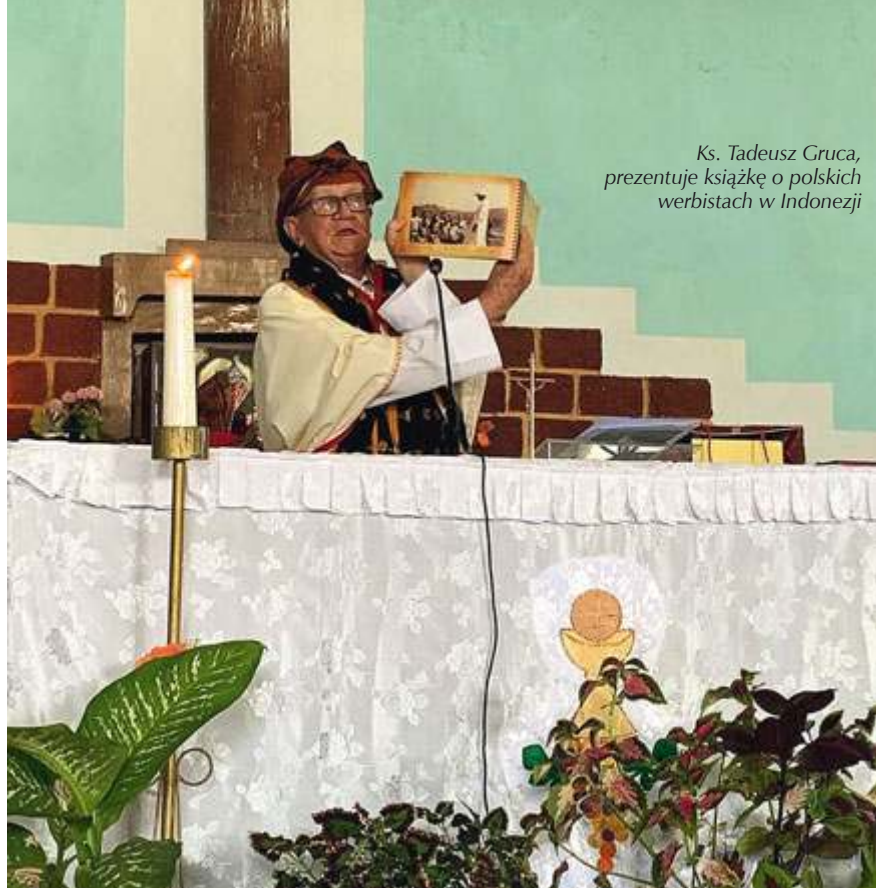
To wszystko powoduje, że Putin czy nawet Kim mogą grozić całemu światu, a ten czeka jak sparaliżowany. Oczywiście, ewentualny atak atomowy spowoduje odwet. Ale może lepiej zastanowić się, jak oddziaływać na dyktatorów, zanim zaatakują?

W czasach głębokiego PRL-u dwudziestu polskich kapłanów wyjechało na indonezyjską wyspę. Zostawili po sobie trwałe ślad. Do dziś żyje dwóch spośród nich.

„Flores” w języku bahasa znaczy „kwiecista”. Pochodzi od greckiego słowa „chloris” oznaczającego nimfę mieszkającą w kwiatach. Tak wyspę nazwali Portugalczycy. Należy do Małych Wyp Sundańskich. Administracyjnie zaś jest częścią prowincji NTT (Nusa Tenggara Timur), ze stolicą w Kupang, na wyspie Timor. Pozostałe wyspy tego regionu to Timor, Sumba, Lembata i Adonara. Prowincja liczy sześć milionów mieszkańców, a Flores – dwa miliony.

Z bardzo wielu powodów jest to wyjątkowa wyspa. Pierwszym jest religia. Flores jest miejscem, w którym żyją chrześcijanie stanowiący 90 proc. mieszkańców, z czego 80 proc.

Ks. Tadeusz Gruca, prezentuje książkę o polskich werbistach w Indonezji

foto: Michał Węglarz

Kwiecista wyspa chrześcijan

Sławomir Stanisław Stoczyński

to katolicy, a 10 proc. ewangelicy. Wyznawców islamu żyje tam około 10 proc.

Jest jeszcze jeden wątek, który czyni to miejsce szczególnym. W 1965 r., w trudnym dla Indonezji czasie wewnętrznych napięć, sporów i brutalnych walk bratobójczych, przyjechali na Flores młodzi polscy księża, pełni gorliwości i zapału do ewangelizacji tego odległego od Polski i odmiennego kulturowo miejsca. Polskich werbistów ze Zgromadzenia Słowa Bożego (SVD) było dwudziestu.

BEZPRECEDENSOWA ZGODA

Starania o pozyskanie polskich misjonarzy czynił indonezyjski ksiądz werbista Yosef Diaz. To on przyjechał do Polski, poszedł do ambasady Indonezji w Warszawie i uzyskał zgodę ambasadora na wydanie wiz grupie werbistów. Ambasador obiecał przekonać do tej idei polski MSZ. Rzeczywiście, sytuacja była niezwykła i bez precedensu. Po raz pierwszy i jedyne do jednego kraju otrzymała pozwolenie na wyjazd tak duża grupa misjonarzy z tego samego zgromadzenia. Władze komunistycznej Polski wydały zgodę na wyjazd, a rząd muzułmańskiej Indonezji zaakceptował pomysł. Legenda głosi, że ojców tej – także politycznej – decyzji było dwóch: ambasador Indonezji w Warszawie i ówczesny Minister Spraw Zagranicznych, Adam Rapac-

ki. To stworzyło Bożym zapaleńcom drogę do przyjazdu na misję na równik.

Księża ci skończyli studia teologiczno-filozoficzne w seminarium w Pieniężnie i... mieli małe szanse na natychmiastowy wyjazd z rządzonej przez komunistów Polski. A oni rwali się do pracy misyjnej. Zatem ich przełożeni polecieli im poszerzać wykształcenie i przygotowanie zawodowe w tych dziedzinach, które były przedmiotem ich pasji. Kształcili się w dziedzinach akademickich, takich jak antropologia, filozofia, teologia, geografia, czy historia sztuki, ale niektórzy uczyli się także stolarstwa, elektryki, murarki, hydrauliki, hodowli zwierząt, naprawy silników spalinowych, budowy elektrowni wiatrowych i wodnych, oporządzania koni, sadownictwa, warzywnictwa, uprawy roślin, podstaw medycyny i pierwszej pomocy. Te praktyczne kompetencje i umiejętności okazały się bezcenne w dalekim kraju. Księża o przygotowaniu akademickim od razu zostali skierowani do pracy naukowej i dydaktycznej w seminariach, wyższych uczelniach i szkołach. Pozostali stawali się proboszczami, liderami, organizatorami i budowniczymi. Wszyscy, bez

wyjątku, byli cenieni, a ich kompetencje i umiejętności były wykorzystywane w praktyce. Pozytywną i znaczącą cechą charakteryzującą tę grupę była specyficznie polska postawa pokornej służby związana z etosem powołania kapłańskiego. W Polsce „ksiądz

był z ludu wzięty i dla ludu przeznaczony”. Młodzi księża mieli znakomity przykład takiej postawy idący z samej góry. Kard. Stefan Wyszyński osobiście wyznaczał najwyższe standardy wierności Bogu i Kościołowi, wręcz heroizmu w staniu na straży

nauczania Kościoła i służeniu ludziom. Bardzo ważnym czynnikiem psychologicznym, społecznym i politycznym był fakt, że pochodzili z Polski – kraju, który nigdy nie był kolonizatorem.

POCALUNEK W STOPY

O zasługach polskich misjonarzy można by długo pisać. Spośród nich żyją jeszcze ks. Stefan Wrosz i ks. Tadeusz Gruca. Ks. Wrosz był najmłodszym członkiem tej dwudziestki, w chwili wyjazdu miał zaledwie dwadzieścia osiem lat. Koledzy nazywali go „niespokojną duszą”. Był bardzo mobilny, aktywny i twór-

Władze komunistycznej Polski wydały zgodę na wyjazd werbistów, a rząd muzułmańskiej Indonezji zaakceptował pomysł.

czy. Pracował na parafiach w Lengor, Mangarai, Mambu i Wukir. Dzięki ks. Stefanowi ta ostatnia wioska misyjna w ciągu kilku lat zmieniła się w małe, a dobrze zorganizowane i zagospodarowane miasto z nowym kościołem, asfaltową drogą, kilkoma szkołami, klasztorem sióstr i infrastrukturą wodno-kanalizacyjną. Z Wukir przeniesiono go do Tilir i Mbeling.

Ks. Tadeusz Gruca przyjechał na Flores jako trzydziestodwuletni mężczyzna. Werbista pochodzący z podczęstochowskiej wsi Klepaczka, z parafii Truskolasy (z której pochodzą nasi wybitni piłkarze: Jakub Błaszczykowski i jego wuj, Jerzy Brzęczek) otrzymał pierwszą parafię jeszcze poza Flores, w Betun, a później w Kada, na Timorze. Tam zasłynął jako skuteczny i świetnie zorganizowany budowniczy, inwestor i wykonawca. Zrealizował budowę ponad trzydziestu obiektów. W tym celu założył firmę budowlaną. W 1977 r. opuścił wyspę Timor, otrzymał placówkę w Mangulewie, na wyspie Flores. Później został ekonomem w Domu Prowincjalnym Werbistów w Mataloko. Następnie był proboszczem w Raja. W Ledalero wybudował Wyższe Seminarium Duchowne. W Bali – dom rekolekcyjno-wypoczynkowy dla księży. Kiedy pod koniec lat 90. ubiegłego wieku w Timorze Wschodnim doszło do kryzysu zakończonych wojną i uzyskaniem niepodległości przez wschodnią część wyspy Timor, na teren parafii Nenuk do ks. Tadeusza dotarł oddział wojska indonezyjskiego. Wysłano żołnierzy bez ekwipunku i zaplecza logistyczno-gospodarczego. Nie mieli jedzenia ani wyposażenia socjalnego. Nosili wodę z potoku w hełmach. Ks. Tadeusz wspierał ich, pomagał, żywił i pomagał opatrywać rany. Jednego z dowódców tego oddziału rannego w boju zawiózł swoim samochodem do cywilnego szpitala w pobliskim miasteczku. Prawdopodobnie uratował mu w ten sposób życie. Ocalony porucznik był muzułmaninem. Po kilku latach przyjechał wraz z żoną do o. Grucy, aby mu podziękować. Podczas witania się on i jego żona uklękli przed księdzem i pocałowali go w stopy. Jest to muzułmański gest najwyższego szacunku i uznania. O. Tadeusz Gruca przez 57 lat życia i misjonarskiej pracy w Indonezji wybudował 173 obiekty: kościoły, seminaria, internaty, szpitale, domy rekolekcyjne, apteki, przedszkola, przychodnie zdrowia, plebanie, a nawet pałac – siedzibę bupatiga (regenta).

NIE BRAK POWOŁAŃ

Dzisiaj osiemdziesięcioośmioletni o. Tadeusz mieszka we wsi Roe, na Flores. Okazją do odwiedzenia go był jubileusz sześćdziesięcio-

lecia jego kapłaństwa. Duży, murowany kościół w Roe, wybudowany przez niemieckich misjonarzy, był wypełniony po brzegi. Ponadto tłum wiernych siedział na składanych krzesłach na zewnątrz. Jubilatowi przy ołtarzu towarzyszył kolega zakonny, ks. Stefan Wrosz. Był jeszcze ks. Kazimierz, sercanin, który do Indonezji przybył później.

W rozmowie ks. Gruca wspominał swoje poszczególnie parafie. Na każdej z nich zostawił wykształconych spośród miejscowej młodzieży lekarzy, pielęgniarki, aptekarzy i inżynierów. Ale skąd miejscowi, biedni ludzie mieli pieniądze na kształcenie swoich dzieci? – Nie mieli. Ja za to płaciłem – mówi.

Chciałem tu przyjechać, służyć Bogu i tym ludziom. Traktowałem to, co robię, jako przywilej, nie ciężki obowiązek – mówi ks. Tadeusz.

Kiedyś był okres, gdy przyjeżdżali tu jawajscy agitatorzy religijni, a nawet Saudyjczycy, żeby podburzać miejscowych muzułmanów przeciw nam. Ale zawsze ich misje kończyły się fiaskiem. Miejscowi muzułmanie ich nie słuchali. Nie chcieli wszczynać awantur i wojen przeciw nam. To są w zdecydowanej większości dobrzy i pobożni ludzie. Bardzo cenią i pielęgnują życie rodzinne – mówi misjonarz.

Z kolei miejscowy arcybiskup Vincentius Sensi Potokota podkreśla, że zarówno na Flores, jak i w całej Indonezji nie przeżywają kryzysu powołań. Nadal mnóstwo młodych mężczyzn zgłasza się do seminariów duchownych. Kościół z powodzeniem prowadzi na Flores liczne instytucje edukacyjne, wychowawcze i opiekuńcze, które służą lokalnej społeczności. Jak mówił, ogółem Indonezja ma 37 biskupów i jednego kardynała

Ks. Kazimierz Fatz, Ambasador RP w Indonezji Beata Stoczyńska, ks. Tadeusz Gruca, Sławomir Stanisław Stoczyński (autor), ks. Stefan Wrosz

Pytany, ile razy miał już wszystkiego dość i chciał wracać do Polski, ks. Tadeusz odpowiada: – Nigdy. Z całą powagą traktowałem swoje powołanie. Chciałem tu przyjechać, służyć Bogu i tym ludziom. Traktowałem to, co robię, jako przywilej, nie ciężki obowiązek. Radość tych ludzi w kontakcie ze mną i ich wdzięczność były i są dla mnie największą nagrodą. – Choć przynajmniej, że bywały bardzo trudne chwile. I to często.

Ks. Tadeusz podkreśla, że z muzułmanami nie ma napięć na tle religijnym. – Zatrudniałem na budowach także muzułmanów. Nigdy nie miałem z ich strony żadnej przykrości.

Ignatiusa Suharyo, kilkuset księży i jeszcze większą liczbę zakonnic. Także zgromadzenia żeńskie nie narzekają na brak postulantek i nowicjuszek.

Flores, katolicka enklawa w oceanie indonezyjskiego islamu, potwierdza moją tezę, że Indonezja to kraj kontrastów i paradoksów.

Autor mieszka w Indonezji

Artykuł jest fragmentem książki Sławomira Stanisława Stoczyńskiego pod tytułem: „Indonezja, kraj kontrastów i paradoksów”, która ukaże się w wydawnictwie Feniks. Skróty pochodzą od redakcji.

Marek Jurek

Wobec groźby ludobójstwa

Kościół, potępiając wojnę totalną, od początku wskazywał na broń nuklearną jako jej szczególnie niehumanitarne narzędzie. Pius XII w swym orędziu na Boże Narodzenie roku Pańskiego 1946 mówił „o nowych narzędziach zniszczenia” wyglądających jak „widmo piekiel”, które jeszcze bardziej skłaniają przywódców narodów do wzmocnionych wysiłków pokojowych.

Dla Związku Sowieckiego arsenał nuklearny był zawsze gwarancją „prawa” do bezkarnego używania przemocy wobec narodów podbitych i stosowania atomowego szantażu wobec

państw, które chciałyby w obrocie napadniętych wystąpić. W cieniu takich gróźb Sowiety najechały Węgry w 1956 r. i Czechosłowację w 1968. Od początku był więc narzędziem komunistycznego terroru państwowego. Teraz powrócił, gdy w niedzielę, czwartego dnia wojny Putin roz-

kazał postawić w stan gotowości rosyjskie siły jądrowe. Świat usłyszał otwarcie wygłoszoną groźbę ludobójstwa.

W tej sprawie między chrześcijanami nie powinno być żadnych różnic. Każda norma ma swój absolutny rdzeń, w którym topi się wszelki relatywizm. Do tej kategorii należy ochrona niewinnych przed masowym mordem. Rzym i Episkopat prawosławny mają prawo oczekiwać od Patriarchy Moskwy jasnej zapowiedzi wyłączenia ze społeczności chrześcijańskiej, czyli ekskomuniki, wszystkich, którzy tego rodzaju działania przygotowują, którzy nimi grożą, któ-

rzy je popierają. Pisząc o Episkopacie prawosławnym, mam w pierwszym rzędzie na myśli całe prawosławie greckie wspierające ukraińskie prawosławie Patriarchatu Kijowskiego.

Oczywiście patriarcha Moskwy Cyryl popiera agresję na Ukrainę, więc trudno się po nim takiego aktu spodziewać, tym bardziej jednak należy mu tę chrześcijańską powinność uprzytamniać. Już samo zwrócenie się do niego z tym żądaniem przez papieża i biskupów prawosławnych ureal-

niłoby obowiązywalność normy ochrony niewinnych i autorytet duchowej władzy Kościoła. Pokazałoby, że obrona pokoju to nie pacyfistyczny moralny szantaż paraliżujący wolę i gotowość obrony niezbędne dla zapobiegania wojnom, ale zdolność realnej ochrony ofiar eskalacji przemocy. Byłoby to tym bardziej znaczące, że „dobro pokoju” i jego „utrwalanie” należą do

kluczowych „katolickich zasad ekumenizmu”.

Wśród znaków nadziei w ostatnim czasie, obok ukraińskiego oporu zbrojnego, szczególnego znaczenia nabiera narodowa solidarność i moralne usamodzielnienie części ukraińskich biskupów Patriarchatu Moskiewskiego, z metropolitą Kijowa na czele. To oni najbardziej zadają kłam perorom Putina o „obronie prześladowanego” prawosławia. Ci biskupi działają pod presją wojny, czę-

sto w oblężonych miastach, które lada godzina mogą się znaleźć pod okupacją. Z nimi współbrzmiały antywojenne protesty (bardzo nieliczne na razie, ale warte odnotowania) rosyjskich księży prawosławnych. Tym bardziej więc z Rzymu i z wolnego świata powinno się rozleć wezwanie do duchowego powstrzymania przemocy, która zapowiada, że nie cofnie się przed żadną zbrodnią.

Patriarcha Moskwy Cyryl popiera agresję na Ukrainę.

Inspektorat ZUS na Pradze Północ ponownie otwarty dla klientów

Dobiegła końca gruntowna termomodernizacja budynku Inspektoratu ZUS na Pradze Północ. Od 28 lutego mieszkańcy Warszawy mogą ponownie odwiedzać Salę Obsługi Klientów w budynku przy ul. 11 Listopada 15A.

Prace modernizacyjne budynku trwały od 2020 r. Przez ten czas część klientów korzystała z usług Sali Obsługi Klientów w siedzibie II Oddziału ZUS w Warszawie, przy ul. Podskarbińskiej.

Korzystając ze wsparcia finansowego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, wykonano kompleksową termomodernizację budynku w ramach projektu „Termomodernizacja budynku Inspektoratu ZUS Warszawa Praga-Północ, przy ul. 11 Listopada 15A w Warszawie”. Podczas prac wymieniono elewację obiektu, stolarkę okienną i drzwiową oraz zmodernizowano instalacje elektryczne i wentylacyjne. Budynek został także docieplony oraz wyposażony w ogniwa fotowoltaiczne. Wykorzystanie energii słonecznej pozwoli zmniejszyć koszty zużycia energii i pozytywnie wpłynie na środowisko. Przeprowadzona termomodernizacja to również zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Prace modernizacyjne pozwoliły także zwiększyć dostępność Inspektoratu dla osób z niepełnosprawnościami oraz poprawić komfort użytkowania budynku.

Pętla codzienności

ks. Stefan Moszoro-Dąbrowski

Każdy z was, młodzi przyjaciele, znajduje też w życiu jakieś swoje „Westerplatte”. Jakis wymiar zadań, które musi podjąć i wypełnić. (...) Wreszcie – jakiś porządek prawd i wartości, które trzeba „utrzymać” i „obronić”.

Jan Paweł II

„Dzień Świstaka” to komedia z 1993 r., która po latach wciąż jest aktualna. Produkcja poniekąd stała się paradygmatem. Fabuły tego typu często ukazują głównego bohatera pełnego wad, który musi się zmienić, aby uciec z czasowego uwięzienia. W przypadku wspomnianego filmu Phil, pracujący jako „pogodynka”, w pierwszej scenie uspokaja swoich telewizyjnych widzów, że zbliżająca się śnieżycą ominie miasteczko. Potem wraz ze swoją producentką Ritą i kamerzystą wyjeżdża, aby relacjonować coroczne obchody Dnia Świstaka. Nie ukrywa złego humoru i pogardy wobec mieszkańców małej miejsciny oraz wobec głupiego zadania, jakim jest przyglądanie się świstakowi. Zapewnia Ritę, że wkrótce poszuka innej pracy.

Następnego dnia, 2 lutego, Phil budzi się, słuchając radia, które budzik automatycznie włączył. Dość oschle podaje telewizorowi raport z uroczystości. Wbrew jego pogodowym przewidy-

waniom zamieć uderza w miasteczko, uniemożliwiając mu powrót do domu. Choć desperacko szuka sposobu, aby odjechać, zmuszony jest spędzić noc na prowincji. Następnego ranka Phila ponownie budzi ta sama melodia z radia. Myśli, że doświadcza pewnego rodzaju déjà vu.

Mężczyzna stopniowo uświadamia sobie, że jest uwięziony w czasowej pętli czasu. Zwierza się ze swojej sytuacji Ricie, która kieruje go do neurologa. Ten z kolei kieruje go do psychologa; żaden z nich nie może mu pomóc. Phil odkrywa, że jego działania nie mają żadnych konsekwencji. Robi więc różne niebezpieczne rzeczy. Wykorzystuje swoją rosnącą wiedzę na temat wydarzeń dnia i mieszkańców miasta do manipulowania na swoją korzyść. Stopniowo popada w depresję i desperacko szuka sposobu na ucieczkę z uwięzienia w czasie. Za każdym razem budzi go dźwięk z radia, a data 2 lutego pozostaje ta sama. W końcu próbuje wyjaśnić swoją sytuację Ricie. Ta zachęca go do myślenia o pętli jako o błogosławieństwie, a nie przekleństwie. Postanawia więc wykorzystać swoją wiedzę, aby zmieniać na lepsze siebie i innych. Gdy wreszcie przestaje być egocentrykiem i zaczyna prawdziwie kochać, czas ponownie rusza.

Zwrot „dzień świstaka” stał się określeniem odnoszącym się do powtarzalnej, nieprzyjemnej i monotonnej sytuacji. Paradoksalnie w świecie,

w którym jest multum okazji, by się rozpraszać – podróże, filmy, spektakle itp. – wiele osób czuje się przetłoczonych przez powtarzalność życia. Jak w filmie – codzienność może nabrać sensu tylko wtedy, gdy się odkryje, że Bóg nas kocha, a wokół znajdują się ludzie, których my możemy obdarzyć swoją miłością.

Autor jest duchownym Prałatury Opus Dei w Warszawie

Codziennność nabiera sensu, kiedy odkryje się miłość Boga, a innych obdarzy się swoją miłością.

Nie tylko dla orłów...

Anna Wardak

Bitwa pod Monte Cas-

sino, Westerplatte... Tam przenosi nas wyobraźnia, gdy pada hasło „męstwo”. Ale co ma męstwo do słodkiej Agusi czy maleńkiego Marcinka, którego od bycia mężczyzną dzieli jeszcze lata świetlne? Aż tu nagle... Agnieszka kończy już studia, Marcin zdaje maturę. Życie każdego dnia zderza ich z nowymi wyzwaniami. „A to dopiero początek... dopiero się zaczyna” – cytując słowa Tuwima. Czy dadzą sobie radę i czy nie polegną?

„Męstwo jest cnotą moralną, która daje wytrwałość w trudnościach i stałość w kontynuacji dobra” (KKK 1808). A cnota, jak

to cnota, raczej sama się nie ukształtuje. „Same” dzieją się tylko rzeczy złe... Sam robi się bałagan, zarastają ogrody, niszczą się ubrania, sama wybucha kłótnia i za nic nie dojdiesz, kto zaczął. Typowe zjawisko entropii w mikroskali. Kto nie zna, niech doczyta.

Wszystko, co wartościowe, wymaga świadomego wysiłku. I to od samego początku, bo nic, co wielkie, takie się nie rodzi – żaden sportowiec nie bije od razu rekordów i rycerz nie staje od razu do decydującej walki. Dlatego warto popatrzeć na naszą codzienność – której poszczególne chwile przepuszczamy często między palcami jak bezwartościowe ziarenka piasku – jak na boisko czy poligon, na którym przyszli zwycięzcy wojownicy płci obojga mogą ćwiczyć swoją „stałość i wytrwałość”.

Czy pędzę na sygnale, by pomóc synkowi, który płacze, bo nie może zawiązać butów? Czy wyręczam córkę, bo po tygodniu znudził jej się dyżur przy zmywarce? Czy wymagam, żeby praca, nawet ta nie lubiana (a może zwłaszcza ta), została zrobiona do końca? Albo żeby dzieci miały czekać do obiadu, a nie podjadały, gdy tylko pojawi się cień głodu (inna sprawa, że przy stałych porach posiłku mechanizm głodu świetnie się reguluje). Czy pamiętam, że w naszej strefie klimatycznej dzieci raczej nie umierają, kiedy muszą poczekać dziesięć minut na soczek czy herbatkę?

We współczesnej pedagogice pojawiło się niedawno określenie „rodzice-kosiarki” opisujące ludzi, którzy usuwają spod stóp swoich dzieci najmniejsze źdźbło trawy. Nie-

którzy przyjęli za dewizę wychowawczą hasło „problemy moich dzieci są moimi problemami” i za punkt rodzicielskiego honoru stawiają sobie skuteczne ich rozwiązywanie, bez obciążania nimi dzieci. Przez to odbierają im szansę zmierzenia się z nimi i zaprawiania się w rzeczach małych, zanim staną do poważnych życiowych zmagani. Znamy słowa św. Jana Pawła II do młodych: „Każdy z Was, młodzi

Wszystko, co wartościowe, wymaga świadomego wysiłku.

przyjaciele, ma jakieś swoje Westerplatte, jakiś wymiar zadań, które trzeba podjąć i wypełnić, jakąś słuszną sprawę, o którą nie można nie walczyć, jakiś obowiązek, powinność, od której nie można się uchylić, nie można zdezerterować”. Czy twoje dzieci wygrają tę bitwę?

Autorka jest doradcą rodzinnym, moderatorką Akademii Familijnej, mamą dziesięciorga dzieci

Ciekawość rzeczy złych

ODPOWIADA **ks. Marek Kruszewski**

Ciekaw byłem cieszących się w Europie popularnością programów „Magia nagości”. Obejrzałem jeden odcinek. Czy wolno je oglądać? Z jednej strony to pornografia, a z drugiej strony obawiam się popadać w purytanizm.

Teoretycznie pierwszy papieros, pierwszy kieliszek, pierwszy narkotyk, pierwsze porno mają wartość poznawczą i mają jakieś uzasadnienie. Sokrates twierdził, że podstawą każdej cnoty jest wiedza. Za nim św. Tomasz z Akwinu uznał, że w grzechu zachodzi zawsze pewna niewiedza. Podoba mi się jednak opinia Eliasa Canettiego: „Mądrość człowieka zależy od równowagi między jego wiedzą a niewiedzą”. Każda nastolatka, które wie o seksie już wszystko, zaprzecza tezom sokratejskiej etyki nikomachejskiej.

Biblia zachęca do ostrożności w sprawdzaniu, jak smakuje owoc poznania dobrego i złego. „Szczęśliwy mąż, który... nie wchodzi na drogę grzeszników” (Ps 1, 1). Wątpliwe moralnie jest każde wejście na „drogę grzeszników”, choćby miało się dobre intencje. W Kościele chwalimy dziewictwo świętych, czyli brak wiedzy, brak pierwszych doświadczeń. Owa niewiedza

bywa wartością, tak jak nadmierna wiedza bywa ciężarem. Pierwszy papieros jest pewnie grzechem lekkim. Natomiast pierwsze doświadczenia z seksem, z miłością są rzeczami poważniejszymi. Dotykają nas głębiej. Nie są już czymś lekkim.

Sądzę, że grozi nam współcześnie nie brak wiedzy, ale lekkomyślne uleganie ciekawości rzeczy złych. Brakuje nam poznawania rzeczy dobrych. Co oglądamy, tym przesiakamy. Co widzimy, w to wierzymy. Całe moje pokolenie zostało „wytresowane” na filmach, w których po scenie pierwszej randki widzieliśmy poranek i koldrę. Pozornie niewinne filmy nas zepsuły. Wdrukowały swoje. Tak przygotowane mentalnie młode pokolenie uległo modzie, porzuciło wartości polskiej, rodzinnej czystości i zaczęło mieszać ze sobą przed ślubem. Wystarczyło kilka lat. Rodzice pytają: moja córka ma 27 lat i się z nikim nie spotyka, co robić? W efekcie presji społecznej wspaniałe i piękne dziewczyny z Kościoła reagują na płęć przeciwną alergicznie, bo są świadome oczekiwań dotyczących tego, czym „powinny się” zakończyć pierwsze spotkania. Coraz więcej chłopaków nie daje się namówić nawet na wspólne zamieszkanie. Nie chce zobowiązań, bo seks dostanie i tak. Najchętniej przetestowaliby kilka kandydatek.

Program telewizyjny, o którym Pan wspomina, jest jedynie konsekwencją powszechnych zmian moralnych. Skutkiem tych zmian będzie zawsze brak sił do życia, brak sił do kochania i rozpacz. Bez nawrócenia zje nas smutek.

xmarekk@o2.pl

Autor jest proboszczem parafii św. Patryka w Warszawie

Wejdź do Księgi!

Żyjemy w kulturze obrazkowej pełnej zdjęć, memów, infografik i filmików. Zresztą od dawnych czasów wiadano, że obrazy przemawiają do wyobraźni, a wizualizacje bardzo pomagają w zapamiętaniu wydarzeń, dat i innych informacji. Już w średniowieczu tworzone były Biblia pauperum przedstawiające historie biblijne w sposób uproszczony i obrazkowy.

Czytając Pismo Święte, trudno nam osadzić przedstawione historie w konkretnym czasie i miejscu. Poszczególne księgi powstały bowiem w różnych okresach dziejów świata, dzielą je tysiące wieków, a przedstawione tam wydarzenia rozgrywają się w różnych miejscach na Ziemi. Z pomocą przychodzą atlasy biblijne, przewodniki i inne materiały pomocnicze.

„Wrota Biblii” gromadzą te materiały w jednej publikacji. Zawierają trzy rodzaje materiałów wizualnych pomocnych dla lepszego zrozumienia Pisma Świętego:

- chronologie historii zbawienia od Abrahama do dzisiejszych czasów,
- mapy najistotniejszych wydarzeń z historii ludu Bożego aż do pierwszej ekspansji Kościoła,
- grafiki objaśniające każdą z ksiąg tworzących Stary i Nowy Testament według kanonu katolickiego.

Otwierając „Wrota Biblii”, widzimy przebieg tras podróży misyjnych św. Pawła Apostoła, chronologię Starego i Nowego Przymierza na osi czasu czy schemat publicznego życia Jezusa z datami i krainami, w których nauczał. Bardziej wnikliwi czytelnicy zainteresują się grafikami przedstawiającymi

to, z których wieków pochodzą manuskrypty poszczególnych rozdziałów ksiąg biblijnych.

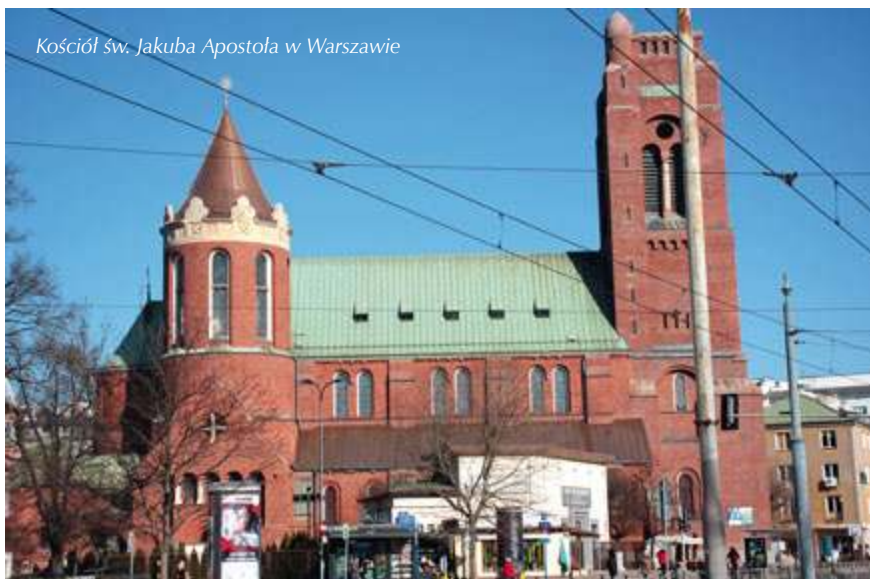
Publikacja przeznaczona jest zatem zarówno dla wszystkich zainteresowanych zgłębianiem Pisma Świętego, jak i dla katechetów czy wykładowców. Książki nie wystarczy przekartkować, a obrazków pooglądać – każda strona zawiera mnóstwo graficznie przedstawionych informacji, które

wymagają uwagi i zastanowienia się.

„To tylko wrota... Skarb jest w środku: w samym Piśmie Świętym” – mówi ks. Jesús Gil, jeden z autorów. Jest on kapłanem i doktorem teologii duchowości, a wcześniej jako świecki pracował w prasie jako dyrektor ds. graficznych i dyrektor artystyczny. Drugi autor jest doktorem teologii biblijnej, który pracował przy tworzeniu Centrum Turystycznego „Saxum” nieopodal Jerozolimy, pomagającego pielgrzymom pogłębić wiedzę o Ziemi Świętej poprzez różne zasoby multimedialne./bs

Jesús Gil, Joseángel Domínguez
„Wrota Biblii. Materiały dla lepszego zrozumienia Biblii: chronologie, mapy i grafiki dotyczące każdej księgi”
Tłum. Katarzyna Chorzewska i Timothy O'Neill
Saxum International Foundation,
Rosikon Press
2022

Kościół św. Jakuba Apostoła w Warszawie

fot. Patryk Lubrzyński

Parafia św. Jakuba Apostoła w Warszawie to jedyna w archidiecezji warszawskiej świątynia, w której do 31 grudnia 2022 r. można skorzystać z odpustu zupełnego przy okazji Jubileuszowego Roku Jakubowego.

Kościół parafialny został ustanowiony przez kard. Kazimierza Nycza świątynią stacyjną Roku Jakubowego. Każdego 25 dnia miesiąca o godz. 19.00 odbywają się tu uroczyste Msze Święte ku czci św. Jakuba z błogosławieństwem relikwiami. Do świątyni można pielgrzymować indywidualnie, kościół jest otwarty codziennie w godz. od 6.00 do 20.00. Podczas Eucharystii i nabożeństw śpiewane są okolicznościowe pieśni o świętym patronie.

DUSZPASTERSTWO

Proboszcz ks. Henryk Bartuszek mówi, że jego rozumienie duszpasterstwa jest chrystocentryczne. – Nie chodzi o to, aby namnożyć grup, które miałyby po parę osób. Duszpasterstwo parafialne jest ukierunkowane na ewangelizację oraz świadome i czynne uczestniczenie w liturgii. Dzięki temu możemy napępiać się łaską oraz być zdolnymi do świadectwa – opisuje. Istnieje wiele wspólnot modlitewnych o charakterze charyzmatycznym i ewangelizacyjnym, jak: Woda Życia, Szkoła Ewangelizacji bł. ks. Jerzego Popiełuszki, Ja Jestem – Odnova w Duchu Świętym czy studencka wspólnota Ruchu Światło-Życie. Ważną rolę odgrywa też Parafialny Zespół Charytatywny Caritas.

Wierni w trakcie spotkań synodalnych zwrócili uwagę, aby w duszpasterstwie bardziej uwzględniać osoby samotne w wieku 30-50 lat, które mimo starań nie zawarły do tej pory sakramentu małżeństwa. Ks. proboszcz liczy, że synod pozwoli odmłodzić skład parafialnego

U św. Jakuba Apostoła Patryk Lubrzyński

zespołu Caritas. Parafia włącza się też w inicjatywę Wielkopostnych kościołów stacyjnych. – Zapraszam serdecznie 16 marca do wzięcia udziału w nabożeństwach dnia stacyjnego. W tegoroczny Wielki Post proponuję wiernym położyć szczególny akcent na faktyczny post. To znaczy taki, który nie polega na zamianie schabowego na kraby, ale na poczuciu bycia głodnym. Po to, żeby zrozumieć potrzebujących – zachęca ks. Bartuszek.

Ksiądz proboszcz
Henryk Bartuszek

APOSTOLSTWO SĄSIEDZKIE

Od początku pandemii jest prowadzona akcja Apostolatu Sąsiedzkiego. Pasterze proszą parafian, aby odwiedzali osoby chore i samotne z sąsiedztwa, które wyrażą chęć spotkania. Podczas nich wierni z Apostolatu rozmawiają i wspólnie modlą się z sąsiadami na różańcu lub czytają Pismo Święte. Informują o możliwości przybycia do mieszkania księdza, aby można było skorzystać z sakramentów. – Dzięki inicjatywie udaliśmy się do kilkunastu osób

Krucyfiks z XVII w.,
autor nieznany

fot. Patryk Lubrzyński

z wieloletnim zaniedbaniem sakramentalnym – opisuje duchowny.

Z jednej strony powstają więzi osobowe, ktoś komuś robi zakupy, zadzwoni z pytaniem, czy czegoś nie potrzeba. A z drugiej strony akcja zaspokaja potrzeby duchowe chorych i samotnych. Parafia jest zaangażowana również w dzieło „Obiad szkolny dla dzieci”, które dotyczy młodzieży z rodzin pozostających w trudnej sytuacji materialnej. – Jesteśmy w stałym kontakcie z wychowawcami i pedagogami szkolnymi – podkreśla kapłan.

ZAWIERZENI ŚW. FAUSTYNIE

Troska o bliźnich łączy się z wyjątkowym kultem Bożego miłosierdzia. W lipcu 1924 r. Helena Kowalska, późniejsza św. Faustyna,

przyjechała do Warszawy. Weszła do najbliższego kościoła, aby rozemnać, jakie zgromadzenie zakonne ma wybrać. Była to tymczasowa kaplica parafii św. Jakuba Apostoła, dziś na jej miejscu znajduje się sala duszpasterska św. Faustyny.

W bieżącym roku minie 104 lata od erygowania parafii (17 marca 1918 r.) przez abp. Aleksandra Kakowskiego, który powołał na pierwszego proboszcza ks. Jakuba Dąbrowskiego. Właśnie tego kapłana Sekretarka Bożego Miłosierdzia prosiła o pomoc w poznaniu woli Bożej. Od 2019 r. we wnętrzu świątyni znajdują się relikwie świętej i oryginalny obraz Jezusa Miłosiernego, autorstwa cenionego malarza sakralnego Jana Molgi (pisaaliśmy o malarzu w „Idziemy” nr 44/2020 „Malarz Pana Boga” – przyp. red.). Warto zwrócić uwagę na znajdujący się nad tabernakulum XVII-wieczny krucyfiks nieznanego autora, który ocalał podczas II wojny światowej.

W każdy poniedziałek o godz. 19.00 oraz w piątki o godz. 15.00 jest odmawiana wspólnie Koronka do Bożego Miłosierdzia. W parafii posługuje misjonarz miłosierdzia ks. Roman Trzeciński, który może odpuszczać grzechy zarezerwowane dla Stolicy Apostolskiej. – Kult Bożego Miłosierdzia był tutaj obecny nawet wtedy, gdy nie był jeszcze powszechnie przyjęty w Kościele – podkreśla ks. Henryk Bartuszek.

W diecezji warszawsko-praskiej przywilej odpustu zupełnego w Roku Jakubowym ma parafia św. Jakuba Apostoła przy ul. Józefa Mehoffera 4, w Warszawie.

Parafia św. Jakuba Apostoła, ul. Grójecka 38,
02-314 Warszawa, tel. 48 22 822-18-66,
www.parafiajakuba.pl

W SKRÓCIE

■ **Przyjmowanie uchodźców.** Diecezja warszawsko-praska zwraca się z prośbą, aby osoby pragnące pomagać uchodźcom nie działały samodzielnie, ale zgłaszały gotowość pomocy przez stronę internetową Caritas diecezji warszawsko-praskiej: www.cdwp.caritas.pl. W zakładce „Jestem darczyńcą” znajdą Państwo wszystkie niezbędne informacje.

■ **Pomoc w DWP.** Dary rzeczowe można dostarczać do punktów: magazyn Caritas przy ul. Kawęczyńskiej 49 w Warszawie (tylko rzeczy nowe), inf. Katarzyna Wlazło tel. 516-269-486. Magazyn otwarty w poniedziałek, środę, czwartek, piątek w godz. 8.00-16.00, we wtorek w godz. 8.00-18.00. Magazyn przy ul. Sikorskiego 11 w Legionowie (tylko rzeczy nowe) przyjmuje dary w poniedziałek w godz. 8.00-15.00. Magazyn odzieży używanej przy ul. 11 Listopada 25 w Warszawie, czynny w środy w godz. 8.00-12.00, inf. Rafał Słoński, tel. 506-804-439.

■ **Caritas w AW.** Caritas Archidiecezji Warszawskiej prosi, aby posegregowane rzeczy dostarczać w kartonach z napisem, co zawierają, do magazynu przy schronisku „Przystań”, ul. Wolska 172 w Warszawie w godz. 8.00-20.00. Działania pomocowe można również wesprzeć, wpłacając pieniądze na konto, wpisując w tytule „Pomoc dla Ukrainy”: PEKAO S.A. 11 1240 1066 1111 0000 0006 0961. Przyjęcia osób uciekających przed wojną za pośrednictwem maila: warszawa@caritasaw.pl. Dodatkowe wiadomości na www.caritasaw.pl.

■ **Schronienie dla uchodźców.** Na stronie www.cdwp.caritas.pl można wypełnić formularz, zgłaszając gotowość przyjęcia uchodźców do własnego domu. Więcej inf. Włodzimierz Wieczorek: osrodekcaritasurle@gmail.com, tel. 881-512-212.

■ **Propozycje Duszpasterstwa Rodzin.** Dyr. Wydziału Duszpasterstwa Rodzin DW-P ks. Robert Wielądek oferuje dwie propozycje, aby głębiej przeżyć Wielki Post w małżeństwach i rodzinach. – W tym roku zaproponowaliśmy rozważania pod jednym tytułem „Więzi rodzinne – radość i zadanie” z tematami dróg krzyżowych. Druga propozycja to rekolekcje internetowe dla rodzin z dziećmi, szczególnie w wieku 5-12 lat pt. „Mury i bramy pod płaszczem Mamy” – informuje ks. Robert. Więcej na www.oddanie33.pl.

■ **Spotkanie synodalne.** W Domu Arcybiskupów Warszawskich przy ul. Miodowej 17/19 odbędzie się 15 marca o godz. 18.00 czwarte diecezjalne spotkanie synodalne: „Jak pokonać bierność w Kościele? Ku zaangażowaniu”.

fol. xhz

KAPŁAŃSKIE POKUTOWANIE

Kilkudziesięciu księży – głównie proboszczów – z diecezji warszawsko-praskiej uczestniczyło 5 marca w kapłańskim dniu pokutnym w konkatedrze na warszawskim Kamionku. W programie spotkania było nabożeństwo pokutne z konferencją ks. dr. Pawła Tarasiewicza, ojca duchownego z Wyższego Seminarium Duchownego w Elku, czas na indywidualną spowiedź, adoracja Najświętszego Sakramentu i nabożeństwo Gorzkich Żali. Skupieniu przewodniczył ordynariusz bp Romuald Kamiński. Na zakończenie spotkania wezwał księży do modlitwy i zaangażowania w pomoc na rzecz uchodźców z Ukrainy. Prosił, aby była to pomoc wielkoduszna, roztropna i długofalowa./xhz

ROCZNICA SAKRY

W przededniu 40. rocznicy sakry bp. Kazimierza Romaniuka w katedrze warszawsko-praskiej sprawowano Mszę Świętą dziękczynną za jego życie i posługę. Eucharystię pod przewodnictwem bp. Romualda Kamińskiego koncelebrowali bp Jacek Grzybowski i kapłani diecezji warszawsko-praskiej. – 4 marca przypada 40. rocznica przyjęcia święceń biskupich przez biskupa seniora, naszego pierwszego pasterza. Cieszymy się, że Pan daje mu siły, że mógł przybyć dzisiaj i prosimy, abyśmy razem dziękowali Bogu za wielkie jego dary – powiedział bp Kamiński. Ho-

fol. Biuro Prasowe DWP/Karolina Białeżyk

mielię wygłosił proboszcz parafii Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa w Legionowie – ks. Piotr Główna.

MIŃSK MAZ. NIEZŁOMNYM

W szkołach salezjańskich w Mińsku Mazowieckim przy ul. Kościuszki 1 marca odbyły się obchody Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Przed kamieniem pamięci poświęconym Ince Siedzikównie stanęła wojskowa asysta honorowa, zgromadzili się przedstawiciele służb mundurowych, władz samorządowych, instytucji rządowych i pozarządowych, placówek oświatowych, stowarzyszeń patriotycznych, harcerze i młodzież szkolna – delegacje szkół podstawowych i ponadpodstawowych. W szkolnej sali gimnastycznej młodzież przygotowała część artystyczną. /Zofia Zadrozna

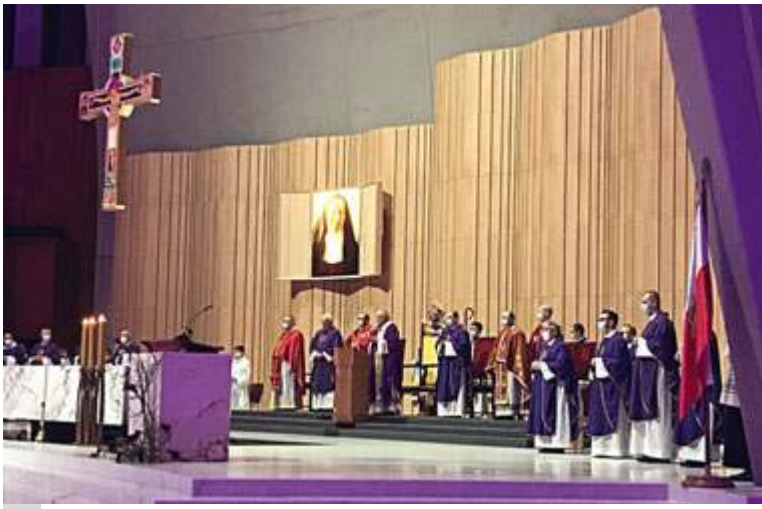

fol. Biuro Prasowe DWP/Marcin Tafelko
fol. SLO w Mińsku Maz.

ŚRODA POPIELCOWA

Bp Romuald Kamiński w Środę Popielcową przewodniczył Eucharystii w parafii MB Nieustającej Pomocy na Saskiej Kępie, a bp Jacek Grzybowski w praskiej katedrze. – Pokora jest nam potrzebna, żeby właściwie oceniać i rozumnie decydować. Pokora to zdolność patrzenia na rzeczywistość tak, jakby patrzył na nią sam Bóg. Nasze nawrócenie jest potrzebne do tego, abyśmy mogli pomóc innym – powiedział w homilii bp Romuald Kamiński.

fot. Anna Wojas/archwwa.pl

MODLITWA ZA UKRAINĘ

O pokój i za cierpiących z powodu wojny w Ukrainie modlili się w Środę Popielcową zebrani w Świątyni Opatrzności Bożej Polacy i Ukraińcy. Mszy Świętej przewodniczył kard. Kazimierz Nycz, a wraz z nim koncelebrowali kapłani rzymsko-

i grekokatolicki. – Chcemy wam podziękować, że w tym błaganiu o pokój nie jesteśmy sami – powiedział ks. dziekan Bogdan Kruba, proboszcz grekokatolickiej parafii bł. Mikołaja w Warszawie. /awo/archwwa.pl

W KAPLICY BARYCZKÓW

We wszystkie piątki Wielkiego Postu w Archikatedrze Warszawskiej, ul. Świętojańska 8, o godz. 18.00 odprawiana będzie Droga Krzyżowa zakończona nabożeństwem pasyjnym w Kaplicy Baryczków, z błogosławieństwem relikwiami Krzyża Świętego. Krucyfiks znajdujący się w Kaplicy Baryczków od 500 lat otaczany nieustannym kultem wiernych.

fot. arch. „Idziemy”

PAMIĘĆ O WYKLĘTYCH

W Sanktuarium św. Ojca Pio 6 marca odbyły się obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Uroczystości rozpoczęło złożenie wieńców przy pomniku Augusta Emila Fieldorfa „Nila”. Uczestniczyli w nich przedstawiciele władz samorządowych, Szkoły Podstawowej nr 185, grupa Totus Tuus, harcerze z 82. WDH. Mszy Świętej przewodniczył biskup polowy Wojska Polskiego Wiesław

Lechowicz. – Historia generała Nila, także żołnierzy niezłomnych, historia bohaterów walczących Ukraińców, ale i wspierających ich Polaków dowodzi, że można naśladować Jezusa także w walce z szatanem – mówił bp Lechowicz. /Aleksandra Plichta

fot. Aleksandra Plichta

OBLÓCZYNY W SEMINARIUM

Dziesięciu kleryków III roku Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie 6 marca przyjęło strój duchowny. Sutanny otrzymali z rąk ks. rektora Wojciecha Bartkowicza podczas Mszy Świętej w kościele seminaryjnym w Warszawie.

fot. Anna Wojas/archwwa.pl

■ **Nadzieja Wielkanocy.** Mniszki Benedyktynki Sakramentki zapraszają 15 marca do klasztoru przy ul. Rynek Nowego Miasta 2 w Warszawie na rekolekcje wielkopostne „Nadzieja Wielkanocy”, które poprowadzi opat benedyktynów w Tyńcu o. Szymon Hiżycki OSB. W programie: o godz. 19.00 Msza Święta z chórami gregoriańskim i nauką rekolekcyjną, na zakończenie kompleta.

■ **Duszpasterstwo kobiet.** W ramach trwającego synodu „Ku Kościołowi synodalnemu: komunizm, uczestnictwo i misja” warszawskie środowisko duszpasterstwa kobiet zaprasza 25 marca o godz. 18.30 na spotkanie konsultacyjne. Plan: 18.30 – Msza Święta kościół św. Klemensa Hofbauera przy ul. Karolkowej 49 w Warszawie, 19.15 – zawiązanie wspólnoty (kawiarenka), 19.30 – wprowadzenie do tematu spotkania (dyskusja, dzielenie się doświadczeniem, propozycje działania), 20.45 – modlitwa, 21.15 – zakończenie. W razie pytań organizatorzy proszą o kontakt z o. Pawłem Drobotem CSsR, duszpasterzem kobiet w archidiecezji warszawskiej, e-mail: paweldrobotcssr@gmail.com.

■ **Konserwatorium o Prymasie.**

W bazylice archikatedralnej św. Jana Chrzciciela na Starym Mieście odbędzie się 16 marca o godz. 19.30 kolejne konserwatorium z cyklu „Prymas Tysiąclecia mówi do nas” pt. „O samotności twórczej...”.

■ **Apel parafii.** Parafia NMP Królowej Świata przy ul. Opaczewskiej 20 w Warszawie zwraca się do mieszkańców archidiecezji warszawskiej z prośbą o przyjęcie do mieszkań uchodźców z Ukrainy. – Jeśli jesteś gotów przyjąć kogoś do swojego domu, zapraszamy do zakrystii lub kancelarii parafialnej w celu określenia warunków przyjęcia – czytamy. Dodatkowe informacje u ks. Daniela Szafara, tel. 784-276-720.

■ **Muzeum z Ukrainą.** Muzeum Łazienki Królewskie zaprasza wszystkich obywateli Ukrainy do bezpłatnego zwiedzania oraz na bezpłatne lekcje muzealne. Wolny wstęp do obiektów Łazienek Królewskich obowiązuje w marcu i w kwietniu 2022 r. Obywatele Ukrainy mogą bezpłatnie zwiedzać Pałac na Wyspie z Królewską Galerią Obrazów, Starą Oranżerię z Teatrem Królewskim i Królewską Galerią Rzeźby, Pałac Myślewicki oraz Muzeum Łowiectwa i Jeździectwa. Obiekty otwarte są od wt. do czw. w godz. 10.00-16.00, od pt. do sob. w godz. 10.00-17.00 oraz w niedz. w godz. 10.00-16.00.

Peregrynacja obrazu

fot. Aleksandra Plichta

W Sanktuarium Matki Bożej Ostrobramskiej 5 marca, podczas wielkopostnego skupienia Kościelnej Służby Porządkowej Totus Tuus, rozpoczęła się peregrynacja obrazu Najświętszej Maryi Panny Matki Kościoła.

– „Zło dobrem zwyciężaj!” – niech to wezwanie towarzyszy nam, gdy będziemy

fot. Aleksandra Plichta

omadlali przed tym obrazem nasze intencje – mówił ks. kanonik Grzegorz Kowalczyk, moderator KSP Totus Tuus w diecezji warszawsko-praskiej. – Niech będzie to nasze dziękczynienie za dar beatyfikacji kard. Stefana Wyszyńskiego i prośba o jego rychłą kanonizację. Niech to będzie modlitwa o pokój na świecie – zachęcał.

Obraz nawiedzenia jest kopią wizerunku Najświętszej Maryi Panny Matki Kościoła ze ściany zewnętrznej Pałacu Apostolskiego w Watykanie. Kopia znajdująca się w Sanktuarium Matki Bożej Ostrobramskiej wykonana została na zlecenie ówczesnego proboszcza śp. ks. prałata Zenona Majchra, diecezjalnego opiekuna grup Totus Tuus. Matka Boża w tym wizerunku stała się patronką Totus Tuus.

– Poprzez dzieło peregrynacji bracia pragną się modlić o nowe powołania do służby, o ustanie prześladowania Kościoła, pandemii oraz o pokój dla Ukrainy – mówi Dariusz Dębiński przewodniczący KSP Totus Tuus diecezji warszawsko-praskiej. Kopia ma nawiedzić 24 parafie, w których działają grupy Totus Tuus, oraz wszystkie te, które będą chciały gościć obraz. Nawiedzenie trwa siedem dni, a program obejmuje m.in. odmówienie Koronki do Miłosierdzia Bożego, Różańca z rozważaniami oraz Apel Jasnogórski na zakończenie dnia. 19 marca o godz. 18.00 podczas Mszy Świętej wieczornej rozpocznie się nawiedzenie obrazu w parafii św. Patryka, ul. Rechniewskiego 14. Zainteresowane parafie mogą kontaktować się z Dariuszem Dębińskim, tel. 514-891-214.

Aleksandra Plichta

Słowo na Wielki Post

W kościołach diecezji warszawsko-praskiej 6 marca odczytany został list pasterski bp. Romualda Kamińskiego do diecezjan na Wielki Post.

Ordynariusz warszawsko-praski zwrócił uwagę, że tegoroczny Wielki Post stał się szczególnymi rekolekcjami. Przypomnił, że modlitwa, pomoc materialna i danie schronienia uciekającym przed grozą wojny to zadanie, którego wypełnienie może potrwać długo. – Niech nie zabraknie nam cierpliwości, pokoju serca, życzliwości i hojności – zachęcił bp Kamiński. – Obecna sytuacja wojny i cierpienia wyzwoliła w nas ogromne pokłady dobra. Jesteśmy zobowiązani jako ludzie wierzący do pomocy naszym braciom i siostrąm przez gościnność, życzliwość, stworzenie godziwych warunków egzystencji, edukacji i pracy – odwołał się do słów abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Episkopatu Polski. – (...) dzisiaj doświadczamy skutków zbrojnego konfliktu, (...) wiemy, że szatan zawsze jest gotowy wykorzystać każdą chwilę słabości człowieka dla zniszczenia cywi-

lizacji miłości – podkreślił ordynariusz warszawsko-praski.

Bp Kamiński zapowiedział, że w uroczystość Zwiastowania Pańskiego diecezja będzie obchodzić trzydziestolecie. Przypomnił o przeżywanym właśnie diecezjalnym etapie Synodu o synodalności. – Nawet dla osób zaznajomionych dobrze ze sprawami religijnymi te zagadnienia są trudne. W istocie chodzi o to, abyśmy znaleźli wspólną drogę, którą będziemy zmierzać do królestwa Bożego. Na tej drodze zarówno duchowni, osoby życia konsekrowanego, jak i siostry i bracia świeccy zechcemy się wzajemnie spotkać, posłuchać, doświadczyć dialogu, duchowej bliskości i zrozumienia, na czym polega nasza współodpowiedzialność za Kościół – zauważył.

W liście podkreślił też potrzebę troski o rodzinę. – Cała (...) struktura naszego codziennego życia, a więc: szkoła, zakład pracy, parafia, usługi, zarządzanie na różnych poziomach, bezpieczeństwo i polityka państwa powinny, wszyscy bez wyjątku, być w służebności wobec tej wyjątkowej wspólnoty – Rodziny.

Żegnamy kapłanów

Ks. prałat Jerzy Sikorowski zmarł 1 marca w wieku 89 lat, w 63. roku kapłaństwa. Na terenie obecnej diecezji warszawsko-praskiej pracował jako wikariusz w parafiach: Wniebowzięcia NMP w Celestynowie (1959-1960) i MB Częstochowskiej w Zielonce (1965-1968). W ostatnim okresie życia był rezydentem parafii św. Mikołaja w Grójcu. Uroczystości pogrzebowe odbyły się 5 marca w tejże parafii. Po Eucharystii ciało Zmarłego przewieziono na cmentarz parafialny w Warce.

Ks. kanonik Zenon Zbigniew Piskorski zmarł 4 marca w wieku 70 lat, w 46. roku kapłaństwa. Pracował jako wikariusz między innymi w parafii Wniebowzięcia NMP w Celestynowie (1978-1979) oraz Nawrócenia św. Pawła Apostoła w Warszawie na Grochowie (1981-1982). Był proboszczem w Izdebnie oraz w par. Przemienienia Pańskiego w Grodzisku Maz. W ostatnich latach życia był mieszkańcem Domu Kapłana Seniora w Kielinie. Uroczystości pogrzebowe zaplanowano na 7 marca w parafii św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Warszawie-Włochach. Pochówek na cmentarzu w parafii św. Jana Chrzyciela w Kazimierzu w archidiecezji łódzkiej.

fot. PAP/Albert Zawada

Schronienie w parafii

Parafie archidiecezji warszawskiej i diecezji warszawsko-praskiej przyjmują uchodźców.

W parafii Nawrócenia św. Pawła przy ul. Kobielskiej 10 w Warszawie schronienie znalazły dwie matki z sześciorgiem dzieci. Proboszcz ks. Bogusław Kowalski powiedział, że panie trafiły tam za sprawą s. Walerii CSS koordynującej parafialny Punkt Charytatywny Caritas. – Osoby są zakwaterowane w Domu Parafialnym i mają zapewnione wyżywienie – tłumaczy ks. Bogusław.

Uchodźców wspiera parafia Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Duczkach. Proboszcz ks. Adam Ściśłowski opowiada, że wierni z wszystkich miejscowości zasługują na uznanie, w tym osoby z OSP Stare

Grabie oraz z Koła Gospodyń Wiejskich w Duczkach i Starych Grabiach. Mieszkańcy zapewniają posiłki, przyjmują przybyszów do domu, prowadzą magazyn z darami, a pomoc medyczną świadczą lekarze wolontariusze Magdalena i Sławomir Tymińscy. Naczelnik OSP Stare Grabie dodaje, że do tej pory udało się pomóc ok. 50 osobom. – Sytuacja jest dynamiczna, przyjmujemy ludzi w dzień i w nocy, niektórzy uchodźcy po krótkim wypoczynku jadą dalej – przedstawia sytuację. Dziesięcioro potrzebujących zamieszkuje na terenie tak zwanej prałatówki, dawnej plebanii.

Parafia Matki Bożej Królowej Polski w Warszawie – Marymoncie zawiązała

Grupę Pomocy Uchodźcom. Proboszcz Marcin Jurak MIC mówi, że rodziny z parafii przyjęły już ponad 100 osób. – Część uchodźców po krótkim pobycie wyjeżdża dalej do rodzin w Niemczech, Szwecji czy Kanadzie. Tym, którzy chcą zostać w Polsce, pomagamy znaleźć pracę i wynająć mieszkania. Udostępniliśmy pomieszczenie na zorganizowanie warsztatów psychologicznych dla kobiet – wyjaśnia duchowny.

W parafii św. Andrzeja Boboli przy ul. Rakowieckiej 61 w Warszawie działa parafialny Zespół Pomocy Ukrainie, dzięki któremu znaleziono tymczasowe zamieszkanie dla 26 dorosłych oraz 16 dzieci. W parafii św. Barbary przy ul. Nowogrodzkiej 51 w Warszawie w pierwszych dniach marca przebywało 9 osób, w tym 5 dzieci, część osób zamieszkuje na plebanii.

Przy Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie, we współpracy z dzielnicą Wilanów parafia otworzyła dodatkowy punkt zbiórki dla uchodźców. Ks. Tadeusz Aleksandrowicz informuje, że od pon. do pt. w godz. od 17.00 do 21.00 w podziemiach świątyni przy Panteonie Wielkich Polaków można przynosić dary serca, w tym najbardziej potrzebne środki higieniczne i opatrunkowe. W sobotę wolontariusze oczekują od 12.00 do 20.00. Od pon. do pt. w godz. 9.00-17.00 pod numerem tel. 22 201-97-10 jest czynna infolinia, gdzie można zasięgnąć dodatkowych informacji.

Patryk Lubryczyński

Dają siebie

Na terenie parafii św. Małgorzaty w Łomiankach dach nad głową znalazło około 700 osób z Ukrainy. – Nasi parafianie bardzo aktywnie zaangażowali się w pomoc uchodźcom ze Wschodu – mówi proboszcz ks. Jacek Siekierski. Od pierwszego dnia agresji Rosji działa parafialne Centrum Pomocy Uchodźcom. Setka wolontariuszy pomaga na bieżąco w pakowaniu, segregacji i przekazywaniu darów dla potrzebujących. Wolontariuszami są osoby

w szerokim przedziale wiekowym o różnym stopniu wykształcenia oraz aktywności zawodowej.

Całą dobę działa baza transportowa z kierowcami pozostającymi w gotowości do wyjazdu po oczekujące rodziny. Osobny zespół ludzi kieruje rejestracją i kwaterowaniem uchodźców w udostępnianych mieszkaniach oraz kierowaniem rodzin z granicy prosto do Łomianek. Kolejne osoby odpowiedzialne są za opiekę prawną i medyczną, są również grupy wsparcia dla matek z dziećmi. W parafialnym centrum działają też osobne zespoły do spraw żywności i odzieży oraz leków. Inna osoba koordynuje pracę wolontariuszy i współpracę z placówkami medycznymi. Powołany został sztab odpowiedzialny za komunikację, współpracę z mediami. – Pracy jest bardzo dużo. Sypiam dwie godziny dziennie, ale mam dużą pomoc ze strony wikariuszy posługujących w parafii – mówi ks. Siekierski.

Do Centrum Pomocy Uchodźcom przy kościele św. Małgorzaty w Łomiankach 5 marca przybył Nuncjusz Apostolski abp Salvatore Pennacchio. Wysłannik Ojca Świętego zapoznał się z Centrum i rozmawiał

fot. FB/Parafia-Sw-Malgorzaty-DM-w-Lomiankach

z uchodźcami. Wzruszony atmosferą panującą w podziemiach kościoła św. Małgorzaty powiedział: „Papież Franciszek dziękuje za pomoc, błogosławi Wam i prosi o modlitwę za Ukrainę”.

fot. FB/Parafia-Sw-Malgorzaty-DM-w-Lomiankach

fot. Biuro Prasowe DW-Płakub Troszyński

Spotkanie koordynatorów

W parafii św. o. Pio przy ul. Fieldorfa 1 na warszawskim Goławiu odbyło się 5 marca spotkanie koordynatorów parafialnych zespołów synodalnych z diecezjalnym zespołem ds. Synodu. W wydarzeniu uczestniczył bp Jacek Grzybowski. – Wydaje mi się, że ogromnej pracy i trudu wymaga kontynuowanie dzieła sy-

nodu, a przede wszystkim tego, co papież nazywa ożywieniem pastoralnym związanym z poszczególnymi parafiami i dekanatami. Nad tym będziemy starali się pracować, a przede wszystkim rozmawiać oraz dyskutować w gronie koordynatorów zespołów synodalnych – powiedział bp Grzybowski.

Zespół Pomocowy

Kard. Kazimierz Nycz powołał Zespół ds. Działań Pomocowych dla Uchodźców z Ukrainy. W jego skład wchodzi przedstawiciele Caritas archidiecezji warszawskiej, Urzędu Ekonoma archidiecezji warszawskiej oraz kurialnego Wydziału Duszpasterstwa. Na czele zespołu stanął ks. prał. Tadeusz Sowa, moderator wydziałów duszpasterskich Metropolitalnej Kurii Warszawskiej.

Głównym zadaniem zespołu jest koordynacja działań pomocowych na terenie archidiecezji we współpracy z Caritas, parafiami, ośrodkami duszpasterskimi, samorządami i władzami państwowymi. Zbiórki darów, interwencyjne punkty noclegowe, wsparcie modlitewne, współpraca z samorządem lokalnym to tylko część pomocy parafii dla osób uciekających przed wojną i pozostających na Ukrainie. – Mamy dług wdzięczności wobec tych, którzy kiedyś pomogli nam w stanie wojennym. Wtedy miał

miejsce ogromny ruch pomocowy z Zachodu, myślę, że teraz jest czas, kiedy my możemy pomagać innym – powiedział ks. Sowa.

Zapytany, w jaki sposób będą dystrybuowane i gromadzone dary, koordynator zespołu wyjaśnił, że część zostanie przekazana potrzebującym na Ukrainie, a reszta dla osób, które przyjeżdżają do Polski. – Ochroną chcemy objąć szczególnie kobiety w ciąży, matki z dziećmi i osoby starsze. Proponujemy, aby proboszczowie zrobili rozeznanie wśród parafian, jakie są możliwości udostępnienia schronienia dla najbardziej potrzebujących rodzin. W przyszłości będziemy motywować lokalne środowiska do przygotowywania miejsc pracy, żeby uchodźcy mogli legalnie pracować i sami się utrzymywać. Ponadto mamy w planach podjęcie współpracy ze środowiskami psychologów chrześcijańskich, lekarzami związanymi z duszpasterstwem archidiecezji – komentuje ks. Tadeusz.

Uchodźcy w Łodzi

Na terenie archidiecezji łódzkiej schronienie znaleźli uchodźcy przybywający do Polski z ogarniętej wojną Ukrainy. – Na tę chwilę dysponujemy wieloma miejscami noclegowymi dla uchodźców – mówi duchowny zaangażowany w pomoc potrzebującym w łódzkim Kościele. Archidiecezja ściśle współpracuje z Urzędem Wojewódzkim i Urzędem Miasta Łodzi, dla-

tego osoby, które zamieszkały na jej terenie, zostały tam skierowane po uprzedniej rejestracji w łódzkich punktach recepcyjnych. – W chwili obecnej przyjęliśmy już uchodźców, w większości matki z dziećmi. Jesteśmy cały czas w gotowości i czekamy na kolejnych przybyszów z Ukrainy, których chcemy jak najlepiej ugościć – mówi przedstawiciel kurii biskupiej.

ks. Paweł Kłys

fot. ks. Paweł Kłys

Ekumenicznie o pokój

Z inicjatywy ks. Michała Makuli, proboszcza łódzkiej parafii św. Mateusza Kościoła ewangelicko-augsburskiego, na progu Wielkiego Postu odbyła się ekumeniczna modlitwa o pokój na Ukrainie i całym świecie w duchu Taizé. Spotkanie zgromadziło przy krzyżu Chrystusa duchownych Kościoła ewangelicko-augsburskiego, Kościoła ewange-

licko-reformowanego oraz Kościoła rzymskokatolickiego. – Losy wojny są w rękach Pana Boga i Bóg ją wygra po swojemu! Używając siły i złota, możecie rzeczywiście wygrać militarnie, ale zapytajcie siebie, czy w ten sposób wprowadzicie pokój między ludźmi? – pytał retorycznie abp Grzegorz Ryś.

ks. Paweł Kłys

fot. ks. Paweł Kłys

Licealiści ze Wschodu

fot. www.loklasky.pl

Polonijne Liceum Ogólnokształcące Niepubliczne „Klasyk”, mieszczące się na warszawskim Zaczysku, kształci młodzież polskiego pochodzenia zamieszkałą w krajach położonych na wschód od Polski. W tym roku będzie obchodzić jubileusz dziesięciolecia istnienia. Placówka zapewnia swoim wychowankom naukę, zakwaterowanie w internacie oraz wyżywienie w stołówce szkolnej. Rodzice partycypują w niewielkiej części kosztów. Połowa uczniów szkoły pochodzi z Ukrainy. Placówka prosi o wsparcie finansowe dla uczniów z Ukrainy uczących się w klasach I-III liceum, a także dla 30 kolejnych uczniów ze statusem uchodźcy z Ukrainy, których planuje przyjąć. Szczegółowe informacje, jak pomóc można znaleźć na stronie: www.loklasky.pl.

i

Uchodźcy z Ukrainy mogą bezpłatnie skorzystać z opieki medycznej w placówkach medycznych PZU Zdrowie. W Warszawie takie przychodnie podstawowej opieki zdrowotnej mieszczą się pod adresami: ul. Górnośląska 4A, ul. Marynarska 13, ul. Powązkowska 44C, ul. Stawki 2, ul. Andersa 37, ul. Obozowa 63/65, ul. Niedzielskiego 2B/101, ul. Opaczewska 19. Poza godzinami pracy placówek (w nocy, w weekendy i święta) działa bezpłatna Teleplatforma Pierwszego Kontaktowania Ministerstwa Zdrowia (800-137-200), gdzie lekarze udzielają porad i wystawiają skierowania oraz recepty. Infolinia

Przychodnie dla Ukraińców

jest obsługiwana w języku polskim, angielskim i ukraińskim. Więcej informacji o Teleplatformie na dwujęzycznej stronie: www.gov.pl/tpk.

Dzieci i młodzież z Ukrainy mogą liczyć na bezpłatną pomoc psychologiczną i psychiatryczną w przychodniach Mazowieckiego Centrum Neuropsychiatrii przy ul. Koszykowej 79B w Warszawie. Bezpłatną rehabilitację mają zapewnioną w Mazowieckim Centrum Neuropsychiatrii w Zagórzcu. Informacje dla

pacjentów: tel. 22 468-24-29, e-mail: ua.rehabilitacja@centrumzagorze.pl.

Szpital w woj. mazowieckim podlegający pod samorząd województwa są w pełni gotowe na przyjęcie uchodźców. W każdej placówce będzie wskazany specjalny kontakt dla obywateli Ukrainy obsługiwany przez osoby ukraińskojęzyczne. W Warszawie są to m.in. Szpital Bródnowski przy ul. Kondratowicza 8, Szpital Dziecięcy przy ul. Niekłańskiej 4/24.

i

REKLAMA

Transmisja Drogi Krzyżowej
z parafii MB Częstochowskiej w Wołominie
piątek godz. 19.00

Księga

ks. Łukasz Turek i Paweł Kęska,
sobota, godz. 20.10 i niedziela, godz. 9.10

Radio Warszawa 106,2 FM i www.radiowarszawa.com.pl

fot. FB/Muzeum Warszawskiej Pragi

Kultura dla Ukrainy

W wielu warszawskich instytucjach kultury (domach kultury, muzeach czy teatrach) są lub były prowadzone zbiórki darów rzeczowych dla osób przybywających z Ukrainy (lub mieszkających w Ukrainie). Akcje pomocy koordynowane są najczęściej przez dzielnice.

W Muzeum Woli oraz Muzeum Warszawskiej Pragi trwa właśnie zbiórka leków i środków medycznych dla wojennego szpitala w Dnieprze.

Muzeum Sztuki Nowoczesnej zachęca do podpisania petycji konfederacji muzeów L'Internationale Online do śro-

dowisk artystycznych sprzeciwiającej się rosyjskiej inwazji na Ukrainę. Można to zrobić na stronie www.change.org/p/art-world-art-world-oppose-russia-s-invasion-of-ukraine.

Instytucje kultury zapowiadają także specjalne wydarzenia mające na celu pokazanie solidarności z Ukrainą. Organizują spektakle, koncerty i inne projekty oraz proponują po prostu być razem w tej trudnej dla nas wszystkich sytuacji. Więcej informacji na: www.kultura.um.warszawa.pl.

TVP z pomocą najmłodszym

Telewizja Polska postanowiła wykorzystać wybrane pasma TVP ABC 2 na prezentację bajek przygotowanych z myślą o dzieciach uchodźców z Ukrainy. – Będą emitowane przez najbliższe tygodnie o godz.: 6.00, 12.00 i 18.00 – informuje TVP.

W Ukrainie – jak podkreślono – mieszka ok. 7,5 mln dzieci. – W związku z trwającym konfliktem zbrojnym większość z nich znajduje się w stanie narastającego zagrożenia zdrowia i życia. Codziennie tysiące dzieci przekracza polską granicę. Wojna to dla nich ogromna trauma i utrata poczucia bezpieczeństwa – wskazano w komunikacie prasowym.

Poinformowano również, że równolegle w TVP trwają intensywne prace nad przygotowaniem ukraińskich wersji językowych programów takich jak: „Przyjaciele Misia i Margolci”, „Cześć, czy mogę cię zjeść?”, „Nela mała reporterka”, „Domisie”, „Zagadki zwierzogromadki”, „Halo, halo”, „Alchemik”, „Licz na Wiktora”. TVP ABC 2 jest dostępne na stremvod.tvp.pl i w aplikacji TVP GO./PAP/dg

Muzeum Narodowe zaprasza

Muzeum Narodowe zaprasza uchodźców z dziećmi do odwiedzin. Wstęp bezpłatny. Dla najmłodszych przygotowane zostały specjalne animacje w weekend 12-13 marca w godz. 10.00-16.00. Zajęcia poprowadzi edukatorka Polina Kalenska, która świetnie mówi po polsku i ukraińsku. Dzieci będą rysować, kolorować, czytać, grać i bawić się. Szczegóły: www.mnw.art.pl.

fot. www.mnw.art.pl

Bez Baletu Bolszoi

Królewska Opera Londyńska – Royal Opera House (ROH) – odwołała zaplanowane na lato występy moskiewskiego Baletu Bolszoi. W wydanym oświadczeniu uzasadniła, że po agresji Rosji na Ukrainę „spektakle nie mogą się odbyć”.

Jeszcze kilka dni temu Royal Opera House informowała, że w letnim sezonie „wystąpi wielki balet z Moskwy”. Teraz w zakładce „Wiadomości” na internetowej stronie ROH zamieszczono ukraińską flagę. „Wszyscy w Royal Opera House jesteśmy zszokowani i zbulwersowani trwającym kryzysem humanitarnym na Ukrainie” – czytamy w oświadczeniu. Wyjaśniono w nim, że decyzja o odwołaniu tournée to „wyraz szacunku dla wszystkich osób dotkniętych tym strasznym konfliktem”./dg

fot. Wikipedia

fol. UIP

Lato w Belfaście

Mirosław Winiarczyk

Niedawno pisałem w „Idziemy” o ekranizacji powieści Agaty Christie „Śmierć na Nilu” – filmu zrealizowanego przez znanego brytyjskiego aktora i reżysera Kennetha Branagha. Artysta ten znany był głównie ze znakomitych teatralnych i filmowych adaptacji dzieł Szekspira. Uznawany jest w pewnym sensie za następcę Laurence’a Oliviera, autora klasycznych, niezapomnianych filmów „szekspirowskich”, w tym ekranizacji „Hamleta”. Jednak ostatnio Branagh odszedł od Szekspira.

Po wspomnianej „Śmierci na Nilu” wszedł na ekrany kameralny dramat „Belfast”, utwór pozostający na antypodach adaptacji powieści Christie. Jego akcja rozgrywa się latem 1969 r., kiedy amerykańska wyprawa Apollo 11 dotarła na księżyc. W Belfaście, mieście w Irlandii Północnej, zamieszkanym przez irlandzkich katolików i brytyjskich protestantów, nagle wybuchły zamieszki. Protestantzkie bojówki zaczęły atakować domy katolików. W konsekwencji tego obydwie społeczności, egzystujące dotąd we względnej zgodzie, zaczęły się od siebie oddalać, a życie miejscowych rodzin uległo erozji.

Ukazane w filmie wydarzenia oglądamy oczami dziewięcioletniego chłopca, pochodzącego z protestanckiej, robotniczej rodziny od lat mieszkającej w Belfaście. Rezolutny i inteligentny Buddy nie może zrozumieć, skąd bierze się nienawiść młodzieżowych protestanckich bo-

do momentu podjęcia przez rodzinę decyzji o wyjeździe do Anglii. Pochodzący z Belfastu autor tego czarno-białego filmu ukazuje wszystkie kolejne wydarzenia na przemian z nostalgią, czułością, humorem i dramatyzmem. Buddy broni się przed wyjazdem, jak może, spędza bowiem czas na nauce i oglądaniu ulubionych filmów, głównie westernów. Ponadto boi się stracić przyjaciół, a zwłaszcza sympatii katolickiej koleżanki.

Jak wspomniałem, „Belfast” jest świetnie zagrany kameralnym obrazem, w którym bohaterami nie są politycy, lecz zwyczajni mieszkańcy miasta. Jest to więc utwór daleki od publicystyki. Jednak może właśnie dlatego możemy emocjonalnie i po ludzku zrozumieć tło dramatycznego konfliktu w Irlandii Północnej, trwającego od ukazanych tu wydarzeń z 1969 r. niemal przez 30 lat (do podpisania pokoju), przepełnionego brutalnymi i krwawymi interwencjami Armii Brytyjskiej i terroryzmem Irlandzkiej Armii Republikańskiej. Film został nagrodzony Złotymi Globami i nominowany do Oscarów w siedmiu kategoriach. Wydaje się jednym z głównych kandydatów do tegorocznych nagród Amerykańskiej Akademii Filmowej.

„Belfast”, Wielka Brytania; 2021;
reżyseria i scenariusz: Kenneth Branagh;
aktorzy: Jude Hill, Caitriona Balfe, Judi Dench,
Ciarán Hinds, Jamie Dornan i inni;
dystrybucja: UIP Sp. z o. o.

jówek do katolików. Nikt mu bowiem nie wyjaśnił tła tego historycznego, religijnego i narodowego konfliktu trwającego przecież od czasu odzyskania przez Irlandię niepodległości po brytyjskiej niewoli. Matka chłopca czule się nim opiekuje, pracujący doraźnie w Londynie ojciec wydaje się rozdarty między Anglią a rodzinnym Belfastem, zaś starzy dziadkowie starają się podtrzymać wymierającą miejscową tradycję obyczajową i kulturową.

Sytuacja staje się coraz bardziej dramatyczna i dochodzi

fol. FB Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego

Za złotówkę

Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego w Warszawie ponownie bierze udział w projekcie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Kultura Dostępna „Muzeum za złotówkę”.

W ramach programu muzeum zaprasza dzieci i młodzież do 26. roku życia z biletami za symboliczną złotówkę. Nowością tym razem będzie możliwość zwiedzania muzeum w tej cenie przez grupy edukacyjne w dwóch opcjach: z przewodnikiem lub bez.

Dodatkowo w ramach programu „Kultura Dostępna” przeprowadzonych zostanie 300 nieodpłatnych lekcji muzealnych przeznaczonych dla uczniów szkół, instytucji pożytku publicznego lub placówek opiekuńczo-wychowawczych. Autorskie, kreatywne zajęcia prowadzone są przez wykwalifikowanych, pełnych pasji muzealnych edukatorów. Więcej informacji na temat programu „Kultura Dostępna” można znaleźć na stronach Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego./dg

KONKURS

Po lekturze książki „Fascynacja Jezusem” teologów Rolanda Wernera i Guido Baltesa (Wydawnictwo Święty Wojciech) nie da się pozostać obojętnym wobec pytania: „Jakie wyzwanie Jezus zostawił dla mnie i mojego życia?”. Choć przedstawiany był jako rewolucjonista, hippis, psychoterapeuta czy prorok, to odpowiedź na powyższe pytanie autorzy polecają szukać nie w ludzkich interpretacjach drugiej osoby Trójcy Świętej, ale w czterech Ewangeliach – najlepszym źródle wiedzy o Jezusie i Jego nauce dla nas. Na nim właśnie opierają się w przybliżaniu Go czytelnikowi, ale nie stronią także od świadectw dziejopisarzy czy filozofów pierwszych dziesięcioleci chrześcijaństwa, a także zapisów ksiąg znalezionych w Kumran.

Spośród czytelników, którzy 14 marca między godz. 13.00 a 13.15 zadzwonią pod nr (22) 512-00-95 i odpowiedzą na pytanie: **Którą księgę z Kumran polski badacz tamtejszych zwójów opisał w 1951 r. jako pierwszą?**, wylosujemy 3 egzemplarze książki. Odpowiedź na pytanie konkursowe nr 10: C.S. Lewis jest autorem „Listów starego diabła do młodego”. Oczywiście gratulujemy!

fot. Patryk Lubryczyński

Reformy Franciszka

Z o. **Stanisławem Tasiemskim** OP, wiceprezesem KAI
i tłumaczem papieskich dokumentów, rozmawia Patryk Lubryczyński

Co jest nowego w sposobie sprawowania urzędu przez papieża Franciszka?

Ojciec Święty po wyborze 13 marca 2013 r. podkreślał, że przybywa z innego świata i drugiego krańca ziemi. Od początku pontyfikatu Franciszka wyróżniało argentyńskie spojrzenie na Kościół. W przemówieniach często nawiązuje do swojej posługi w Buenos Aires w Argentynie. Słuchając Papieża, można mieć wrażenie, iż czuje się przede wszystkim biskupem Rzymu.

To nowy model papieżstwa?

Nie. Myślę, że taki sposób komunikacji odzwierciedla jego latynoamerykańską osobowość. Franciszek postrzega siebie w głównej mierze jako biskupa i duszpasterza. Jeden z jego współpracowników wspominał okres probostwa

ks. Jorge Mario Bergoglio w trzydziesto-tysięcznej podmiejskiej parafii w Buenos Aires. W tym czasie istotną była dla niego współpraca z ludźmi, których wysyłał na ewangelizację, aby zapraszali innych na niedzielą Mszę Świętą. Dlatego nie można się dziwić, że pierwsza adhortacja apostolska, którą wydał, nosi tytuł „Ewangelii gaudium”, czyli „Radość Ewangelii”.

Każdy ochrzczony ma nieść radość Ewangelii. Ojciec Święty był jednym z najważniejszych redaktorów „Dokumentu z Aparecidy” z 2007 r., który podsumowywał V Ogólną Konferencję Episkopatów Ameryki Łacińskiej i Karaibów. W tekście pojawia się ważne dla myślenia Papieża o Kościele pojęcie uczeń-misjonarz. Katolik, będąc członkiem Kościo-

ła, jest zarówno uczniem naśladowującym Chrystusa, jak i posłanym na głoszenie Dobrej Nowiny misjonarzem.

A jaką najważniejszą reformę instytucjonalną podjął do tej pory Ojciec Święty?

Jednym z pierwszych i najważniejszych zadań, które postawił przed sobą Franciszek było opracowanie i wdrożenie nowej konstytucji o Kurii Rzymskiej. Papież dokonał już pewnych przekształceń. Z jednej strony zmiany są w jakiejś mierze uwarunkowane chęcią ograniczania wydatków w budżecie Stolicy Apostolskiej. Z drugiej strony Ojciec Święty ma świadomość wyzwań, które niesie dzisiejszy świat.

Franciszek postrzega siebie w głównej mierze jako biskupa i duszpasterza.

Franciszek wydał też list apostolski w formie motu proprio „Fidem servare” („Strzec wiary”), w którym dokonał reorganizacji Kongregacji Nauki Wiary. W jej ramach mają istnieć dwie niezależne sekcje: doktrynalna – krzewiąca wiarę i moralność – oraz dyscyplinarna – skoncentrowana na orzekaniu w sprawach najpoważniejszych przestępstw. Papież połączył także media watykańskie w jedną Dykasterię ds. Komunikacji. Znalazły się w niej: dawna Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu, Biuro Prasowe Stolicy Apostolskiej, Służba Internetowa Stolicy Apostolskiej, Radio Watykańskie, Watykański Ośrodek Telewizyjny, L'Osservatore Romano, Typographia Vaticana (drukarnia), Służba Fotograficzna Stolicy Apostolskiej i Libreria Editrice Vaticana (wydawnictwo). Nowością jest fakt, że kierują tą dykasterią w większości osoby świeckie na czele z Paolo Ruffinim.

Franciszek jest zadowolony z działania mediów watykańskich?

Ojciec Święty, odwiedzając w czerwcu ubiegłego roku Dykasterię ds. Komunikacji Stolicy Apostolskiej, miał zastrzeżenia do niskiego nakładu i małego popytu na włoską wersję L'Osservatore Romano. Podobnie Radio Watykańskie (włoskie) nie dociera wystarczająco z przekazem do słuchaczy.

W historii media watykańskie służyły niesieniu Ewangelii szczególnie tym, którzy są w trudnej sytuacji. W ostatnich latach watykańskie mass media odegrały znaczącą rolę po słynnym wykładzie w Ratyźbonie wygłoszonym przez papieża Benedykta XVI, który spotkał się z krytyką wyznawców islamu. W reakcji media watykańskie zwiększyły przekaz w języku arabskim. Ważnym krokiem było też rozpoczęcie nadawania serwisów w języku chińskim. Chociaż Kościół katolicki w Chinach nie jest procentowo duży, to status tego języka sprawia, że treści w nim przekazywane są opiniotwórcze.

Dostrzega Ojciec jeszcze inne ważne zmiany w strukturach dykasterii?

Zmiany strukturalne obejmują przykładowo Sekretariat ds. Gospodarczych Stolicy Apostolskiej. Prefektem jest hiszpański jezuita ks. Juan Antonio Guerrero Alves. Ojciec Święty preferuje na czele różnych urzędów nie tylko purpuratów, ale również zwykłych księży. Wyraźnie włącza kobiety na wyższe stanowiska – tam, gdzie jest to możliwe. W Dykasterii ds. Integralnego Rozwoju Człowieka jednym z tymczasowych sekretarzy została siostra zakonna Alessandra Smerilli FMA. Od stycznia br. podczas śródowej audyencji generalnej streszczenie papieskiej katechezy w języ-

ku obcym odczytują nie tylko prałaci z Sekretariatu Stanu Stolicy Apostolskiej, ale też osoby świeckie, mężczyźni, kobiety, zakonnice.

Akcentowanie roli świeckich i kobiet to „mała rewolucja” Franciszka?

Jest to pewien proces, który trwa. Niektóre urzędy watykańskie wymagają godności kardynalskiej, na przykład Papieska Rada ds. Popierania Jedności Chrześcijan, i to się nie zmieniło. Tylko kardynał może być partnerem w ważnych rozmowach ekumenicznych czy kwestiach dialogu międzyreligijnego.

Szerszy dostęp do urzędów watykańskich jest przejawem synodalności?

Synodalność towarzyszy Kościołowi od wieków. Miałem możliwość z ramienia Radia Watykańskiego być w 1999 r. obserwatorem Synodu dla Europy. W ciągu miesiąca prac papież Jan Paweł II bardzo rzadko sam zabierał głos, ale intensywnie słuchał. Osoby zapraszone do Papieża na robocze kolacje mówiły, że Ojciec Święty spokojnie wysłuchiwał rozmaitych opinii. Jego decyzje było podejmowane po długim procesie konsultacji.

A jaka jest relacja papieża Franciszka z Kolegium Biskupów?

Można zauważyć, że Ojciec Święty w wielu oficjalnych tekstach czerpie z dokumentów poszczególnych konferencji biskupich. To jest pewna nowość, gdy Franciszek pisze, że w danej kwestii biskupi Afryki Południowej czy Kanady zajęli określone stanowisko. Papież przekazuje niektóre kompetencje konferencjom biskupim, mając świadomość, że lepiej rozumieją lokalną sytuację danego Kościoła.

Czy jednocześnie Franciszek zarysowuje granicę kompetencji dla konferencji biskupich?

Tak jest i było, że głos ostateczny ma Rzym, czyli Ojciec Święty. Nadal obowiązuje zasada „Roma locuta – causa finita” („Rzym przemówił, sprawa skończona”). Stolica Apostolska pełni ważną funkcję jako zwornik jedności. Już wcześniej Sobór Watykański II ponownie potwierdził i zwrócił uwagę na odpowiedzialność poszczególnych biskupów za niezmienny przekaz tradycji apostolskiej oraz wiary.

Zatem do czego nie mają prawa poszczególne episkopaty?

Nie mogą wykraczać poza nauczanie oparte o „Katechizm Kościoła katolickiego”. Nie mają prawa udzielać święceń kapłańskich kobietom czy twierdzić, że pozamałżeńskie relacje seksualne nie są grzechem. Wszystkie konferencje biskupie obowiązują te same prawdy wiary.

Dlaczego w takim razie jest tyle napięć doktrynalnych, chociażby w Niemczech?

Istotą napięć są często kwestie duszpasterskie, jak traktować pewne praktyki, oraz zasady przystępowania do sakramentów. Dla zobrazowania problemu można wyobrazić sobie sytuację kogoś, kto pozostawia w Polsce żonę i dzieci, wyjeżdża do Niemiec, tam zakładając drugą rodzinę, a pozwala się mu przystępować do Komunii Świętej.

Jak Ojciec Święty postrzega niemiecką drogę synodalną?

Franciszek, w kwestii żywej dyskusji o niemieckiej drodze synodalnej, zaprosił ostatnio kilku niemieckich hierarchów do Rzymu. Wcześniej wystosował w 2019 r. poważny list do biskupów niemieckich. Myślę, że jeżeli będzie konieczność i zagrożenie odstąpienia od jedności wiary, stanowisko Watykanu będzie stanowcze. Włącznie z możliwością podjęcia decyzji prawnych, od których Franciszek nie będzie się uchylał.

Jak rozumieć nawrócenie pastoralne postulowane przez Franciszka?

Kościół i duszpasterze nie mają działać mechanicznie. Nie tak dawno papież Franciszek, przemawiając do księży, jasno powiedział, że nie powinni być ani urzędnikami państwowymi, ani funkcjonariuszami od sacrum.

Czyli kim mają być?

Ojciec Święty używa określenia, że dobry pasterz idzie przed stadem, w środku stada i za stadem. Kapłan ma brać odpowiedzialność za powierzoną sobie owczarnię, a jednocześnie być tym, który idzie w środku. Nawiązuje relację z wiernymi i zna osobiście znaczną część wierzących. Papież mówi, że duszpasterz powinien mieć „nos”, wyczuć, co jest „zapachem owiec”. Zadawać sobie nieustannie pytanie: jakie zagadnienia, problemy nurtują ludzi w diecezji czy parafii? Franciszek mocno zwraca uwagę, że kazania nie powinny być abstrakcyjne, ale dotyczyć konkretnego ludzkiego życia. Według Papieża dobra homilia to taka, która jest krótka oraz poruszająca serce.

Droga krzyżowa w grąblińskim lesie

Pielgrzymowanie do Lichenia można zacząć od leśnej drogi krzyżowej znajdującej dwa kilometry od bazyliki. Na terenie sanktuarium, oprócz wizerunku Bolesnej Królowej Polski, znajduje się również Głgota i kaplica Krzyża Świętego.

W lesie grąblińskim w 1850 r. Matka Boża objawiła się pasterzowi Mikołajowi Sikatce. Ukazywała się w różnych miejscach lasu, wzywając do modlitwy, pokuty i przemiany życia, nawrócenia. W 1852 r. podczas dziesiątkującej ludzi epidemii cholery mieszkańcy wybudowali murowaną kapliczkę i przenieśli do niej obraz Matki Bożej Licheńskiej wiszący dotąd na sośnie w głębi lasu. Następnie obraz przywędrował do kościoła św. Doroty w Licheniu i ostatecznie do bazyliki. Miejsce objawień jest świadkiem modlitwy milionów pielgrzymów.

POD GOŁYM NIEBEM

Wśród wysokich sosen Zgromadzenie Księża Marianów upamiętniło objawienia Maryi. Oprócz kapliczek powstały alejki, dróżki różańcowe i droga krzyżowa. Aleja

Wśród sosen

tekst i zdjęcia Amelia Siuda-Koszela

ma ponad 2 km. – Znak objawień maryjnych zawsze odsyła do Chrystusa i Jego dzieła zbawienia ludzkości. We wszystkich objawieniach Maryja wzywa do nawrócenia. Zaś nabożeństwo drogi krzyżowej pozwala spotkać Zbawiciela i otworzyć się na Jego miłosierdzie. A nawrócenie jest właśnie owocem przyjętego Bożego Miłosierdzia – mówi ks. Janusz Kumala MIC, kustosz licheńskiego sanktuarium, które obejmuje również las grąbliński.

Poznanie historii miejsca rozpoczęła się od lasu grąblińskiego i nabożeństwa drogi krzyżowej. Pielgrzymom nie zawsze towarzyszy ksiądz. – Pewnego razu jedna z pielgrzymek wyraziła żal, że grupa nie ma książeczek do nabożeństwa, od tamtej pory już zawsze jestem przygotowana – mówi Anna Pawlak, przewodniczka licheńskiego sanktuarium. – Ta modlitwa pod gołym niebem w miejscu objawień Maryi to wspaniałe przeżycie – dodaje. Przewodniczka przyznaje, że uczestnicy nabożeństwa zupełnie

nie odczuwają odległości, bo czas wypełniają rozważania męki Pańskiej i śpiew. Pielgrzymi, którzy odwiedzają miejsce objawień Matki Bożej Licheńskiej, często zatrzymują się w przyklasztornym kościele w Grąblinie. Płaskorzeźba Maryi z wypisanymi dziesięcioma cnotami ewangelicznymi, ogromny krzyż i cisza w świątyni sprzyjają modlitwie.

WSPIERAJĄ MODLITWĄ

Siostry z Zakonu Najświętszej Maryi Panny (anuncjatkki) w 2010 r. zamieszkały w klasztorze tuż przy miejscu objawień Matki Bożej. Z kolei marianie są pierwszym i jedynym w świecie zakonem męskim, dla którego

Reguła Dziesięciu Cnót Najświętszej Maryi Panny, zaczerpnięta od anuncjatek, stała się zasadą życia.

Choć siostry nie mogą towarzyszyć pielgrzymom na leśnych alejkach, ponieważ jest to zakon kontemplacyjny klauzurowy,

to zapewniają o wsparciu duchowym. – Słyszemy modlitwę pielgrzymów z grąblińskiego lasku i łączymy się z nimi w modlitwie

Grąbliński las, z dróżkami różańcowymi i drogą krzyżową, sprzyja modlitwie rodzinnej.

A po niej można wyruszyć na wiosenny spacer.

– podkreślają anuncjatki. Szczególnie wspierają pielgrzymów modlitwą brewiarzową.

– Maryja trwająca pod krzyżem powierza Chrystusowi wszystkie modlitwy pielgrzymów. Otrzymujemy dużo intencji od pielgrzymów z całej Polski. Często bywa, że przyjeżdżają do nas ludzie znajdujący się w beznadziejnej sytuacji. Jedyne, co im pozostaje, to powierzyć się Bogu. Wiemy, że Maryja była całkowicie oddana Chrystusowi. Pomimo strasznego doświadczenia Krzyża zawsze wierzyła, że Bóg zwycięży, że to On ma ostatnie słowo i dochowa swojej obietnicy. I z Bogiem zawsze jest wyjście. Nawet z, mogłoby się wydawać, beznadziejnej sytuacji. Ważne jest także to, że w tym szczególnym miejscu pielgrzymi odkrywają, że Bóg jest najważniejszy i im bliski, a dzięki temu mogą odzyskać pokój w sercu. Pomiedzy nimi a Bogiem rodzi się relacja ufności na sposób Maryi – mówi siostra Ludwika Maria OVM, przełożona grąblińskiej wspólnoty zakonnej.

Aktualnie siostry anuncjatki zanoszą do Boga intencje o pokój w sercach i na świecie.

MIEJSCE NADZIEI

Śladem wdzięczności pielgrzymów za otrzymane łaski są inskrypcje na kamieniach i tabliczki przy stacjach drogi krzyżowej. „Nie ma przypadków beznadziejnych” – zapisał na tabliczce Bogusław Kołacz z Mielca w 20. rocznicę trzeźwości, z podziękowaniem i prośbą o Boże błogosławieństwo. Scenę ostatniego objawienia pielgrzymi najczęściej obchodzą na kolanach.

– Wielu ocaliło swoje życie. Widzę, że ludzie odbierają licheńskie sanktuarium jako miejsce nadziei. Podają mi przykłady sytuacji, kiedy wyprosilili kon-

kretnie łaski, potem przyjeżdżali dziękować – opowiada Anna Pawlak.

Przewodniczka często przybliża Licheń najmłodszym pielgrzymom. Najwięcej kilkulatek odwiedza sanktuarium w maju. – Dla dzieci przygotowuję specjalną drogę krzyżową śpiewaną, którą prowadzę na licheńskiej Gólgocie. Nabożeństwo cieszy

się zainteresowaniem najmłodszych – mówi Anna Pawlak. – Pokazywanie Licheń dzieciom to niełatwe zadanie, zadają wiele poważnych pytań.

Każdego roku w lesie odprowadzane są Msze Święte w rocznicę objawień maryjnych – 1 maja, we Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny i w najbliższą niedzielę po 15 sierpnia. Las w Grąblinie otwarty jest

w marcu w godz. 7.00-17.00, a od kwietnia 7.00-20.00. To miejsce sprzyja modlitwie rodzinnej, a po niej można wyruszyć na wiosenny spacer, podziwiać przebiśniegi i dzięcioły.

W objawieniach

Maryja wzywa

do nawrócenia.

A nabożeństwo drogi

krzyżowej pozwala

spotkać Zbawiciela

i otworzyć się

na Jego miłosierdzie

– mówi kustosz

sanktuarium.

DROGA DO CHRYSUSA

Wielkopostnej refleksji sprzyja nie tylko droga krzyżowa w grąblińskim lesie. Warto odwiedzić znajdującą się przy sanktuarium górę Gólgotę ze stacjami drogi krzyżowej oraz kaplicę Krzyża Świętego z krucyfiksem sprofanowanym [strzelała do niego – przyp. red.] przez Niemkę, wychowawczynię Hitlerjugend. Pobudowanie licheńskiej gólgoty stało się zadośćuczynieniem za świętokradczą postawę. Jest to 25-metrowe kamienne wzniesienie, które tworzy labirynt kaplic, figur i przejść. Są tam stacje drogi krzyżowej, ale także symboliczny grób Pana Jezusa i grota wniebowzięcia Matki Bożej. Dużym przeżyciem jest nabożeństwo na licheńskiej Gólgocie dla uczestników cyklicznych rekolekcji trzeźwościowych, które odbywa się po zmierzchu.

Warto wspomnieć, że sanktuarium nosi miano Matki Bożej Licheńskiej, Bolesnej Królowej Polski. Znajdujący się bazylice wizerunek przedstawia Maryję w koronie na głowie tulącą do serca białego orła. Nad wizerunkiem Maryi umieszczony jest napis „Królowo Polski, udziel pokoju dniom naszym”.

– Maryja towarzyszyła Synowi w Jego Gólgocie. Właśnie na drodze krzyżowej spotkamy Maryję jako Bolesną. Podobnie w bolesnych wydarzeniach Polski widzimy Maryję, która boleje razem z nami i prowadzi do ukrzyżowanego Chrystusa. Wspiera, aby przyjąć Jego miłosierdzie – podsumowuje ks. Kumala.

Gólgota na terenie sanktuarium, w tle Bazylika Najświętszej Maryi Panny Licheńskiej

ks. Bartosz Adamczewski

Doświadczenie obecności Boga, o którym czytamy na kartach Biblii, może być także osobistym doświadczeniem każdego chrześcijanina. Czy to nie za wysokie progi?

Poprzednio naszymi przewodnikami na drogach mistyki w życiu byli prorocy, a zwłaszcza wielki wizjoner Starego Testamentu – prorok Ezechiel. Potrafił on własne mistyczne doświadczenie podniesienia z całkowitej życiowej katastrofy i „stanięcia na nogach” dzięki słowu i Duchowi Pana (Ez 2, 1-3, 3) przekuć na doświadczenie całego ludu Izraela.

Jeśli jego – zwykłego „syna człowieka” – Pan mógł podnieść z upadku i beznadziei do nowego życia dzięki mówionemu i pisanemu Słowu oraz mocy Ducha, to dlaczego podobne doświadczenie nie mogło stać się udziałem każdego „syna człowieka”? Co prawda lud Izraela był na razie podobny do wysuszonych kości, ale – poprzez analogiczne doświadczenie mistyczne, dzięki słowu nadziei i Duchowi Pana – mógł „stać na nogi” i być przywróconym do życia.

Ezechiel proroczo „zdemokratyzował” więc mistykę. Pokazał, że może ona stać się udziałem nie tylko wybranej jednostki, ale całego ludu. To podwójne doświadczenie mistyczne – zarówno wybranego człowieka, jak i całego ludu – opisuje biblijna Księga Powtórzonego Prawa, która – choć należy do Pięcioksięgi – zawiera w sobie dużą część doświadczenia duchowego proroków, a zwłaszcza wygnanego kapłana i proroka Ezechiela.

NA PUSTKOWIU ŻYCIA

Księga Powtórzonego Prawa zaczyna się – podobnie jak Księga Ezechiela – od wizji Boga na wygnaniu: za Jordanem i na „suchym pustkowiu” Horebu (Pwt 1, 1-6). Co ciekawe, podobnie jak u Ozeasza i Ezechiela to właśnie wygnanie i pustkowienie są tu uprzywilejowanym miejscem bezpośredniego doświad-

czenia obecności Boga. Właśnie na pustyni każdy Izraelita widział, jak „Pan niósł cię, jak niesie ojciec swego syna, całą drogę, którą szłście” (Pwt 1, 31), jak szedł „przed wami w drodze, by wam szukać miejsca pod obóz – nocą w ogniu, by wam oświecić drogę, a za dnia w obłoku” (Pwt 1, 33).

To doświadczenie czulej i godnie zaufania opieki ojca jest czymś bardzo konkretnym. Czy pamiętamy, jak nasz tata nosił nas na rękach albo na barana? Jak szedł przed nami przez ciemną ulicę albo las? To doświadczenie bycia niesionym i prowadzonym przez kochającego tatę służy tu wyrażeniu doświadczenia obecności Boga – właśnie jako troskliwego, opiekuńczego Ojca. Do tego dołącza się ogień i obłok,

jest świadomą swej godności wspólnotą ludzi, którzy stoją przed obliczem Boga.

MĘSKIE WIDZENIE

To pewnie i pełne wewnętrznej godności, a zarazem powszechne doświadczenie Boga nie ma być tylko jednorazowe. Jak dalej nakazuje Księga Powtórzonego Prawa: „Trzy razy do roku ujrzy każdy mężczyzna oblicze Pana, Boga twego, w miejscu, które sobie wybierze” (Pwt 16, 16). To stwierdzenie jest niesłychanie śmiałe – każdy mężczyzna, nie tylko jakaś pobożna grupka, ma widzieć Boga trzy razy do roku! Śmiałość tego stwierdzenia jest tak wielka, że starożytnym tłumaczom i rabinom wydała się absolutnie nieprawdopodobna. Zaproponowali oni więc złagodzoną wersję

Mistyka w życiu – Powtórzone Prawo

a więc symbole świątyni – tu niejako ruchowej, pielgrzymującej, z Bogiem idącym przez życie wraz z ludźmi.

POWSZECHNA WIZJA

Księga Powtórzonego Prawa jest zdumiewającą w swym przekonaniu, że mistyka może być czymś powszechnym, dostępnym dla każdego człowieka. Opowiadanie o spotkaniu Boga na Horebie zaczyna się w ten sposób: „W dniu, w którym stanąłeś w obliczu Pana, Boga swego, na Horebie” (Pwt 4, 10). Trudno to „staniecie przed obliczem Pana” interpretować inaczej niż jako jakieś doświadczenie mistyczne każdego Izraelity. „Wtedy zbliżyliście się i stanęliście pod górą – a góra płonęła ogniem aż do nieba, okryta mrokiem, ciemnością i chmurą” (Pwt 4, 11).

To niezwykle intensywne, a zarazem powszechne doświadczenie obecności Boga, dostępne dla całego ludu równocześnie, przypomina nieco późniejszy o tysiące lat cud słońca w Fatimie, gdzie również wiele osób równocześnie doświadczyło obecności Boga poprzez widzialny dla nich wszystkich znak. Od cudu słońca w Fatimie to doświadczenie mistyczne ludu Izraela różni się jednak bardzo wyraźnym oddziaływaniem na ludzi. Owo „stanąłeś w obliczu Pana” ukazuje jakąś postawę wewnętrzną, będącą skutkiem spotkania z Bogiem: godność, pewność i wewnętrzną moc. Lud Izraela – w tym momencie lud mistyków – nie jest tylko zbiorowiskiem gapiów widzących jakieś zjawisko, ale

w stronie bierno-zwrotnej, która funkcjonuje także we współczesnych tłumaczeniach: „Trzy razy do roku ukaże się każdy mężczyzna przed obliczem Pana, Boga twego, w miejscu, które sobie wybierze”. W tej wersji to nie każdy mężczyzna widzi Boga – jako mistyk, ale Bóg widzi każdego mężczyznę – jak generał na przeglądzie wojska. Różnica, jak widać, jest fundamentalna. Z powszechnej mistyki zostaje tylko posłuszne wojsko. Tymczasem Księga Powtórzonego Prawa wyraźnie stawia na mistykę – widzenie Boga – i to przez wszystkich mężczyzn!

Kiedy doczekamy się takich czasów w naszym Kościele? Dziś mężczyźni mają głównie wspierać Kościół finansowo i dbać o niego w życiu publicznym. A gdzie widzenie Boga? Jest ono fizycznie dostępne dla wybranych – ministrantów i lektorów. Dla ogółu ludzi w nawie kościoła, zwłaszcza jeśli na środku ołtarza stoi krzyż, który zasłania realnego Pana Jezusa, zostaje tylko przyglądanie się z daleka i słuchanie kazania. Szukajmy sposobów ułatwiających mistykę – zwłaszcza, jak pokazuje święta księga, dla realistycznie patrzących mężczyzn.

OFIARNA UCZTA

Owo widzenie oblicza Boga nie jest jednak zarezerwowane tylko dla mężczyzn. Jak nakazuje Księga Powtórzonego Prawa: „Będziesz się cieszył w obliczu Pana, Boga twego, w miejscu, które sobie wybierze Pan, Bóg twój, na mieszkanie dla imienia swojego,

złot. 10

Wizja Ezechiela – ożywienie suchych kości, relief z bazyliki mariackiej w Gdańsku

ty, syn twój i córka, sługa twój i niewolnica, a także lewita, który jest w twoich murach, imigrant, sierota i wdowa, którzy żyją u ciebie” (Pwt 16, 11). Owa radość przed obliczem Boga jest związana ze złożeniem Mu ofiary, która nie ma być ciężarem i obowiązkiem, ale właśnie radością. Co więcej – ma być wspólną radością całej rodziny, dzieloną jeszcze z ludźmi słabszymi, potrzebującymi i biednymi.

Mistyczne doświadczenie obecności Boga polega tu właśnie na radości ofiarowania i dzielenia się z innymi. Taki bowiem jest Bóg i taki jest człowiek, jeśli jest do Boga podobny. Coś, co mogłoby być potraktowane jako ciężki religijny obowiązek, staje się tu radością serca człowieka, który chętnie składa ofiarę i także chętnie dzieli się swym dobrem z tymi, którzy go nie mają. Wtedy ludzka radość dawania staje się mistyczną, dzieloną z innymi radością „przed obliczem Pana”. Z takim doświadczeniem mamy do czynienia przynajmniej raz w roku, w Wigilię. Powinno ono jednak być naszym udziałem w każdej Eucharystii.

MISTYKA PONADCZASOWA

Charakterystyczną cechą mistyki Księgi Powtórzonego Prawa jest jej uniwersalny, ponadczasowy, a zarazem głęboko osobisty charakter. Księga podkreśla z naciskiem: „Nie zawarł Pan tego przymierza z ojcami naszymi, lecz z nami, którzy tu dzisiaj wszyscy żyjemy” (Pwt 5, 3). To zdumiewające stwierdzenie, bo cała Księga opowiada właśnie o pierwszym przymierzu, zawartym z ojcami na Horebie,

i nowym przymierzu, zawartym 40 lat później z nowym pokoleniem w ziemi Moabu (dzisiejsza Jordania). Tymczasem, jak pokazuje Księga, choć „ojcowie” mieli swoje doświadczenie Boga, to nowe pokolenie też takie własne doświadczenie Boga musi mieć.

To prawda, że Księga Powtórzonego Prawa wielokrotnie nakazuje rodzinne i katechetyczne przekazywanie religijnej tradycji nowym pokoleniom: synom i wnukom. Równocześnie jednak stawia na własne, osobiste doświadczenie Boga przez każde pokolenie i każdego człowieka: „Nie z wami tylko zawieram to przymierze i składam przysięgę, ale z każdym, który tu stoi z wami dzisiaj w obliczu Pana, Boga naszego, i z każdym, kogo tu dzisiaj nie ma z nami” (Pwt 29, 13-14). Każdy, „kogo tu dzisiaj nie ma z nami”, będzie miał możliwość przeżyć takie samo doświadczenie Boga, jakie mieli nasi ojcowie i jakie mamy my. Widać tutaj cel religijnego wychowania młodzieży. Jest nim nie tylko pouczenie o religijnych tradycjach, ale przede wszystkim doprowadzenie nowego pokolenia do mistyki – do osobistego doświadczenia obecności i wierności Boga.

MISTYKA OSOBISTA

Podkreślane w Księdze Powtórzonego Prawa mistyczne doświadczenie całego ludu nie wyklucza indywidualnego powołania do specjalnej

bliskości z Bogiem. Osobą z takim specjalnym powołaniem jest oczywiście Mojżesz. On sam wstępuje na górę Horeb, by osobiście spotkać „twardego” i równocześnie „miękkiego” Boga piszącego palcem na kamieniu jak na drewnie (Pwt 9, 9-10). On sam

czterdzieści dni i czterdzieści nocy w kapłańskiej modlitwie przebiegającej pości i pokutuje za grzechy ludu: „I leżałem przed Panem, jak za pierwszym razem, przez czterdzieści dni i czterdzieści nocy, nie jedząc chleba, nie pijąc wody za cały ten grzech, któregoście się dopuścili” (Pwt 9, 18). On sam

widzi Boga w sposób wyjątkowy, niedostępny dla reszty ludu: „Nie powstał więcej w Izraelu prorok podobny do Mojżesza, który by poznał Pana twarzą w twarz” (Pwt 34, 10).

Mojżesz ma więc w tej Księdze – podobnie jak Ezechiel – wiele cech samotnego, wygnanego kapłana i proroka, duchowo stojącego na czele ludu. Jego przywództwo i kapłaństwo nie wynikają jednak z urzędu, ale z głębokiego, osobistego, mistycznego poznania Boga. To poznanie rozgrywa się w duchowej samotności, nawróceniu serca, modlitwie, pokucie i duchowej odwadze. Oby Bóg dawał nam takich kapłanów!

Autor jest kapłanem diecezji warszawsko-praskiej, biblistą, doktorem habilitowanym, profesorem UKSW.

Doświadczenie bycia niesionym przez kochającego tatę służy wyrażeniu doświadczenia Boga jako troskliwego Ojca.

Giovanni Bellini, „Przemienienie Pańskie”, XVI w.,
Museo di Capodimonte, Neapol

DOBRZE BYĆ Z PANEM

Corocznie w pierwszą niedzielę Wielkiego Postu podejmujemy refleksję nad opisem kuszenia Jezusa przez diabła, a druga niedziela tego okresu liturgicznego przypomina nam przemienienie Jezusa. Towarzyszymy trzem uczniom, których On bierze ze sobą na odosobnione miejsce na górze, gdzie przemienił się wobec nich. To, co zobaczyli, było dla nich wielkim zaskoczeniem. W relacji św. Łukasza tak jest to opisane: „wygląd Jego twarzy się odmienił, a Jego odzienie stało się lśniąco białe”. Poza tym Mojżesz i Elias, dwie wielkie postacie ST, ukazały się także obok Jezusa i z Nim rozmawiali.

Potwierdzeniem zaskoczenia uczniów były słowa Piotra: „Mistrzu, dobrze, że tu jesteśmy. Postawimy trzy namioty: jeden dla Ciebie, jeden dla Mojżesza i jeden dla Eliasza”. Zauważmy: słowa Piotra wyrażają jego pragnienie przedłużenia tego wydarzenia. Kiedy widzi, że Mojżesz i Elias mają zamiar odejść, jego propozycja postawienia namiotów jest propozycją powstrzymania ich przed opuszczeniem tego miejsca... Zaś jego stwierdzenie „dobrze, że tu jesteśmy” można rozumieć dwójako. Ich obecność w tym miejscu umożliwia zrealizowanie sugestii dotyczącej przygotowania jakiegoś schronienia dla Jezusa, Mojżesza i Eliasza. Jednak opisanie obecności uczniów podczas przemienienia jako coś dobrego jest też poświadczeniem tego, że naprawdę dobrze jest im być ze Zbawicielem.

Doświadczenie Piotra, Jakuba i Jana powinno stać się naszym doświadczeniem, szczególnie w czasie Wielkiego Postu. W tych dniach prowadzących nas do Wielkanocy mamy możliwość uczestniczenia w wielu spotkaniach z Panem. To nasza obecność na liturgii Mszy Świętej czy na nabożeństwach wielkopostnych; to uczestniczenie w rekolekcjach przygotowujących do radości wielkanocnej; to osobista modlitwa (np. rozważanie bolesnych tajemnic różańcowych) czy lektura Biblii (choćby relacje o Męce Pańskiej w poszczególnych Ewangeliach). Każde nasze spotkanie ze Zbawicielem możemy i powinniśmy przeżywać jako miejsce, w którym „dobrze nam być”. A może ono takim być wtedy, kiedy uświadamiamy sobie, że jest to spotkanie z naszym Zbawicielem i Panem, który nas „do końca umiłował”. Przypominając sobie tę prawdę oraz pamiętając o radości Piotra i pozostałych uczniów, świadków Przemienienia, łatwiej nam będzie dążyć do spotkania z Bogiem, do słuchania i rozważania Jego nauki, do przyjmowania darów Jego łaski, którymi On chce nas obdarzać.

Troszczmy się o nasze spotkania z Jezusem, bo naprawdę dobrze jest nam być z Nim!

ks. Jan Krupka

Kapelan Opactwa Mniszek Benedyktynów w Łomży

II NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU

13 marca 2022

Czytanie z Księgi Rodzaju

15, 5-12.17-18

Bóg, poleciwszy Abramowi wyjść z namiotu, rzekł: „Spójrz na niebo i policz gwiazdy, jeśli zdołasz to uczynić”; potem dodał: „Tak liczne będzie twoje potomstwo”. Abram uwierzył i Pan poczytał mu to za zasługę.

Potem rzekł do niego: „Ja jestem Pan, który ciebie wywiodłem z Ur chaldejskiego, aby ci dać ten oto kraj na własność”. A na to Abram: „O Panie, mój Boże, jak będę mógł się upewnić, że otrzymam go na własność?”. Wtedy Pan rzekł: „Wybierz dla Mnie trzyletnią jałowicę, trzyletnią kozę i trzyletniego barana, a nadto synogarlicę i gołębicę”.

Wybrawszy to wszystko, Abram poprzerał je wzdłuż na połowy i przerażane części ułożył jedną naprzeciw drugiej; ptaków nie porozcinał. Kiedy zaś do tego mięsa zaczęło zlatywać się ptactwo drapieżne, Abram je odpędził. A gdy słońce chyliło się ku zachodowi, Abram zapadł w głęboki sen i opanowało go uczucie lęku, jak gdyby ogarnęła go wielka ciemność.

A kiedy słońce zaszło i nastał mrok nieprzenikniony, ukazał się dym jakby wydobywający się z pieca i ogień niby gorejąca pochodnia i przesunęły się między tymi połowami zwierząt. Wtedy to właśnie Pan zawarł przymierze z Abramem, mówiąc: „Potomstwu twemu daję ten kraj, od Rzeki Egipskiej aż do rzeki wielkiej, rzeki Eufrat”.

Psalm responsoryjny

27, 1.7-9.13-14

Refren: Pan moim światłem i zbawieniem moim.

Pan moim światłem i zbawieniem moim,
kogo miałbym się lękać?
Pan obrońcą mego życia,
przed kim miałbym czuć trwogę?

Usłysz, Panie, kiedy głośno wołam,
zmiłuj się nade mną i mnie wysłuchaj.
O Tobie mówi serce moje:
„Szukaj Jego oblicza!”.

Będę szukał oblicza Twego, Panie.
Nie zakrywaj przede mną swojej twarzy,
nie odtrącaj w gniewie Twego sługi.
Ty jesteś moją pomocą, więc mnie nie odrzucaj.

Wierzę, że będę oglądał dobra Pana
w krainie żyjących.
Oczekuj Pana, bądź mężny,
nabierz odwagi i oczekuj Pana.

Czytanie z Listu Świętego Pawła Apostoła do Filipian

3, 17-4, 1

Bracia, bądźcie wszyscy razem moimi naśladowcami i wpatrujcie się w tych, którzy tak postępują, jak tego wzór macie w nas. Wielu bowiem postępuje jak wrogowie krzyża Chrystusowego, o których często wam mówiłem, a teraz mówię z płaczem. Ich losem – zagłada, ich bogiem – brzuch, a chwała – w tym, czego winni się wstydzić. To ci, których dążenia są przyziemne.

Nasza bowiem ojczyzna jest w niebie. Stamtąd też jako Zbawcy wyczekujemy Pana Jezusa Chrystusa, który przekształci nasze ciała poniżone w podobne do swego chwalebego ciała tą mocą, jaką może On także wszystko, co jest, sobie podporządkować. Przeto, bracia umiłowani, za którymi tęsknię – radości i chwała moja! – tak trwajcie mocno w Panu, umiłowani!

Aklamacja przed Ewangelią: Chwała Tobie, Królu wieków.
Z obłoku świetlanego odezwał się głos Ojca:
„To jest mój Syn umiłowany, Jego słuchajcie”.

Słowa Ewangelii według Świętego Łukasza
9, 28b-36

Jezus wziął z sobą Piotra, Jana i Jakuba i wyszedł na górę, aby się modlić. Gdy się modlił, wygląd Jego twarzy się odmienił, a Jego odzienie stało się lśniaco białe. A oto dwóch mężów rozmawiało z Nim. Byli to Mojżesz i Eliasz. Ukazali się oni w chwale i mówili o Jego odejściu, którego miał dopełnić w Jeruzalem. Tymczasem Piotr i towarzysze snem byli zmorzeni. Gdy się ocknęli, ujrzeli Jego chwałę i obydwa mężów, stojących przy Nim.

Gdy oni się z Nim rozstawali, Piotr rzekł do Jezusa: „Mistrzu, dobrze, że tu jesteśmy. Postawimy trzy namioty: jeden dla Ciebie, jeden dla Mojżesza i jeden dla Eliasza”. Nie wiedział bowiem, co mówi. Gdy jeszcze to mówił, pojawił się obłok i osłonił ich; zlekli się, gdy weszli w obłok.

A z obłoku odezwał się głos: „To jest Syn mój, Wybrany, Jego słuchajcie!”. W chwili gdy odezwał się ten głos, okazało się, że Jezus jest sam.

A oni zachowali milczenie i w owym czasie nikomu nic nie opowiedzieli o tym, co zobaczyli.

KALENDARIUM LITURGICZNE

Poniedziałek, 14 marca

Czytania mszalne: Dn 9, 4b-10; Ps 79, 5a.8-9.11.13; Łk 6, 36-38

Wtorek, 15 marca

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Klemensa Marii Hofbauera, prezbitera

Czytania mszalne: Iz 1, 10.16-20; Ps 50, 8-9.16b-17.21.23; Mt 23, 1-12

Środa, 16 marca

Czytania mszalne: Jr 18, 18-20; Ps 31, 5-6.14-16; Mt 20, 17-28

Czwartek, 17 marca

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Patryka, biskupa

Czytania mszalne: Jr 17, 5-10; Ps 1, 1-4.6; Łk 16, 19-31

Piątek, 18 marca

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Cyryla Jerozolimskiego, biskupa i doktora Kościoła

Czytania mszalne: Rdz 37, 3-4.12-13a.17b-28; Ps 105, 16-21; Mt 21, 33-43.45-46

Sobota, 19 marca

Uroczystość św. Józefa, oblubieńca Najświętszej Maryi Panny

Czytania mszalne: 2 Sm 7, 4-5a.12-14a.16; Ps 89, 2-5.27-29; Rz 4, 13.16-18.22; Mt 1, 16.18-21.24a albo Łk 2, 41-51a

Pielgrzymi uczestniczący w niedzielnej modlitwie Anioł Pański

Źródło: PAP/EPA/Claudio Peri

Z NAUCZANIA PAPIEŻA FRANCISZKA

RZĘKI KRWI I ŁEZ

W Ukrainie płyną rzeki krwi i łez. To nie jest zwykła operacja wojenna, lecz wojna, która sieje śmierć, zniszczenie i nieszczęście. Liczba ofiar rośnie, podobnie jak osób uciekających, zwłaszcza matek i dzieci. Z godziny na godzinę dramatycznie rośnie zapotrzebowanie na pomoc humanitarną w tym udręczonym kraju.

Zwracam się ze stanowczym apelem o rzeczywiste zabezpieczenie korytarzy humanitarnych oraz o zagwarantowanie i ułatwienie dostępu pomocy do terenów oblężonych, aby zapewnić niezbędną pomoc naszym braciom i siostronom uciskanim przez bomby i strach.

Dziękuję wszystkim przyjmującym uchodźców. Przede wszystkim apeluję o zaprzestanie ataków zbrojnych, by zwyciężyły negocjacje i zdrowy rozsądek, oraz o powrót do poszanowania prawa międzynarodowego!

Pragnę również podziękować dziennikarom i dziennikarzom, którzy narażają swoje życie, by przekazywać informacje. Dziękuję wam, bracia i siostry, za tę posługę! Jest to służba, która pozwala nam być blisko tragedii tej ludności i pozwala ocenić okrucieństwo wojny. Dziękuję wam, bracia i siostry. (...)

Stolica Apostolska jest gotowa uczynić wszystko, aby służyć temu pokojowi. W tych dniach dwóch kardynałów pojechało na Ukrainę, aby służyć ludziom, by pomagać. Kardynał Konrad Krajewski, jałmużnik, by nieść pomoc potrzebującym, oraz kardynał Michael Czerny, p.o. prefekta Dykasterii ds. Integralnego Rozwoju Człowieka. Obecność tam tych dwóch kardynałów jest obecnością nie tylko papieża, lecz całego ludu chrześcijańskiego, który chce wyrazić solidarność i powiedzieć: „Wojna to szaleństwo! Zatrzymajcie się, proszę! Spójrzcie na to okrucieństwo!”.

Po modlitwie „Anioł Pański” 6 marca

BEZ KOMPROMISÓW ZE ZŁEM

Nigdy nie wchodzimy w dialog z diabłem: jest on bardziej przebiegły niż my. Nigdy! Trzeba przylgnąć do słowa Bożego jak Jezus i co najwyżej zawsze odpowiadać słowem Bożym. I tak postępując, nie zbłądzimy.

I tak też diabeł czyni z nami: często przychodzi „ze słodkimi oczami”, „z anielskim obliczem”; potrafi się przebrać nawet w motywacje sakralne, pozornie religijne! Jeśli poddamy się jego pochlebstwom, w końcu usprawiedliwimy swój fałsz, maskując go dobrymi intencjami. Na przykład: „Robiłem dziwne interesy, ale pomagałem biednym”; „wykorzystałem moje stanowisko jako polityka, rządzącego, księdza, ale także w dobrych celach”; „uległem swoim instynktom, ale w końcu nikomu nie zaszkodziłem” – te usprawiedliwiania i tak dalej, jedno za drugim. Proszę was: nie czynimy żadnych kompromisów ze złem! Nie wolno nam dialogować z pokusą, nie wolno nam zapadać w ten sen sumienia, który każe nam mówić: „Przecież to nic poważnego, wszyscy tak czynią!”. Spójrzmy na Jezusa, który nie dąży do układów, nie pakuje ze złem. Diabłu przeciwstawia słowo Boże, które jest mocniejsze od diabła, i w ten sposób zwycięża pokusy.

Przed modlitwą „Anioł Pański” 6 marca

Przemysł naftowy na świecie obraca bilionami dolarów. A jego pionierem był pochodzący z Podkarpacia społecznik i działacz niepodległościowy.

Dwusetna rocznica urodzin naszego Rodaka, przypadająca w marcu bieżącego roku, stała się dla Parlamentu Rzeczypospolitej okazją do ustanowienia go Rokiem Ignacego Łukasiewicza.

Z ZADUSZNIK DO RZESZOWA

Rodzina państwa Łukasiewiczów mieszkała w Zadusznikach (obecnie położonych w granicach województwa podkarpackiego). W tym środowisku 8 lub 23 marca 1822 r. przyszedł na świat przyszły odkrywca (z powodu braku dostatecznej dokumentacji historycy nie są zgodni w kwestii konkretnej daty), który – jak mówi ustawa sejmowa – „złotymi zgłoskami zapisał się na kartach historii naszego narodu, jak i całego świata”.

Ojciec Ignacego był właścicielem lub dzierżawcą ziemskim. Łukasiewiczowie żyli prosto i skromnie, zmagając się z różnymi problemami. Z dala od wielkich metropolii i „splendoru” zatłoczonych miast mały Ignacy dorastał w bogobojnej rodzinie o głęboko zakorzenionych tradycjach chrześcijańskich i patriotycznych.

Po sprzedaniu skromnej posiadłości jego rodzina przeprowadziła się do Rzeszowa. Powodem przeprowadzki była choroba ojca, a także lepsze możliwości edukacyjne dla synów Łukasiewiczów: Franciszka i Ignacego. Nauki w zakresie szkoły powszechnej (której współczesnym odpowiednikiem jest szkoła podstawowa) Ignacy pobierał w domu. Po ukończeniu tego etapu edukacji kontynuował kształcenie w rzeszowskim Gimna-

fol. Narodowe Archiwum Cyfrowe

Po tym trudnym etapie swojego życia porzucił działalność narodowowyzwoleńczą i całkowicie zaangażował się w pracę naukową. Dzięki wstawiennictwu Piotra Mikolascha, w którego aptecę pracował, uzyskał pozwolenie na opuszczenie Lwowa i od 1850 r. kształcił się na Wydziale Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, gdzie działało studium farmaceutyczne. By móc utrzymać się, na drugim roku studiów, podjął pracę w fabryce alunu. Po ukończeniu trzeciego semestru nauki wyjechał do Wiednia, gdzie ostatecznie otrzymał tytuł magistra farmacji.

PIERWSZA TRANSAKCAJA NAFTOWA

Po powrocie ponownie zatrudnił się u Mikolascha,

Losy wynalazcy nafty

Marcin Krężelok

zjum Ojców Pijarów, które cechowało się ogromną dyscypliną. Skromne możliwości finansowe rodziny nie pozwoliły jednak na to, by Ignacy, jako młodszy z rodzeństwa, mógł ukończyć więcej niż cztery klasy. Nadszedł dla niego czas samodzielnego utrzymania i podjęcia pracy zarobkowej.

POWSTAŃCZY EPIZOD

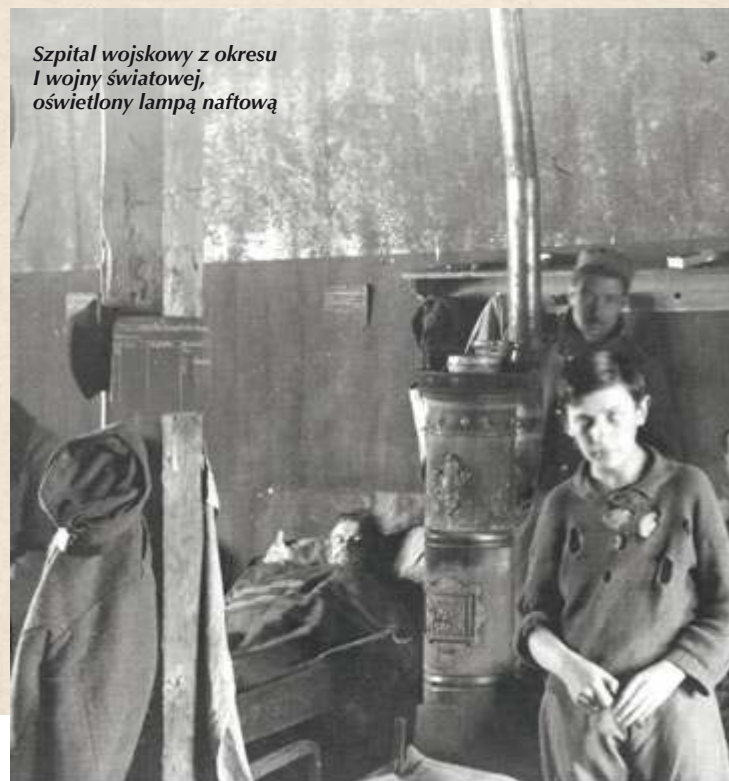
Od 1836 r. był praktykantem aptekarskim w Łańcucie, a od 1841 r. podjął pracę w aptece Edwarda Hübla w Rzeszowie. Ignacy był człowiekiem bardzo starannym i odpowiedzialnym, cechującym się jednak dużą skrytością i małomównością.

W 1845 r. zaangażował się w działalność narodowowyzwoleńczą. Był jednym z najważniejszych inicjatorów zduszonego niemal natychmiast przez władzę zaborcze powstania krakowskiego, za co w 1846 r. skazano go na karę więzienia. Od roku 1847 przebywał w więzieniu we Lwowie.

Wypuszczony na wolność został zobligowany do stałego rezydowania w mieście oraz regularnego stawiennictwa w miejscowym sądzie, przydzielono mu także policyjny dozór.

który polecił Łukasiewiczowi oraz jego koledze Janowi Zehowi badania nad ropą naftową. Pierwotnie młodzi badacze chcieli wykorzystać tę substancję do celów medycznych, co nie spotkało się z du-

Szpital wojskowy z okresu I wojny światowej, oświetlony lampą naftową

zym zainteresowaniem. Jednak pod koniec 1852 r. jako pierwsi na świecie wydzielili naftę z ropy w skomplikowanym procesie destylacji frakcyjnej, uzyskując przy temperaturze 250 stopni Celsjusza preparat, który został następnie oddzielony od węglowodorów ciężkich i poddany rafinacji roztworem kwasu siarkowego.

W roku 1853 Łukasiewicz skonstruował pierwszą lampę naftową, która zaświeciła w witrynie aptecznej Mikolascha. Wkrótce okazało się, że wynalazek młodego aptekarza naprawdę ratuje ludz-

Ignacy Łukasiewicz pozyskał naftę z ropy i pierwszy skonstruował lampę naftową. Było to dla ludzi przełomu XIX i XX w. tak potrzebne jak dziś elektryczność.

kie życie. Lampę wykorzystywano w lwowskim szpitalu przy operacjach w godzinach nocnych, gdy stan pacjenta nie dawał szans na przeżycie do świtu. Tenże lwowski szpital jako pierwszy na świecie

dokonał transakcji naftowej, zakupując pięćset kilogramów nafty, by oświetlić swoje sale.

Wkrótce Ignacy Łukasiewicz przeniósł się do Gorlic, gdzie znajdowały się większe złoża ropy. Tam oddał się bez reszty swoim zainteresowaniom. W Gorlicach w 1854 r. zapłonęła pierwsza na świecie uliczna lampa naftowa. W 1857 r. poślubił Honoratę Stacherską i wraz z nią przeprowadził się do Jasła. W 1861 r. małżonkowie przeprowadzili się do Polanki koło Krosna. Łukasiewicz zaangażował się w działalność polityczną od 1868 r. na szczeblu powiatowym, a od 1876 r. w Sejmie Krajowym. Wynalazca zmarł w wieku 60 lat, 6 stycznia 1882 r. w swoim pałacyku w Chorkówce, gdzie u boku małżonki spędził ostatnie lata życia

WIERZĄCY NAUKOWIEC

Jego życiorys stał się inspiracją dla wielu monografii, dociekań, badań, a także filmów. Ignacy Łukasiewicz może być także wzorem człowieka wiary. Był bardzo oddany sprawom Bożym, publicznie przyznawał się do swojej wiary. Z chęcią rozdawał naftę po okolicznych kościołach i klasztorach. W pałacyku urządził kaplicę dla miejscowej ludności. Zakładał szkoły i ochronki, udzielał schronienia emigrantom, weteranom powstań narodowych. Wspierał każdego, kto prosił go o pomoc. Za działalność charytatywną otrzymał z rąk bł. Piusa IX tytuł szambelana papieskiego i Order Świętego Grzegorza.

Duchowość Łukasiewicza połączona z umiłowaniem Ojczyzny wyrażała się także w tym, że tworzył wiersze o charakterze religijnym i patriotycznym oraz modlitwy.

Dzięki głębokiej wierze, ciężkiej pracy i niezwykłym zdolnościom Ignacy Łukasiewicz zasłużył sobie na pamięć przyszłych pokoleń.

Izabela Pakulska

SÓL I SÓD

Sól (chlorek sodu NaCl) i sód (Na) to nie to samo. Spożywając 5 g soli, dostarczamy do organizmu około 2 g sodu. WHO zaleca ograniczenie spożycia soli właśnie do 5 g dziennie, czyli jednej łyżeczki. 60-70% spożywanej soli zawarte jest w produktach, szczególnie w żywności przetworzonej (w przetworach mięsnych i rybnych, żółtych serach, płatkach śniadaniowych, wszystkich fast foodach, pieczywie, produktach mlecznych oraz zbożach). Pozostałe 30-40% znajduje się w solniczce.

Sód, podobnie jak potas, to elektrolity niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania organizmu. Pełnią ważną rolę w utrzymaniu równowagi kwasowo-zasadowej oraz wodno-elektrolitowej, odpowiadają także za przewodnictwo nerwowo-mięśniowe. Ważna jest równowaga między ilością sodu i potasu. W organizmie najwięcej sodu znajduje się w płynie zewnątrzkomórkowym – jego stężenie w osoczu mięsicieli się w granicach 135-145 mmol/l.

Zdrowy organizm reguluje poziom sodu głównie przez nerki. Odpowiedzialne są za to hormony, które regulują ilość sodu wydalanego z moczem (hormon natriuretyczny zwiększa, aldosteron zmniejsza), a także hormony zapobiegające utracie wody (ADH, hormon antydiuretyczny). Ważnym czynnikiem jest także kontrola pragnienia. Gdy stężenie sodu we krwi wzrasta o 1%, zwiększa się pragnienie. Zaburzenie któregoś z tych mechanizmów

powoduje, że poziom sodu będzie nieprawidłowy. Oznaczając stężenie sodu we krwi, konieczne trzeba ocenić także stopień nawodnienia organizmu oraz wydolność nerek. Przykładowo, stwierdzenie niskiego poziomu sodu u osoby przewodnionej (np. z powo-

du niewydolności krążenia czy nerek), trzeba leczyć ograniczeniem ilości wypijanych płynów, a nie podawaniem sodu. Niski poziom sodu wynika wówczas z „rozcieńczenia”. Odwrotnie – wysoki poziom sodu w przebiegu gorączki, sepsy, intensywnego pocenia się trzeba leczyć uzupełnieniem płynów.

Objawy niedoboru zależą nie tylko od stężenia sodu we krwi, ale także od tego, w jakim tempie ten niedobór się pojawił. Najczęściej występują: bóle głowy, osłabienie, nudności, spadek ciśnienia tętniczego; potem wymioty, senność, drgawki, później zaburzenia orientacji, uszkodzenie mózgu do śpiączki włącznie.

Objawy nadmiaru sodu (hipernatremii) zależą przede wszystkim od szybkości zwiększania stężenia sodu. Początkowo pojawia się większe pragnienie, osłabienie, zaburzenia koncentracji, potem zaburzenia napięcia mięśni, omamy (bo odwodnione są komórki mózgowe), gorączka.

Według statystyk ilość spożywanej soli jest znacznie wyższa od zalecanej (ok. 10-12 g). Ograniczenie spożycia soli jest szczególnie wskazane u osób z nadciśnieniem tętniczym i chorobami nerek. Istnieją doniesienia, że spożywanie dużej ilości soli może przyczyniać się do rozwoju raka żołądka, przełyku, nadciśnienia tętniczego oraz nadwagi. Jeśli zaczniemy mniej soli, po pewnym czasie okaże się, że znacznie mniej soli potrzebujemy.

Autorka jest lekarzem

fol. Narodowe Archiwum Cyfrowe

Giną ludzie...

dr hab. Tomasz Korpysz

Zgodnie z zapowiedzią sprzed tygodnia dziś miał się tu znaleźć kolejny tekst na temat interpunkcji, jednak w obliczu wojny w Ukrainie postanowiłem oddać głos pocie i zamieścić pewien wiersz. Utwór pt. „Piosenka o Bośni” powstał wprawdzie w 1993 r. podczas wojny na Bałkanach, ale można go odnieść i do obecnej sytuacji. Autorem wiersza jest Josif Brodski, a w Polsce znane są co najmniej dwie wersje tego tekstu. Pierwsza to tłumaczenie Stanisława Barańczaka śpiewane przez Edytę Geppert:

*

*W chwili gdy strzepujesz pyłek
Jesz posiłek sadzasz tyłek
Na kanapie łypasz wino
Ludzie giną*

*W miastach o dziwacznych
nazwach
Grad ołowiu grzmot żelaza
Nieświadomi co ich winą
Ludzie giną*

*W wioskach których nie wysłodzi
Wzrok bez krzyku bez spowiedzi
Bez żegnania się z rodziną
Ludzie giną*

*Ludzie giną gdy do urny
Wrzucasz głos na nowych durni
Z ich nie nową już doktryną
Nie tu giną*

*W stronach zbyt dalekich by nas
Przejąć mógł czyis bólu grymas
Gdzie strach lecieć cherubinom
Ludzie giną*

*Wbrew posągom i muzeom
Jako opał służy dziejom
Przez stulecia po Kainie
Ten kto ginie*

*W chwili kiedy mecz oglądasz
Czytasz co wykażał sondaż
Bawisz dziecko śmieszno miną
Ludzie giną*

*Czas dzielący ludzkie byty
Na zabójców i zabitych
Zmieści cię w rubryce szerszej
Tak w tej pierwszej*

*

A oto druga wersja tego wiersza – tłumaczenie Romana Kołakowskiego śpiewane przez Mirosława Czyżykiewicza:

*W chwili, kiedy przy kolacji
bronisz niedorzecznych racji,
żał za głupstwem topiąc
w wódzie –
giną ludzie.*

*W przecudownych starych
miastach
strach w codzienny pejzaż
wrasa,
śniąc o ocalenia cudzie –
giną ludzie.*

*W wioskach, których wcale
nie ma,*

*bo śmierć przez nie przeszła
niema
– wierząc swej nadziei złudzie,
giną ludzie.*

*Giną ludzie, gdy głosujesz
za spokojem – i próbujesz
bunt sumienia zbyć doktryną
– „obcy giną”.*

*W chwili, gdy rozrywki żądasz,
w telewizji mecz oglądasz
lub się pławisz w słodkiej nudzie
– giną ludzie.*

*Oto nowa jest idea:
jeszcze ludzkość nie zginęła,
choć w Kainowym trudzie
giną ludzie.*

*Wielbiąc każde przykazanie,
zapis świętych praw w Koranie,
Ewangelii i Talmudzie
giną ludzie.*

*Wśród wyznawców każdej
wiary
są mordercy i ofiary –
twe milczenie wskaże teraz,
kogo wspierasz.*

Ulga rehabilitacyjna

Edyta
Pisarczyk-Kulon

Osoby niepełnosprawne albo osoby, na utrzymaniu których jest osoba

niepełnosprawna, mają prawo do odliczenia w zeznaniu podatkowym za 2021 r. niektórych wydatków na rehabilitację lub wydatków poniesionych w związku z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych.

Ulga podatkowa jest wyjątkiem od zasady zapłaty podatku. Dlatego – aby w rozliczeniu rocznym skorzystać z ulgi rehabilitacyjnej – osoba, na którą poniesione były wydatki, powinna mieć ich potwierdzenie w dokumentach, np. faktury zakupu usług lub rzeczy, przelewy bankowe czy rachunki. Po drugie osoba niepełnosprawna, która ma prawo do skorzysta-

nia z ulgi, powinna mieć orzeczenie o niepełnosprawności i jej stopniu albo decyzję o przyznaniu prawa do renty i rodzaju świadczenia.

Osobą pozostającą na utrzymaniu podatnika jest współmałżonek, dziecko własne, dziecko przysposobione, dziecko obce przyjęte na wychowanie, pasierb, rodzic, rodzic współmałżonka, rodzeństwo, ojczym, macocha, zięć lub synowa. Roczne dochody tych osób niepełnosprawnych nie mogą przekroczyć 15 010,56 zł w roku 2021, aby uznać, że jest to osoba pozostająca na utrzymaniu podatnika. Do kwoty tej nie wlicza się zasiłku pielęgnacyjnego, świadczenia uzupełniającego, dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów oraz alimentów na rzecz dzieci.

Wydatki, które można odliczyć, dzielą się na wydatki limi-

towane i wydatki nielimitowane. Przy ograniczeniu limitem wydatki można odliczyć tylko do kwoty wynikającej z ustawy albo odliczyć wydatki poniesione powyżej określonej kwoty. Przy nielimitowanych wydatkach odliczeniu podlega faktycznie poniesiona kwota, niezależnie od jej wysokości.

Do poniesionych wydatków, które można odliczyć w pełnej wysokości, należą m.in. te na adaptację i wyposażenie mieszkań oraz budynków mieszkalnych stosownie do potrzeb, które wynikają z niepełnosprawności, przystosowanie pojazdów mechanicznych do potrzeb, które wynikają z niepełnosprawności, odpłatność za zabiegi rehabilitacyjne lub leczniczo-rehabilitacyjne, na opiekę pielęgniarską w domu nad osobą niepełnosprawną w okresie przewlekłej choroby uniemożliwiającej poruszanie się oraz usługi opiekuńcze świadczone dla osób niepełnospraw-

nych zaliczonych do I grupy inwalidztwa.

Wydatki limitowane to dla przykładu wydatki na zakup leków, jeżeli lekarz specjalista stwierdzi, że osoba niepełnosprawna powinna stosować te leki stale lub czasowo. W tym przypadku odliczeniu podlegają wydatki w wysokości różnicy pomiędzy wydatkami faktycznie poniesionymi w danym miesiącu a kwotą 100,00 zł. Ponadto wydatki na zakup pieluchomajtek, pieluch anatomicznych, chłonnnych majtek, podkładow, wkładów anatomicznych – maksymalnie 2280,00 zł. Są to również m.in. wydatki na używanie samochodu osobowego stanowiącego własność (współwłasność) osoby niepełnosprawnej lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę niepełnosprawną, albo dziecko niepełnosprawne, które nie ukończyło 16. roku życia – maksymalnie 2280,00 zł.

Autorka jest radcą prawnym

fot. NPC Ukraine/AP

Wykluczeni z paraolimpiady

Niepełnosprawni sportowcy z Rosji i Białorusi zostali wykluczeni z zimowych igrzysk paraolimpijskich w Pekinie. Mimo wojny w paraolimpiadzie biorą udział niepełnosprawni zawodnicy z Ukrainy. Kraj ten reprezentuje ekipa złożona z 20 sportowców i dziewięciu przewodników.

Piłka w cieniu wojny

Rosyjski Związek Piłki Nożnej odwołał się do Międzynarodowego Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu od decyzji FIFA i UEFA w sprawie zawieszenia reprezentacji Rosji i klubów z tego kraju we wszystkich rozgrywkach pod ich egidą. Zawieszenie to odpowiedź na rosyjską inwazję na Ukrainę.

fot. PAP/EPA/Jean-Christophe Bott

Szachiści piszą do Putina

fot. Wikipedia

44 rosyjskich szachistów i szachistek podpisało się pod listem otwartym do Władimira Putina w sprawie zakończenia inwazji Rosji na Ukrainę. Międzynarodowa Federacja Szachowa (FIDE) zerwała kontrakty sponsorskie z rosyjskimi firmami i rozpoczęła postępowania wobec szachistów jawnie popierających napaść.

Bez czarnego pasa

Światowa Federacja Taekwondo pozbawiła prezydenta Rosji Władimira Putina honorowego czarnego pasa 9 dan przyznanego mu w listopadzie 2013 r. „Światowa Federacja Taekwondo jednoczy się z mieszkańcami Ukrainy. Mamy nadzieję, że ta wojna natychmiast się skończy” – napisano w oświadczeniu.

fot. PAP/EPA/Mikhail Klimentyev

Bracia zostają

Bracia Kliczko zdecydowali, że nie opuszczą Ukrainy. Jedni z najlepszych bokserów swojej generacji zostają w kraju, by bronić go przed inwazją Rosji. Jak przyznają, w ten sposób troszczą się o bezpieczeństwo całej Europy.

fot. Wikipedia

DUMA I SZACUNEK

Mariusz Jankowski

Od początku rosyjskiej agresji na Ukrainę nie było dnia, bym nie płakał. Ze złości, z poczucia niemocy, ale też z dumy. I te słowa kieruję do wszystkich znanych mi osób, które sprawiły, że w strasznym czasie da się w miarę normalnie żyć i funkcjonować.

Dziękuję Ci, A., za bezwarunkowy odruch niesienia pomocy. Wsiadłaś w samochód, zabrałaś swoją pracownicę i pojechałaś po jej dzieci. Stałaś po nocy przy granicy, zapłakana, rozbita, niewyspana. Dopięłaś jednak swego. Sprawiałaś, że kilka osób dostało szybko wsparcie oraz opiekę. Jestem z Ciebie dumny.

Szanuję Cię, D., za młodzieńczą odwagę. Chciałaś biec pomagać, robić, działać. Na wiele rzeczy jesteś za młody. Jesteś też jednak na tyle mądrym chłopcem, że przygotowałaś plakat i z hasłem „Solidarni z Ukrainą” stałaś pod rosyjską ambasadą. Z zaciętą miną, ale i pewnością, że chcesz to robić. Jestem z Ciebie dumny.

Kłaniam się w pas, Pani S. Znamy się z jednej ulicy. Wiek nie pozwalał Pani na nic więcej niż wysłanie pieniędzy dla poszkodowanych w wojnie. To było jednak za mało. Dlatego wspólnymi siłami udało się zrobić nieco więcej. Jestem z Pani dumny.

Pozdrawiam Cię, M., mój Przyjacielu. Pojechałeś pierwszego dnia na polsko-ukraińską granicę. Do pracy. Przy okazji bez chwili zastanowienia udostępniłeś swój samochód najbardziej potrzebującym. Dzieliłeś się wszystkim, co miałeś. I w tym trudnym czasie powiedziałeś, że co by się nie działo, będziemy zawsze razem, jak mężczyźni, ramieniem wspierać tych, którzy pomocy potrzebują. Jestem z Ciebie dumny.

Wyrazy uszanowania przesyłam po sąsiedzku Panu G. Zostawił rodzinę, dom i pojechał. Pracował bez chwili wytchnienia kilka dni z rzędu. Bo uznał, że tak trzeba. Jestem z Pana dumny.

Podziwiam wszystkich, z którymi pracuję na co dzień, gotowych do działania 24 godziny na dobę. Zawsze byli dostępni, nie znali w tych trudnych momentach słowa „nie”. Jestem z Was dumny.

Brakuje mi słów, by wyrazić podziw, uznanie oraz wsparcie wszystkim stawiającym zbrojny opór rosyjskim najeźdźcom. Wiem z rozmów z bliskimi kolegami, że nie każdy byłby gotów zostawić rodzinę i chwycić za broń. I doskonale rozumiem te obawy. Wielu z nas żyło w przekonaniu, iż takich wyborów nie doczekamy. Stało się inaczej. Tym większy szacunek dla każdego z osobna żołnierza walczącego w obronie ojczyzny. Duma i szacunek. One teraz nieustannie kroczą razem. Często zalewane łzami. Ale to nie szkodzi. Łzy wyschną. Duma i szacunek pozostaną. Na zawsze.

Autor jest dziennikarzem TVP

Wsparcie dla Ukrainy

Robert Lewandowski okazał wsparcie Ukrainie. W meczu z Eintrachtem Frankfurt najlepszy polski piłkarz wystąpił z opaską w barwach ukraińskich na ramieniu. – Wojna oraz cierpienie w Ukrainie wszystkich nas głęboko dotknęły. Dzięki darowiznom pomagamy potrzebującym. Dziękuję bardzo – powiedział napastnik Bayernu Monachium.

fot. PAP/EPA/Ronald Witek

Algi na talerzu

Barbara Wiśniowska

Algi okrzyknięto super-żywnością. Są w stanie przystosować się do najtrudniejszych warunków przyrodniczych, rosną praktycznie we wszystkich wodach świata. Są samożywne dzięki ogromnej zawartości chlorofilu, co z pewnością cieszy miłośników ekologii – nie potrzebują pasz, odżywek ani pestycydów. Pokochali je wegetarianie, weganie, sportowcy, osoby odchudzające się, ale warto, by zaciekał się nimi każdy ze względu na ich właściwości.

Z alg pozyskuje się spirulinę. Ja spotkałam ją w postaci szmaragdowego proszku.

Nie spożywa się jej samodzielnie, ale jako dodatek do zup, sałatek, ciast, koktajli i batonów. Nie jest ona pozbawiona smaku. Można określić go jako wyrazisty. Lubię farbować nią zupy, pewnie kiedyś połączę ją też z jakimś mocnym smakiem owoców.

Spirulina jest jednym z najzdrowszych suplementów. Zawiera najwięcej białka spośród produktów żywnościowych,

więcej nawet niż mięso w przeliczeniu na jednostkę wagi.

Poza tym jest bogata w osiem aminokwasów egzogennych, tzn. nieprodukowanych przez organizm, wszystkie potrzebne nam aminokwasy, kwas foliowy, kwas linolowy, bioflawonoidy; selen, cynk, mangan, miedź, żelazo, fikocyjaninę, witaminy A, C, D, E i K, witaminy B w ilości większej niż w owocach, warzywach i mięsie oraz kwas gamma-linolenowy.

Ma działanie oczyszczające organizm, antybakteryjne, przeciwbólowe, przeciwnowotworowe i przeciwniażdżycowe, obniża ciśnienie i poziom cholesterolu, może nawet odwrócić szkody spowodowane niewłaściwą dietą (w badaniach naukowych uczestnikom zapewniono dietę cholesterolową). Są przypuszczenia, że może zapobiegać cukrzycy i chorobom sercowo-naczyniowym. Usuwa z organizmu ciężkie metale, nawet arsen, wspomaga normalizowanie poziomu glukozy, wykazuje aktywność przeciw grypie, opryszcze

fol. Barbara Wiśniowska

ZUPA SZMARAGDOWA

Składniki dla 5 osób: pęczek selera naciowego ■ duża kalarepa ■ por ■ łyżeczka soli ■ łyżeczka spiruliny w proszku ■ łyżka oleju lnianego ■ orzechy włoskie

Sposób przygotowania: Warzywa drobno pokrojone gotujemy z solą w dużym garnku przez 7 minut. Następnie dodajemy algi i olej, miksujemy na gładko. Na talerzu posypujemy orzechami.

i HIV. Pomaga nawet w katarze i anemii – zwiększa wytwarzanie czerwonych krwinek.

Spożywanie 1 g dziennie jest optymalną dawką, nie należy jej przekraczać. Osoby cierpiące

na choroby autoimmunologiczne, choroby krzepnięcia, fenyloketonurię, matki w ciąży i karmiące oraz dzieci powinny skonsultować suplementację z lekarzem.

KRZYŻÓWKA Z HASŁEM Siostry Honoraty

POZIOMO

- 1 A – dojrzały owad
- 1 G – działanie bojowe
- 2 E – napój owocowy
- 3 A – czary wiedźmy
- 3 G – miasto na Florydzie
- 6 A – pies myśliwski
- 6 H – zamiast gotówki
- 8 C – szkic projektu
- 9 A – japońska firma
- 9 G – jesienna szaruga
- 10 E – pojedynczy cios
- 11 A – imię męskie
- 11 G – jesienne kwiaty

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

PIONOWO

- A 1 – artysta cyrkowy
- C 1 – atak szafu
- C 8 – nadęty bufon
- D 3 – alumni seminarium
- E 1 – w podwoziu auta
- E 8 – chilijski przylądek
- F 4 – słony akwen
- G 1 – szczyt rozwoju
- G 8 – obrzęd religijny
- H 3 – ozdobna litera
- I 1 – określona pora
- I 8 – urodzinowe ciasto
- K 1 – podobny do aniołka

**Hasło do odczytania
w zaznaczonym wierszu**

--	--	--	--	--	--	--	--

Rozwiązania prosimy nadsyłać
do 25 marca na adres redakcji „Idziemy”.
Wylosowanych autorów poprawnych odpowiedzi
nagrodzimy książkami.

TVP 1

05.30 Klan (3957); **06.00** Słownik polsko@polski; **06.25** wojsko-polskie.pl; **06.50** Słowo na niedzielę; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach; **08.00** Tydzień; **08.30** Zakochaj się w Polsce (228); **09.00** Weterynarze z sercem; **09.30** Okrasa łamie przepisy; **10.00** Blondynka (100); **10.50** Słowo na niedzielę; **11.00** Transmisja Mszy Świętej z Jasnej Góry; **11.50** Między ziemią a niebem; **12.00** Anioł Pański; **12.15** Między ziemią a niebem; **12.50** Życie według świętego Jana Pawła II; **13.15** BBC w Jedynie: Superszybki sokół wędrowny; **14.15** Z pamięci: Jerzy Giedroyc; **14.25** Tacy byliśmy; **15.05** Stulecie Winnych (40); **16.05** Skoki Narciarskie: MŚ w lotach narciarskich Vikersund – studio; **16.25** MŚ w lotach narciarskich Vikersund – konkurs drużynowy (1 seria); **17.30** Teleexpress; **17.35** MŚ w lotach narciarskich Vikersund – konkurs drużynowy (2 seria); **18.30** MŚ w lotach narciarskich Vikersund – studio; **18.45** Jaka to melodia?; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.15 Stulecie Winnych (41)
21.15 Zniewolona (72)
22.20 Zakochana Jedynka: Moje wielkie greckie wesele – komedia, USA 2002, reż.: Joel Zwick, wyk.: Nia Vardalos, John Corbett, Lainie Kazan, Michael Constantine, Louis Mandylor

00.05 Elita zabójców – film sensacyjny, USA 1975, reż.: Sam Peckinpah, wyk.: James Caan, Burt Young, Bo Hopkins

02.15 Operacja Delta Force – film akcji, 1996, reż.: Sam Firstenberg, wyk.: Frank Zagarino, Ernie Hudson, Jeff Fahey, Joe Lara, Hal Holbrook, Rob Stewart

04.00 Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny
04.25 Z pamięci: Jerzy Giedroyc
04.30 Zakończenie dnia

TVP 2

05.50 Barwy szczęścia (2590) – serial obyczajowy TVP; **06.25** Barwy szczęścia (2591) – serial obyczajowy TVP; **07.00** M jak miłość (1644) – serial TVP; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Pogoda Flesz; **11.00** Zaczynj Od Nowa; **11.35** The Voice Kids V – Przesłuchania w ciemno (5); **12.45** The Voice Kids V – Przesłuchania w ciemno (6); **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Koło fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opole 2022: Arka Noego – widowisko muzyczne; **16.15** Big Music Quiz – teleturniej muzyczny; **17.05** Łajki; **17.30** Rodzinka.pl (251) – serial komediowy TVP; reż.: Patrick Yoka, wyk.: Małgorzata Kożuchowska, Tomasz Karolak, Maciej Musiał, Adam Zdrójkowski, Mateusz Pawłowski, Jacek Braciak, Julia Wieniawa-Narkiewicz, Wiktoria Gąsiewska; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Na sygnale (364) – serial fabularzowany TVP; **18.50** Na sygnale (365) – serial fabularzowany TVP

19.25 Lepsza połowa (6) – serial TVP
20.00 Kabaret. Super Show Dwójki
21.00 Postaw na milion – teleturniej
22.05 Złodziej tożsamości. Historia prawdziwa – USA 2015, reż.: Rupert Goold, wyk.: Jonah Hill, James Franco, Felicity Jones

23.55 Kino bez granic: Księgarnia z marzeniami – film obyczajowy, 2018, reż.: Isabel Coixet, wyk.: Emily Mortimer, Bill Nighy, Patricia Clarkson

02.00 Ach śpij kochanie – film kryminalny, reż.: Krzysztof Lang, wyk.: Katarzyna Warneke, Karolina Gruska, Andrzej Chyła, Tomasz Schuchardt, Bogusław Linda, Arkadiusz Jakubik

03.45 Operacja Sofia – film akcji, USA 2012, reż.: Isaac Florentine, wyk.: Donald Sutherland, Christian Slater, Timothy Spall

05.20 Zakończenie dnia

TVP Info

05.55 Powitanie; **06.00** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.24** Pogoda; **06.31** Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.01** Info Poranek; **07.23** Pogoda; **07.31** Info Poranek; **07.51** Pogoda; **07.59** Info Poranek; **08.22** Pogoda; **08.30** W Kontrze; **09.15** Info Poranek; **09.41** Pogoda; **09.50** Woronicza 17; **10.59** Info Dzień weekend; **11.22** Pogoda; **11.29** Serwis Info Dzień weekend; **11.50** Salon dziennikarski; **12.30** Info Dzień weekend; **12.49** Pogoda; **12.59** Info Dzień weekend; **13.29** Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda; **13.59** Info Dzień weekend; **14.29** Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda; **15.00** Debata Senior; **15.29** Info Dzień weekend; **15.53** Pogoda; **16.00** Okiem Wiary; **16.29** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Info Dzień weekend; **17.30** Teleexpress; **17.34** Teleexpress Extra; **17.49** Teleexpress na deser; **18.00** Panorama; **18.18** Studio Zachód; **18.40** INFO V4+; **18.55** Głębia ostrości; **19.20** Raport z granicy
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 W pełnym świetle
21.20 Raport z granicy
21.30 Serwis Info Wieczór weekend
21.43 Pogoda
21.50 Strefa starcia
23.00 INFO Wieczór
23.55 Serwis Info Wieczór weekend

00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.52 Pogoda
01.00 TVP WORLD
03.01 Pogoda
03.20 Woronicza 17
04.25 Teleexpress Extra
04.45 INFO V4+
05.13 Agrobiznes – podsumowanie

TV TRWAM

05.00 Głos serca; **05.45** Eksodus – Droga Narodu Wybranego; **07.45** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.55** 40 dni z Eucharystią; **08.00** Słowo życia; **08.05** Polski Punkt Widzenia; **08.25** Święty na każdy dzień; **08.30** Z Parlamentu Europejskiego; **09.00** Prymas Stefan Wyszyński; **09.10** Spotkanie z Magdą Buczek; **09.15** Manna z Nieba; **09.30** Msza Święta z Jasnej Góry; **10.35** Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”; **10.40** Cuda Jezusa; **11.20** Kromka chleba; **11.45** Nie bójmy się mówić o raku; **12.00** Anioł Pański z Ojcem Świętym Franciszkiem; **12.20** Lotte małopolska Inka wczoraj i dzisiaj; **13.30** Papież Polak do Rodaków; **14.00** Żeby być świętym; **14.20** 40 dni z Eucharystią; **14.30** 7 Kościołów Apokalipsy; **15.00** Wieś – to też Polska; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Koncert zyczeń; **17.00** Gorzkie Żale; **17.30** Sól Ziemi; **17.55** Poczta Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański

18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Opowieści z Księgi Cnót
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Święty na każdy dzień
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Retrospekcja
21.45 Muzyczne chwile
22.00 Cudowne przeżycie przez Morze Czerwone
23.00 Jak my to widzimy – z daleka widać lepiej
23.30 Tam, gdzie Bóg płacze
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.40 Był taki dzień – 13 marca; **06.50** Mesco dux Baptizatur czyli Książę Mieszko Ochrzczony – film dok.; **08.00** Msza grekokatolicka; **09.00** Sława i chwała (5) – serial TVP; **10.05** Wojownicy czasu; **10.40** Przestrzeń pamięci – Muzeum Dom Rodzinny św. Jana Pawła II w Wadowicach; **11.10** Przeczytaj mi tę historię (92); **11.25** Tajemnica olbrzymów epoki lodowcowej – film dok.; **12.30** Amur największa rzeka Azji – serial dok.; **13.35** W kotłach historii; **14.15** Nie ma róży bez ognia – komedia, reż.: Stanisław Bareja; **16.00** Nie taka prosta historia; **16.30** Giganci historii; **17.25** Wojciech Ciejrowski – boso przez świat: Peru. Koka; **17.55** Kolumbowie (2) – serial TVP; **19.05** Historia broni: Prześcignąć wroga (5); **20.05** KGB: tarcza i miecz (2) – cykl dokumentalny; **21.10** Zdziałyjący Howard Hughes – USA 1977, reż.: William Graham; **23.20** Śladami Eskulapa; **23.50** Medyceusze Wspaniali (2) – serial; **01.00** Towarzysz Wiesław: od agitatora do dyktatora – film dok.; **02.05** Szerokie tory – Jeden dzień z życia inspektora straży rybackiej na Ukrainie; **02.45** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

06.55 15 KFPP Opole '77 – Recital Wojciecha Młynarskiego; **08.00** Nabożeństwo ewangelickie w Krakowie; **09.05** Cracovia Danza – Balet o kawie – widowisko baletowe; **10.20** Pod jednym dachem (10); **11.15** Trzeci punkt widzenia; **11.55** Przebudzenia – dramat, reż.: Penny Marshall; **14.05** Wędrowiec Polski – cykl reportaży; **14.45** Wielka Gala Operowa – Maria Callas w Paryżu 1958 – koncert; **17.15** Niedziela z... twórczością Agnieszki Osieckiej; **18.10** Niedziela z... Czy te oczy mogą kłamać – piosenki Agnieszki Osieckiej śpiewa zespół Raz Dwa Trzy; **19.15** Niedziela z... Rozmowy o zmierzchu i świecie (1); **20.00** Monstrum – komedia, reż.: Nacho Vigalondo; **21.55** SBB – koncert; **23.00** Trzeci punkt widzenia; **23.40** Zawód: reporter – dramat, reż.: Michelangelo Antonioni; **01.55** On i ona – film anim.; **02.05** Niezapomniana – film anim.; **02.30** Dzięki za deszcz – film dok., reż.: Julia Dahr; **04.15** David Gilmour: Live at Pompeii – koncert; **05.30** Teledyski; **05.55** Zakończenie dnia

TVN

05.10 Uwaga!; **05.30** Ukryta prawda (877); **06.25** Kuchenne rewolucje 10 (7) – program kulinarno-rozrywkowy; **07.25** Nowa Maja w ogrodzie 6 (1); **07.55** Akademia ogrodnika (1); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Co za tydzień; **12.15** Przez Atlantyk (2); **13.20** Mask Singer (2); **14.45** Zbuntowana księżniczka – komedia, Francja/USA/Wielka Brytania 2008, reż.: Nick Moore, wyk.: Emma Roberts, Juno Temple, Kimberley Nixon, Natasha Richardson; **16.55** Ślub od pierwszego wejrzenia 7 (2); **18.00** Kuchenne rewolucje 24 (1); **19.00** Fakty – serwis informacyjny; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** MasterChef Junior 7 (2); **21.35** Pajęczyna (2); **22.45** Joker – film sensacyjny, USA/Kanada 2019, reż.: Todd Phillips, wyk.: Joaquin Phoenix, Robert De Niro, Zazie Beetz, Frances Conroy, Brett Cullen, Glenn Fleshler; **01.15** Kuchenne rewolucje 24 (2) – program kulinarno-rozrywkowy; **02.20** Uwaga!; **02.40** Noc Magli; **04.05** Kto was tak urządził; **04.35** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.45** Toy Story 4 – film animowany, USA 2019, reż.: Josh Cooley; **10.50** Aladyn – film familijny, Wielka Brytania/USA/Australia, 2019, reż.: Guy Ritchie, wyk.: Marwan Kenzari; **13.35** Ninja Warrior Polska (30); **15.40** Twoja Twarz Brzmi Znamo (157); **17.40** Nasz Nowy Dom (254); **18.50** Wydawnictwa; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Państwo w Państwie (435); **20.00** Kabaret na żywo. Nowy skŁAD (99); **22.10** Love Island. Wyspa miłości (155); **23.10** Gwiezdne wojny: Skywalker. Odrodzenie – film s.f., USA 2019, reż.: J.J. Abrams, wyk.: John Boyega, Adam Driver, Carrie Fisher, Richard E. Grant, Mark Hamill, Oscar Isaac, Lupita Nyong'o, Daisy Ridley; **02.30** 183 metry strachu – horror, USA 2016, reż.: Jaume Collet-Serra, wyk.: Janelle Bailey, Brett Cullen, Oscar Jaenada, Sedona Legge, Blake Lively; **04.10** Kabaretowa Ekstraklasa; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Kolebka ludzkości – film dokumentalny; **06.05** Elif (1160); **07.00** *Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Okiem Wiary; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (43) – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex (195) – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (311) – serial kryminalny TVP; **11.25** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** BBC w Jedyńce: Superszyby sokół wędrowny – film dokumentalny; **14.00** Elif (1161) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (598) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **17.00** Telexpress; **17.15** Jaka to melodia? (4812, teleturniej muzyczny; **17.55** Klan (3958) – telenowela TVP; **18.20** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport

19.30 Wiadomości

20.05 Pogoda

20.10 ALARM!

20.30 Leśniczówka (501)

21.00 Teatr Telewizji: Smutne miasteczko – reż.: Andrzej Strzelecki, wyk.: Mariusz Bogdanowicz, Mariusz Mielczarek, Włodzimierz Nahorny, Janusz Strobel, Wojciech Zieliński, Teresa Budzisz-Krzyżanowska, Olga Sawicka, Witold Dębicki, Gustaw Holoubek

22.05 Świat bez fikcji: Jemen. Zapomniana wojna – film dok.

23.10 Słodka Irma – komedia, USA 1963, reż.: Billy Wilder

01.40 Moje wielkie greckie wesele – komedia, USA 2002

03.25 Drogi wolności (13) – serial TVP

04.25 Koronawirus z bliska – film dok.

05.10 Zakończenie dnia

TVP 2

05.30 M jak miłość (1528); **06.20** Rwanda 2020 – Polscy misjonarze w kraju tysiąca wzgórz; **06.35** Rwanda 2020 – Polscy misjonarze w kraju tysiąca wzgórz; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama-flesz i Pogoda-flesz; **10.40** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.20** Rodzinka.pl (224) – serial TVP; **11.55** Barwy szczęścia (259) – serial TVP; **12.35** Koło fortuny (1057 ed. 10 – teleturniej; **13.25** Stepowa miłość (33) – serial kostiumowy; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (128) – serial fabularny TVP; **15.05** Koło Fortuny – extra – teleturniej; **15.10** Doktor Jan z Deekelsen (34) – serial obyczajowy; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (69) – serial obyczajowy; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Stepowa miłość (34) – serial kostiumowy

19.30 Barwy szczęścia (2591)

20.10 Barwy szczęścia (2592)

20.40 Kulisy serialu „M jak miłość”

20.55 M jak miłość (1645)

21.55 Serial fabularny

23.05 Serial fabularny

00.15 Ága – Bułgaria/Niemcy/Francja 2018, reż.: Milko Lazarov, wyk.: Mikhail Arosimov, Fedosia Ivanova

02.05 O mnie się nie martw (7)

03.05 Aż do piekła – dramat, USA 2016, reż.: David Mackenzie, wyk.: Chris Pine, Ben Foster, Jeff Bridges, Dale Hickey, Gregory Cruz

05.00 Rodzinka.pl – serial komediowy TVP, reż.: Patryk Yoka, wyk.: Małgorzata Kożuchowska, Tomasz Karolak, Maciej Musiał, Adam Zdrójkowski, Mateusz Pawłowski

05.25 Zakończenie programu

TVP Info

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Telexpress; **17.15** Telexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi; **19.20** Raport z granicy

19.30 Wiadomości

19.58 Gość

20.13 Minęła 20

21.00 Nie da się ukryć

21.20 Raport z granicy

21.30 Serwis

21.41 Pogoda

21.50 W tyle wizji

22.25 Serwis Info Wieczór

22.30 W tyle wizji Extra

23.00 INFO Wieczór

23.30 W akcji

23.55 Serwis

00.03 Info Wieczór

00.31 Wiadomości

00.56 Pogoda

01.00 TVP WORLD

05.00 Pogoda

05.18 Agrobiznes

TV TRWAM

05.10 Sanktuaria polskie; **05.30** Idealna fala; **07.00** Ojciec Klemens Vismara; **07.35** Muzyczne chwile; **07.50** Święty na każdy dzień; **07.55** 40 dni z Eucharystią; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Wieś – to też Polska; **09.20** Słowo życia; **09.25** 40 dni z Eucharystią; **09.30** Opowieści z Księgi Cnót; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.30** Przyroda w Obiektywie; **11.45** Kabwe; **11.50** Święty na każdy dzień; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.20** Muzyczne chwile; **13.30** Msza Święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Próba wiary; **15.25** Petra – tajemnicze miasto; **15.45** 40 dni z Eucharystią; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Sanktuaria polskie; **16.30** Zew natury; **16.55** Świadkowie; **17.20** Niezwykłości przyrody Nowej Zelandii; **17.30** Na łowy; **17.55** Poczest Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański

18.05 Informacje dnia

18.15 Rozmowy niedokończone

19.25 Święty na każdy dzień

19.30 Król Chwały

19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci

20.00 Informacje dnia

20.20 Różaniec

20.50 Myśląc Ojczyzna

21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja

21.20 Informacje dnia

21.40 Polski Punkt Widzenia

22.00 Mojżesz – 10 przykazań

22.50 Słuszna walka

22.50 Cierpliwa ufność

23.50 Muzyczne chwile

00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 14 marca; **07.00** Wojenne dziewczyny (23); **07.50** Ex Libris; **08.25** Paszporty Paragwaju – film dok.; **09.30** Przeczytaj mi tę historię; **09.40** Sensacje XX wieku: Czerwony baron; **10.10** Sensacje XX wieku: Hess; **10.45** Dzikie Andy, cz. 1. Życie w chmurach; **11.45** W PRLu; **12.25** Czterdziestolatek (15); **13.45** Porwana przez Komanów – western, USA 1960, reż.: Budd Boetticher; **15.05** Rotunda Zamojska. Niezarta pamięć, reportaż; **15.30** Amur największa rzeka Azji – serial dok.; **16.30** Flesz historii; **16.50** Making of – film dok. pt. Zamoyski; **17.10** Wojenne dziewczyny (24); **18.10** Było, nie minęło; **18.40** Spór o historię; **19.20** Człowiek o chmurnych oczach i uśmiechniętej duszy. Jerzy Trela – film dok.; **20.20** Historia w postaciach zapisana: Niezwykłe dzieje Joanny d'Arc; **22.25** Wielkie mity historii: Hiroszima i kapitulacja Japonii (2); **23.30** Szerokie tory; **00.10** Szerokie tory; **00.40** Było, nie minęło; **01.20** Sensacje XX wieku; **01.45** Sensacje XX wieku; **02.15** Encyklopedia II wojny światowej; **02.45** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Muzyczne poranki; **07.50** Niedziela z... twórczością Agnieszki Osieckiej; **08.45** Przygody barona Munchausena – film przygodowy, reż.: Terry Gilliam; **11.00** Quo vadis? (5); **12.00** Quo vadis? (6); **13.00** Kilka opowieści o człowieku – film dok.; **13.30** Ssaki – film krótkometrażowy, reż.: Roman Polański; **13.55** Reżyserzy: Martin – cykl dok.; **14.55** Wnusió – komedia, reż.: Fred C. Newmeyer; **16.15** Wakacje pana Hulot – komedia, reż.: Jacquesi; **17.55** Trzeci punkt widzenia; **18.30** Informacje kulturalne; **18.55** Arsene Lupin 2 (1) – serial, reż.: Jean-Pierre Desagnat; **20.00** W obliczu śmierci – film sensacyjny, reż.: John Glen; **22.20** Kronotywał – magazyn kulturalno-społeczny; **23.05** Excentrycy czyli po słonecznej stronie ulicy – film obyczajowy, reż.: Janusz Majewski; **01.05** Scena muzyczna: SBB – koncert; **02.15** Monstrum – komedia, reż.: Nacho Vigalondo, wyk.: Anne Hathaway, Jason Sudeikis, Dan Stevens, Austin Stowell; **04.15** Informacje kulturalne; **04.50** Teledyski; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.51** Zakończenie dnia

TVN

05.15 Uwaga!; **05.30** Nowa Maja w ogrodzie 6 (2); **05.55** Akademia ogrodnika (2); **06.05** Ukryta prawda (1166); **07.00** Kuchenne rewolucje 8 (9) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.45** Ukryta prawda (1360); **12.55** Tajemnice miłości (67); **14.00** Ukryta prawda (1167); **15.05** Ukryta prawda (962); **16.10** Kuchenne rewolucje 8 (10) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.20** Ukryta prawda (1361); **18.25** Bunt (30) – serial; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku 16 (9); **20.15** Na Wspólnej 20 (3388) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy; **21.35** Zielona miła – film obyczajowy, USA 1999, reż.: Frank Darabont, wyk.: Tom Hanks, David Morse, Bonnie Hunt, Michael Clarke Duncan, James Cromwell, Michael Jeter, Graham Greene, Doug Hutchison, Sam Rockwell; **01.25** Co za tydzień; **02.05** Grzesznica (6) – serial, USA; **03.00** Uwaga!; **03.20** Noc Magii; **04.40** Kto was tak urządził; **05.10** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (668); **09.10** Malanowski i Partnerzy (669); **09.40** Sekrety rodziny (166); **10.40** Dlaczego ja? (967); **11.40** Gliniarze (189); **12.50** Wydarzenia – serwis informacyjny; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (1082); **14.40** Dlaczego ja? (1128); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja – serwis informacyjny; **16.30** Na ratunek 112 (644); **17.00** Gliniarze (653); **18.00** Pierwsza miłość (3385); **18.50** Wydarzenia – serwis informacyjny; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Osaczony (5); **21.05** Osaczony (6); **22.10** Love Island. Wyspa miłości (156); **23.10** Skarb narodów: Księga tajemnic; **02.00** Next – thriller, USA 2007, reż.: Lee Tamahori, wyk.: Jessica Biel, Jose Zuniga, Julianne Moore, Nicolas Cage, Thomas Kretschmann, Tory Kittles; **04.05** Świat według Kiepskich (160); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakup TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (598); **06.05** Elif (1161); **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Kościół z bliska; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (44) – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex (196) – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (312) – serial kryminalny TV; **11.25** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** Natura w Jedyńce: Góry i ich mieszkańcy (1/6) – film dokumentalny; **14.00** Elif (1162) – serial; Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (599) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Klan (3959); **18.20** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.25 Magazyn Ekspresu Reporterów
20.30 Leśniczówka (502)
21.00 Tacy byliśmy – cykl reportaży
21.40 Magazyn Ekspresu Reporterów
22.45 Ocaleni – reality show
23.50 Magazyn śledczy Anity Gargas
00.25 Piąta władza – dramat, USA 2013, reż.: Bill Condon, wyk.: Benedict Cumberbatch, Daniel Brühl
02.40 Przysięga (6) – serial TVP, reż.: Filip Żyber, wyk.: Marek Bukowski, Michał Siński, Kinga Ilgner, Marcin Siano, Anna Czartoryska, Zofia Zborowska, Anna Szymańczyk, Bartosz Gelner, Mateusz Banasiuk, Kamil Przystał
03.35 Magazyn Ekspresu Reporterów
04.30 Notacje – cykl dokumentalny
04.50 Zakończenie dnia

TVP 2

05.35 M jak miłość (1529); **06.25** Internetowa Ziemia Obiecana – reportaż; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama-flesz i Pogoda-flesz; **10.40** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.20** Rodzinka.pl (225) – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2592) – serial obyczajowy TVP; **12.35** Koło fortuny – teleturniej; **13.25** Stepowa miłość (34) – serial kostiumowy; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (129) – serial fabularny; **15.05** Koło Fortuny – teleturniej; **15.10** Doktor Jan z Deekelsen (35) – serial obyczajowy; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (70) – serial obyczajowy; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Stepowa miłość (35) – serial kostiumowy, Rosja 2014, reż.: Alexandr Mochov, Valery Ibragimov
19.30 Barwy szczęścia (2592)
20.10 Barwy szczęścia (2593)
20.40 Kulisy serialu „M jak miłość”
20.55 M jak miłość (1646)
21.55 Serial fabularny
23.05 Tabu (1) – serial kostiumowy, Wielka Brytania, USA 2017, reż.: Kristoffer Nyholm, wyk.: Tom Hardy, Leo Bill, Jessie Buckley, Edward Fox
00.15 Ludzkie historie – Ziemia jest niebieska jak pomarańcza – film dokumentalny
01.40 Janosik – film przygodowo-histeryczny, reż.: Jerzy Passendorfer
03.50 Odwet – dramat, Kanada 2017, reż.: Yan England, wyk.: Antoine-Olivier Pilon, Sophie Nelisse, Lou-Pascal Tremblay
05.35 Zakończenie programu

TVP Info

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi; **19.20** Raport z granicy
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Raport z granicy
21.30 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.00 TVP WORLD
05.00 Pogoda
05.13 wojsko-polskie.pl

TV TRWAM

05.00 Bieg życia; **06.45** Święty nie rodzi się po śmierci; **07.55** 40 dni z Eucharystią; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo życia; **08.45** Muzyczne chwile; **09.00** Papież Polak do Rodaków; **09.30** Ona nigdy nie była sama – Czcigodna Sługa Boża Matka Teresa Kierocińska; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Jak my to widzimy – z daleka widać lepiej; **10.45** Zew natury; **11.05** Jezus – Królestwo bez granic; **11.35** Święty na każdy dzień; **11.40** Ma się rozumieć; **11.50** Słowo życia; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.10** Muzyczne chwile; **13.25** Słowo życia; **13.30** Msza Święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Śladami apostoła Pawła; **15.20** Proctura Humanae Vitae; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Jestem mamą; **16.25** Filmowe Życiorysy. Dwie fale; **17.05** Święty na każdy dzień; **17.10** Prosto o gospodarce; **17.30** Zostań Żołnierzem RP; **17.50** Muzyczne chwile
17.55 Poczet Wielkich Polaków
18.00 Anioł Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Każdy maluch to potrafi
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Mojżesz – 10 przykazań
23.05 Objawienie w Paray
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 15 marca; **07.00** Wojenne dziewczyny (24); **07.50** Flesz historii; **08.15** Poza podejrzeniem – dok. fab.; **09.00** Sensacje XX wieku: Zabójstwo Roberta Kennedy'ego; **09.25** Sensacje XX wieku: Pojedynek gigantów; **09.45** Radosław – dok.; **10.35** Fenomen polskości – dok.; **11.35** Historia gospodarcza II RP – Zagłębie naftowe i COP; **12.05** Czerdziestolatek (16); **13.05** Rok 1982. Kalendarium; **13.15** Historia broni: Prześcignąć wroga (5); **14.20** Historia w postaciach zapisana: Wilhelm Zdobywca; **16.10** Wojna w eterze; **16.25** Dzieje Polski według Andrzeja Nowaka; **16.50** Polacy na morze; **17.20** Wojenne dziewczyny (25); **18.15** W PRLu; **18.50** Rodziny Wyklętych mają głos – K. Olechnowicz; **19.20** Polacy – reportaż; **20.35** Pierwsza wojna światowa: Śmiercionośne chmury (2); **21.30** Azjatyckie stulecie – Hirohito; **22.30** Nie ma róży bez ognia – komedia; **00.15** Kakaofonia Donbasu – dok.; **01.25** Było, nie minęło; **02.00** Sensacje XX wieku; **02.25** Sensacje XX wieku; **02.55** Encyklopedia II wojny światowej; **03.30** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Co się dzieje; **08.05** Informacje kulturalne; **08.40** Wędrowiec Polski – cykl reportaży; **09.20** Wakacje pana Hulot – komedia, Francja 1953, reż.: Jacquéati; **11.00** Ogniem i mieczem (1); **12.00** Ogniem i mieczem (2); **13.05** Popraw wiośsy, Olivier – film anim.; **13.30** Hitler kontra Picasso – film dok.; **Włochy 2018**, reż.: Claudio Poli; **15.20** Podróż nad morze – film obyczajowy, reż.: Ryszard Rydzewski; **16.25** Zart – dramat, Czechosłowacja 1969, reż.: Jaromil Jires; **17.55** Owszem Mazowsze (6); **18.30** Co dalej?; **18.55** Arsene Lupin 2 (2) – serial; **20.00** Replika – spektakl teatralny, reż.: Józef Szajna, wyk.: Irena Jun, Krystyna Kozanecka, Stanisław Brudny, Antoni Pszoniak, Józef Wierczok, Tadeusz Włodarski; **21.05** Do dzieła – magazyn; **21.35** Loveling – dramat, reż.: Gustavo Pizzi; **23.20** Co dalej?; **23.55** Młoda Polska: Dom – film dok.; **00.40** Excentrycy czyli po słonecznej stronie ulicy – film obyczajowy, reż.: Janusz Majewski; **02.40** Noc nad nocami – film dok.; **04.30** Teledyski; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.51** Zakończenie dnia

TVN

05.45 Uwaga!; **06.05** Ukryta prawda (1167) – program obyczajowy; **07.00** Kuchenne rewolucje 8 (10) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Doradca smaku 16 (9); **11.50** Ukryta prawda (1361) – program obyczajowy; **12.55** Tajemnice miłości (68); **14.00** Ukryta prawda (1168); **15.05** Ukryta prawda (963); **16.10** Kuchenne rewolucje 8 (11) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.20** Ukryta prawda (1362); **18.25** Bunt (31) – serial; **19.00** Fakty – serwis informacyjny; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku 16 (10); **20.15** Na Wspólnej 20 (389) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy; **21.35** Ślub od pierwszego wejrzenia 7 (3); **22.40** Kuba Wojewódzki 16 (3); **23.40** Superwizjer (1236) – magazyn reporterów; **00.16** Pajęczyna (2); **01.15** Porwani (9) – serial, USA; **02.20** Uwaga!; **02.40** Noc Magii; **04.05** Kto was tak urządził; **04.35** Kto was tak urządził; **05.05** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (670); **09.10** Malanowski i Partnerzy (671); **09.40** Sekrety rodziny (167); **10.40** Dlaczego ja? (968); **11.40** Gliniarze (190); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (1083); **14.40** Dlaczego ja? (1129); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (645); **17.00** Gliniarze (654); **18.00** Pierwsza miłość (3386); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Ninja Warrior Polska (31); **22.10** Love Island. Wyspa miłości (157); **23.10** Raport mniejszości – film s.f., USA 2002, reż.: Steven Spielberg, wyk.: Colin Farrell, Kathryn Morris, Max von Sydow, Neal McDonough, Patrick Kilpatrick, Samantha Morton, Steve Harris, Stormare Peter, Tom Cruis; **02.20** Gracz – film akcji, USA 2014, reż.: Rupert Wyatt, wyk.: George Kennedy, Griffin Cleveland, Jessica Lange, Larson Brie, Mark Wahlberg; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleszkupy TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (599); **06.05** Elif (1162); **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Rodzinny ekspres – Franciszek, 9 lat papieża; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (45); **09.40** Komisarz Alex (197); **10.35** Ojciec Mateusz (313); **11.25** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Rok w ogrodzie Extra; **12.50** Natura w Jedyńce: Góry i ich mieszkańcy (2/6) Góry Półwyspu Koreańskiego – film dokumentalny; **14.00** Elif (1163); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (600) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.55** Klan (3960); **18.20** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport

19.30 Wiadomości
20.00 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (50)
20.55 Piłka nożna – Liga Mistrzów: 1/8 finału

23.10 Historia bez tajemnic: Al Pacino, gwiazda mimo woli – film dokumentalny

00.20 Na skraju obłędu – film fabularny, Kanada 2019, reż.: Jason Bourque, wyk.: Kelly Thiebaud, Matt Hamilton, Lina Renna

01.55 1920. Wojna i miłość (6) – serial TVP

02.55 Zaginiona (1) – serial TVP, reż.: Andrzej Kostenko, wyk.: Jan Frycz, Danuta Stenka, Maciej Marczewski, Agnieszka Grochowska, Matylda Damięcka, Andrzej Chyra

03.55 wojsko-polskie.pl
04.20 Notacje – cykl dokumentalny
04.40 Zakończenie dnia

TVP 2

05.35 M jak miłość (1530) – serial TVP; **06.25** „Szalony” porucznik – reportaż; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama-flesz i Pogoda-flesz; **10.40** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.20** Rodzinka.pl (226) – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2593) – serial obyczajowy TVP; **12.35** Koto fortuny – teleturniej; **13.25** Stepowa miłość (35) – serial kostiumowy; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (13) – serial fabularny; **15.05** Koto Fortuny – teleturniej; **15.10** Doktor Jan z Deekelsen (36) – serial obyczajowy; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (71) – serial obyczajowy; **18.00** Panorama – magazyn informacyjny; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Stepowa miłość (36) – serial kostiumowy, Rosja 2014

19.30 Barwy szczęścia (2593)
20.05 Barwy szczęścia (2594)
20.35 Kulisy seriali „Na dobre i na złe” i „Na sygnale”

20.50 Na dobre i na złe (839) – serial TVP

21.55 Serial fabularny

23.05 Tabu (2) – serial kostiumowy, Wielka Brytania/USA 2017, reż.: Kristoffer Nyholm, wyk.: Tom Hardy, Leo Bill, Jessie Buckley

00.15 Moje serce jest w Vermont – film obyczajowy, USA 2017, reż.: David Winning, wyk.: Benjamin Ayres, Lauren McNamara, Julie Gonzalo

01.55 Trzy dni Kondora (6) – serial, USA 2018, reż.: Kari Skogland, wyk.: Max Irons, Brendan Fraser, William Hurt

03.00 Miejsca kultu na świecie, cz. 2 – cykl dokumentalny

04.05 Za marzenia (1) – serial TVP
05.00 Zakończenie dnia

TVP Info

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi; **19.20** Raport z granicy

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości

20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Raport z granicy
21.30 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór

22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór

00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.00 TVP WORLD
05.00 Pogoda
05.18 INFO V4+

TV TRWAM

05.00 Prosto o gospodarce; **05.20** Jestem mamą; **05.35** Kateri; **07.05** W pułapce wojny; **07.45** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.55** 40 dni z Eucharystią; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Każdy maluch to potrafi; **08.50** Słowo życia; **09.00** Opowieści Starego Testamentu; **09.30** Sanktuarium polskie; **09.50** Święty na każdy dzień; **10.00** Audycja Generalna z Watykanu; **11.00** Syria; **11.20** Muzyczne chwile; **11.25** Jestem mamą; **11.40** Prosto o gospodarce; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.25** Słowo życia; **13.30** Msza Święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Spektakl teatralny: Powrót posła; **15.45** Muzyczne chwile; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Na zdrowie; **16.30** Wyszyński – historia; **16.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.00** Po stronie prawdy; **17.30** Rykoszetem

17.55 Poczet Wielkich Polaków
18.00 Anioł Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończzone

19.25 40 dni z Eucharystią
19.30 Brat Franciszek
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyzną
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja

21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Mojżesz – 10 przykazań
23.05 Non Possumus. Prymas Stefan Wyszyński
23.50 Muzyczne chwile
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 16 marca; **07.00** Wojenne dziewczyny (25); **07.50** Polacy na morze; **08.20** reportaż; **08.40** Polacy – cykl reportaży; **09.50** Sensacje XX wieku: Jak hartowała się stal; **10.20** Sensacje XX wieku: Mata Hari; **10.45** Mój Tata – film dok.; **11.45** Rodziny Wykłych mają głos – Krzysztof Olechnowicz; **12.25** Czterdziestolatek (17); **13.30** Życie ukryte w jeziorze: Jezioro Szkoderskie; **14.35** Pierwsza wojna światowa: Śmiercionośne chmury (2); **15.35** Giganci historii; **16.25** Flesz historii; **16.35** Sztetl, czyli miasto (3); **17.00** Przeczytaj mi tę historię; **17.10** Wojenne dziewczyny (26); **18.05** Było, nie minęło; **18.40** Przestrzeń pamięci – Muzeum Dom Rodzinny JP II w Wadowicach; **19.15** Strajk wpisany do indeksu. Marzec 1968 w Krakowie – film dok.; **20.00** Tajne akcje III Rzeczy (2); **21.00** Wielkie mity historii: Hiroshima i kapitulacja Japonii (2); **22.05** Kurier – film sensacyjny; **00.10** Ukraiński Sługa Narodu – film dok.; **01.10** Było, nie minęło; **01.40** Sensacje XX wieku; **02.10** Sensacje XX wieku; **02.40** Encyklopedia II wojny światowej; **03.10** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Muzyczne poranki; **08.15** Co dalej?; **08.40** Którędy po sztuce; **08.55** Przestrzeń pamięci – Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku; **09.25** Żart – dramat, Czechosłowacja 1969, reż.: Jaromil Jires; **11.00** Ogniem i mieczem (3); **12.05** Ogniem i mieczem (4); **13.30** Perły socrealizmu – film dok.; **14.35** Przygody Münchhausena – film przygodowy; **16.15** Człowiek na torze – dramat psychologiczny, reż.: Andrzej Munk; **17.50** Wędrowiec Polski; **18.30** Informacje kulturalne; **18.55** Arsene Lupin 2 (3) – serial; **20.00** I nie było już nikogo (2) – serial; **21.10** Na wschód od Hollywood: Nie jestem czarownicą – film fabularny, reż.: Rungano Nyoni; **22.55** Więcej niż fikcja: Edgar Allan Poe – poeta grozy – film dok.; **00.05** Enter Enea Festival 2020 – Kamil Piotrowicz Sextet – koncert; **00.50** Loveling – dramat, reż.: Gustavo Pizzi; **02.40** Informacje kulturalne; **03.15** Małe kobiety – dramat, USA 1994, reż.: Gillian Armstrong; **05.25** Afisz kulturalny ekstra; **05.41** Zakończenie dnia

TVN

05.45 Uwaga!; **06.05** Ukryta prawda (1168); **07.00** Kuchenne rewolucje 8 (11) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Doradca smaku 16 (10); **11.50** Ukryta prawda (1362); **12.55** Tajemnice miłości (1); **14.00** Ukryta prawda (1169); **15.05** Ukryta prawda (964); **16.10** Kuchenne rewolucje 8 (12) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.20** Ukryta prawda (1363); **18.25** Bunt (32) – serial; **19.00** Fakty – serwis informacyjny; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku 16 (11); **20.15** Na Wspólnej 20 (3390) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy; **21.35** Przez Atlantyk (3); **22.40** Włamanie – film sensacyjny, USA/Japonia 2018, reż.: James McTeigue, wyk.: Gabrielle Union, Billy Burke, Richard Cabral, Ajiona Alexus; **00.40** Superwizjer (1236) – magazyn reporterów; **01.15** Grzesznica (6) – serial; **02.15** Uwaga!; **02.35** Noc Magii; **04.00** Kto was tak urządził; **04.30** Kto was tak urządził; **05.00** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (672); **09.10** Malanowski i Partnerzy (673); **09.40** Sekrety rodziny (168); **10.40** Dlaczego ja? (969); **11.40** Gliniarze (191); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (1084); **14.40** Dlaczego ja? (1130); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (646); **17.00** Gliniarze (655); **18.00** Pierwsza miłość (3387); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Mecenasa Porada (3); **21.05** Komisarz Mama (21); **22.10** Love Island. Wyspa miłości (158); **23.10** Co wiecie o swoich dziadkach? – komedia, USA 2017, reż.: Sean Anders, wyk.: Linda Cardellini, John Cena, John Lithgow, Mark Wahlberg; **01.35** Skandalista Larry Flint – film biograficzny, Kanada/USA 1996, reż.: Milos Forman, wyk.: Woody Harrelson, Courtney Love, Edward Norton, Brett Harrelson, Donna Hanover; **04.15** Kabaretowa Ekstraklasa; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.20 Przysięga (600); **06.05** Elif (1163); **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Dobre historie – magazyn; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (46) – serial TVP; **09.35** Komisarz Alex (152) – serial TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (314) – serial TVP; **11.25** Kasta – serial paradoksalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** To się oplaca; **12.50** Natura w Jedyńce: Góry i ich mieszkańcy (3/6) Alpy – film dokumentalny; **14.00** Elif (1164) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (601) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Klan (3961); **18.20** Kasta – serial paradoksalny TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM! **20.30** Leśniczówka (504) **21.00** Na sygnale (366) – serial fabularny TVP **21.35** Sprawa dla reportera **22.35** Magazyn śledczy Anity Gargas **23.15** Magazyn kryminalny 997 **00.10** Magazyn Ekspresu Reporterów **01.10** Tanie Dranie – Moroz i Kłopotowski komentują świat **01.55** Nowa – serial TVP, reż.: Tomasz Szafranski, wyk.: Justyna Kulig-Schneider, Marcin Bosak, Małgorzata Kożuchowska, Szymon Bobrowski, Piotr Grabowski **02.50** Ocaleni – reality show **03.45** Sprawa dla reportera **04.35** Magazyn śledczy Anity Gargas **05.00** Zakończenie dnia

TVP 2

05.25 M jak miłość (1531); **06.20** Zaczynaj Od Nowa; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama-flesz i Pogoda-flesz; **10.35** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.20** Magazyn Ekumeniczny; **11.55** Barwy szczęścia (2594) – serial obyczajowy TVP; **12.35** Kolo fortuny – teleturniej; **13.25** Stepowa miłość (36) – serial kostiumowy; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (131) – serial fabularny TVP; **15.05** Kolo Fortuny – extra – teleturniej; **15.10** Doktor Jan z Deekelsen (37) – serial obyczajowy, Niemcy 2011; **16.00** Kolo fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (72) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Stepowa miłość (37) – serial kostiumowy, Rosja 2014, reż.: Alexandr Mochov, Valery Ibragimov **19.30** Barwy szczęścia (2594) **20.10** Barwy szczęścia (2595) **20.40** Kulisy serialu „Ojciec Mateusz” **20.55** Ojciec Mateusz (344) – serial kryminalny TVP, reż.: Filip Zylber, wyk.: Kinga Preis, Bartłomiej Firlet, Rafał Cieszyński, Maja Pankiewicz, Adam Hausner, Artur Żmijewski, Piotr Polk **21.55** Serial fabularny **23.05** Tabu (3) – serial kostiumowy, Wielka Brytania/USA 2017, reż.: Kristoffer Nyholm, wyk.: Tom Hardy, Leo Bill, Jessie Buckley, Edward Fox **00.15** Iceman: Historia mordercy – dramat, USA 2012, reż.: Ariel Vromen, wyk.: Michael Shannon, Chris Evans, Winona Ryder **02.10** Rebeliant – dramat, USA 2016, reż.: Gary Ross, wyk.: Matthew McConaughey, Keri Russell **04.30** Gomorra (3) – serial **05.20** Zakończenie dnia

TVP Info

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi; **19.20** Raport z granicy **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** Nie da się ukryć **21.20** Raport z granicy **21.30** Serwis Info Wieczór **21.41** Pogoda **21.50** W tyle wizji **22.25** Serwis Info Wieczór **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** INFO Wieczór **23.30** W akcji **23.55** Serwis Info Wieczór **00.03** Wiadomości **00.31** Gość Wiadomości **00.56** Pogoda **01.00** TVP WORLD **05.00** Pogoda **05.17** Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Święty Augustyn; **06.00** Audycja Generalna z Watykanu; **07.00** Mistyczne serce Lasu Wiedeńskiego; **07.50** Święty na każdy dzień; **07.55** 40 dni z Eucharystią; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo życia; **08.40** Przegląd Mobilków; **09.00** Na zdrowie; **09.20** Brat Franciszek; **09.50** Młodzi Światu; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Myśląc Ojczyznę; **11.35** Przyroda i ludzie; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Ziemia Obiecana; **13.10** Muzyczne chwile; **13.20** Przegląd katolickiego tygodnika „Niedziela”; **13.30** Msza Święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Święty Patryk, apostoł Irlandii; **15.25** Centrum Ewangelizacji; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Z wędką nad wodę; **16.35** Porady Medyczne Bonifratrów; **17.05** Akademia pro-life; **17.10** Maryja z Nazaretu w Jej Zwiastowaniu; **17.30** Odpowiedzialni za Kościół; **17.55** Poczet Wielkich Polaków **18.00** Anioł Pański **18.05** Informacje dnia **18.15** Rozmowy niedokończone **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Przyjaciele i bohaterowie **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec **20.50** Głos Polski **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia **22.00** Ziemia Obiecana **22.50** Święta Rita z Casci – przemijająca droga wiary **23.50** Muzyczne chwile **00.00** Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 17 marca; **07.00** Wojenne dziewczyny (26); **07.50** W kotle historii; **08.30** Strąk wpisany do indeksu. Marzec 1968 w Krakowie – film dok.; **09.10** Flesz historii; **09.20** Sensacje XX wieku: Wyrok wykonano, cz. 1; **09.50** Sensacje XX wieku: Wyrok wykonano, cz. 2; **10.20** Spór o historię; **10.40** Historia gospodarcza II RP – Zagłębie naftowe i COP (6); **19.15** Taśmy marca – film dok.; **20.00** Drobny, kruchy człowiek... – film dok.; **21.00** Giganci historii; **21.55** Kryminalne zagadki Polski (8); **22.30** Sądy, przesady; **23.20** Sądy, przesady; **00.05** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **00.40** Sensacje XX wieku; **01.10** Sensacje XX wieku; **01.40** Encyklopedia II wojny światowej; **02.15** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Muzyczne poranki; **08.05** Informacje kulturalne; **08.35** Mieszczanie zwycięscy; **09.20** Człowiek na torze – dramat psychologiczny, reż.: Andrzej Munk; **11.00** Przeprowadzki (1); **12.05** Przeprowadzki (2); **13.30** W szkłach kłosu Sylwii Plath – film dok.; **14.45** Jej powrót – dramat, reż.: Witold Orzechowski; **16.00** Dwunastu gniewnych ludzi – dramat, USA 1957, reż.: Sidney Lumet; **17.50** Którędy po sztukę; **17.55** Przestrzeń pamięci – Rezerwat Archeologiczny Geniuoci na Ostrowie Tumskim; **18.30** Co dalej?; **18.55** Arsene Lupin 2 (4); **20.00** Wstęp do filmu – Paryż, Teksas; **20.05** Paryż, Teksas – dramat, reż.: Wim Wenders, wyk.: Bernhard Wicky, Harry Dean Stanton, Sam Berry; **22.45** Wędrowiec Polski – cykl reportaży; **23.25** Kulisy hollywoodzkiego musicalu: Lata trzydzieste. Przetętnąć Wielki Kryzys – serial dok.; **00.40** Co dalej?; **01.15** Nie jestem czarownicą – film fabularny, reż.: Rungano Nyoni; **03.00** Kocham radio – film dok.; **04.55** Teledyski; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.51** Zakończenie dnia

TVN

05.45 Uwaga!; **06.05** Ukryta prawda (1169); **07.00** Kuchenne rewolucje 8 (12) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Doradca smaku 16 (11); **11.50** Ukryta prawda (1363); **12.55** Tajemnice miłości (2); **14.00** Ukryta prawda (1170); **15.05** Ukryta prawda (965); **16.10** Kuchenne rewolucje 8 (13); **17.20** Ukryta prawda (1364); **18.25** Bunt (33) – serial; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku 16 (12); **20.15** Na Współnej 20 (3391) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy; **21.35** Kuchenne rewolucje 24 (3); **22.40** Bridget Jones III – komedia, Francja/Irlandia/USA/Wielka Brytania/Chiny 2016, reż.: Sharon Maguire, wyk.: Renée Zellweger, Colin Firth, Patrick Dempsey, Jim Broadbent, Gemma Jones, Emma Thompson; **01.05** Na pokuszenie – film obyczajowy, USA 2017, reż.: Sofia Coppola, wyk.: Colin Farrell, Nicole Kidman, Kirsten Dunst, Elle Fanning, Oona Laurence; **03.05** Uwaga!; **03.25** Noc Magii; **04.45** Kto was tak urządził; **05.15** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (674); **09.10** Malanowski i Partnerzy (675); **09.40** Sekrety rodziny (169); **10.40** Dlaczego ja? (970); **11.40** Gliniarze (192); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (1085); **14.40** Dlaczego ja? (1131); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (647); **17.00** Gliniarze (656); **18.00** Pierwsza miłość (3388); **18.50** Wydarzenia – serwis informacyjny; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Nasz Nowy Dom (255); **21.05** Przyjaciółki (221); **22.10** Love Island. Wyspa miłości (159); **23.10** Forrest Gump – komediodramat, USA 1994, reż.: Robert Zemeckis, wyk.: Tom Hanks, Robin Penn Wright, Gary Sinise, Mykelti Williamson, Sally Field; **02.20** Powrót do rodziny – film fabularny, USA 2013, reż.: David Boyd, wyk.: Dorian Brown Pham, James Devoti, Scott Elrod, Henry Charles Wyson; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telegazety TV Okazje

TVP 1

05.20 Przysięga (601); **06.05** Elif (1164); **07.00** *Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Agape; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwa drans polityczny; **08.35** Ranczo (47) – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex (153) – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (315) – serial kryminalny TVP; **11.25** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** Natura w Jedyne: Góry i ich mieszkańcy (4/6) Góry Ruwenzori – film dokumentalny; **14.00** Elif (1165) – serial; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (602); **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Klan (3962) – telenowela TVP; **18.20** Kasta – serial paradokumentalny TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.35 Ojciec Mateusz (345) – serial kryminalny TVP
21.25 Kulisy seriali „Na dobre i na złe” i „Na sygnale”
21.35 Na sygnale (367) – serial fabularyzowany TVP
22.15 Zniewolona (72) – serial kostiumowy
23.15 Killerman – film fabularny, USA 2019, reż.: Malik Bader, wyk.: Liam Hemsworth, Emory Cohen
01.15 Pod nadzorem – film sensacyjny, Kanada 2003, reż.: Sydney J. Furie, wyk.: Dolph Lundgren, Alex Karzis, Kata Dobo
03.05 S. W. A. T. – Jednostka specjalna (24) – serial
04.00 Magazyn kryminalny 997
04.45 Zakończenie dnia

TVP 2

05.30 M jak miłość (1532); **06.20** Anna Dymna – spotkamy się: Jagoda Kibil; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama-flesz i Pogoda-flesz; **10.35** Panorama; **10.40** Pytanie na śniadanie; **11.15** Zaczniń Od Nowa; **11.55** Barwy szczęcia (2595) – serial obyczajowy TVP; **12.35** Kolo fortuny – teleturniej; **13.25** Stepowa miłość (37) – serial kostiumowy; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (132) – serial fabularyzowany TVP; **15.05** Kolo Fortuny – extra – teleturniej; **15.10** Doktor Jan z Deekelsen (38) – serial obyczajowy, Niemcy 2011; **16.00** Kolo fortuny – teleturniej; **16.30** Familiada – teleturniej; **17.15** Miłość i przeznaczenie (73) – serial obyczajowy, Turcja 2020, reż.: Cagri Bayrak, wyk.: Ibrahim Celikkol, Senan Kara, Demet Ozdemir, Zuhul Gencer, Engin Hepileri; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Stepowa miłość (38) – serial kostiumowy
19.30 Barwy szczęcia (2595)
20.10 Barwy szczęcia (2596)
20.40 Kabaret. Super Show Dwójki 0
21.40 Big Music Quiz – teleturniej
22.40 Muzyka, Taniec, Zabawa – koncert
23.45 Kino relaks: Mała Italia – komedia romantyczna, Kanada/USA 2018, reż.: Donald Petrie, wyk.: Emma Roberts, Alyssa Milano, Dany Aiello, Jane Seymour, Hayden Christensen
01.40 Anatomia strachu – film fabularny, USA 2011, reż.: Joel Schumacher, wyk.: Nicolas Cage, Nicole Kidman, Ben Mendelsohn, Liana Liberato, Jordana Spiro
03.20 Różowa Pantera – komedia kryminalna, USA 2006, reż.: Shawn Levy, wyk.: Steve Martin, Kevin Kline, Beyonce Knowles, Jean Reno
04.55 Zakończenie dnia

TVP Info

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **09.40** W Kontrze; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi; **19.20** Raport z granicy

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Forum
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Raport z granicy
21.30 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.00 TVP WORLD
05.00 Pogoda
05.10 W akcji
05.37 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Rotmistrz Pilecki – przywrócenie pamięci; **05.35** Żyjemy u zarania przyszłości; **07.00** Kuźnia Redemptorystów; **07.50** Święty na każdy dzień; **07.55** 40 dni z Eucharystią; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo życia; **08.45** Przyjaciele i bohaterowie; **09.10** Z wędką nad wodę; **09.35** Święty na każdy dzień; **09.45** Duc in altum; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.20** Muzyczne chwile; **11.25** Głos Polski; **11.35** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.45** Refleksje nad Psalmem XXII; **11.55** Prymas Stefan Wyszyński; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Ziemia Obiecana; **13.30** Msza Święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Zrozumieć Antycywizację; **14.55** Słowo życia; **15.00** Koronka do Bożego Miłosierdzia; **15.20** Mocni w Wierze; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Siódmy Sakrament; **16.35** 40 dni z Eucharystią; **16.40** Tak Go pamiętam; **16.55** 40 dni z Eucharystią; **17.00** Droga Krzyżowa
17.30 Geopolityka
17.55 Poczet Wielkich Polaków
18.00 Anioł Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Westerplatte Młodych
19.00 Warto zauważyć... w mijającym tygodniu
19.30 Opowieści Theo
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Ziemia Obiecana
22.55 Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”
23.00 Fatimskie orędzie nadziei
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 18 marca; **07.00** Wojenne dziewczyny (27); **07.55** Kuchnia dwudziestolecia; **08.30** Taśmy marca – film dok.; **09.05** Dawno temu w PRL-u – film dok.; **09.40** Sensacje XX wieku: Rok 1941, odc. 1; **10.10** Sensacje XX wieku: Rok 1941, odc. 2; **10.40** Drobny, kruchy człowiek... – film dok.; **11.40** Zapomniane ogniwo – konspiracja młodzieżowa 1945–1956; **12.20** Czerdziestolatek (19); **13.25** Jedwabny szlak (2) – film dok.; **14.30** 300 milionów lat: Wielka kolizja (1); **15.35** Geniusze i marzyciele. Kazimierz Prószyński – film dok.; **16.30** Przeczytaj mi tę historię; **16.35** Ex Libris; **17.05** Wojenne dziewczyny (28); **18.05** W poszukiwaniu Wikingów (3); **19.05** Generał Władysław Anders – film dok.; **20.00** Teatr Historii – felieton; **20.20** Teatr historii – spektakl; **22.00** KGB: tarcza i miecz (3) – cykl dok.; **23.05** Ścigając zło – film dok.; **00.10** Tajne akta III Rzeczy (2); **01.10** Było, nie minęło; **01.50** Sensacje XX wieku; **02.15** Sensacje XX wieku; **02.45** Encyklopedia II wojny światowej; **03.15** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Muzyczne poranki; **08.00** Co dalej?; **08.30** Kronorytuał – magazyn kulturalno-społeczny; **09.15** Dwunastu gniewnych ludzi – dramat, USA 1957, reż.: Sidney Lumet; **11.00** Przeprowadzki (3); **12.10** Przeprowadzki (4); **13.30** Droga między nutami. Zygmunt Krauze – film dok.; **14.55** Szalom Bollywood – film dok.; **15.55** Australia 2017, reż.: Danny Ben – Moshe; **16.20** Jestem – film obyczajowy, reż.: Dorota Kędzierzawska; **18.05** Do dzieła; **18.30** Informacje kulturalne; **18.55** Reżyserzy: Oliver Stone; **20.00** Wstęp do filmu – Monos – Oddział małp; **20.05** Monos – Oddział małp – dramat, Francja/Kolumbia 2019, reż.: Alejandro Landres; **21.55** 78. „Psychoza” Hitchcocka (78) – film dok.; **23.40** Ani słowa – film anim.; **23.50** Lyanotropia – film anim.; **00.10** Paryż, Teksas – dramat, reż.: Wim Wenders, wyk.: Bernhard Wicky, Harry Dean Stanton, Sam Berry; **02.55** Informacje kulturalne; **03.30** Charlotte Rampling. Spojrzenie – film dok.; **05.20** Afisz kulturalny ekstra; **05.38** Zakończenie dnia

TVN

05.45 Uwaga!; **06.05** Ukryta prawda (1170) – program obyczajowy; **07.00** Kuchenne rewolucje 8 (13) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Doradca smaku (12); **11.50** Ukryta prawda (1364) – program obyczajowy; **12.55** Tajemnice miłości (3); **14.00** Ukryta prawda (1171) – program obyczajowy; **15.05** Ukryta prawda (966); **16.10** Kuchenne rewolucje 8 (14) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.20** Ukryta prawda (1365); **18.25** Bunt (34) – serial; **19.00** Fakty – serwis informacyjny; **19.30** Sport; **19.40** Pogoda; **19.50** Uwaga!; **20.00** Kler – film obyczajowy, Polska 2018, reż.: Wojciech Smarzowski, wyk.: Arkadiusz Jakubik, Robert Więckiewicz, Jacek Braciak, Joanna Kulig, Janusz Gajos; **22.55** To: Rozdział II – horror, USA 2019, reż.: Andy Muschietti, wyk.: Jessica Chastain, James McAvoy, Bill Hader, Isaiah Mustafa, Jay Ryan, Bill Skarsgård; **02.25** Kuba Wojewódzki 16 (3); **03.30** Uwaga!; **03.50** Noc Magii; **05.10** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (676); **09.10** Malanowski i Partnerzy (677); **09.40** Sekrety rodziny (170); **10.40** Dlaczego ja? (971); **11.40** Gliniarze (193); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (1086); **14.40** Dlaczego ja? (1132); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (648); **17.00** Gliniarze (657); **18.00** Pierwsza miłość (3389); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Twoja Twarz Brzmi Znajomo (158); **22.10** Love Island. Wyspa miłości (160); **23.10** Avengers – film s.f., USA 2012, reż.: Joss Whedon, wyk.: Chris Evans, Chris Hemsworth, Tom Hiddleston, Jeremy Renner, Scarlett Johansson, Robert Downey Jr., Mark Ruffalo; **02.20** Karate Kid 3 – film fabularny, USA 1989, reż.: John G. Avildsen, wyk.: Ralph Macchio, Pat Morita, Robyn Lively, Ian Griffith Thomas, Martin Kove, Sean Kanan; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Klan (3958); **05.30** Klan (3959); **06.00** Magazyn Ekspresu Reportażów; **07.00** **Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze**; **07.40** Rok w ogrodzie; **08.05** Rok w ogrodzie Extra; **08.20** wojsko-polskie.pl; **08.45** Pełnosprawni (441); **09.15** Sprawa dla reportera; **10.15** Fascynujący świat: Nauka o śnie: jak spać lepiej (2) – cykl dokumentalny; **12.05** Przygody barona Munchausena – film przygodowy, USA, Niemcy, Wielka Brytania 1988, reż.: Terry Gilliam, wyk.: Robin Williams, Uma Thurman, John Neville, Eric Idle, Sarah Polley, Oliver Reed; **14.10** Z pamięci: Jerzy Giedroyc; **14.25** Okrasa łamie przepisy – magazyn kulinarny; **14.55** Serial fabularny; **16.00** Blondynka (101) – serial TV; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **18.30** Ojciec Mateusz (345) – serial kryminalny TVP; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.35 Komisarz Alex (206) – serial kryminalny TVP
21.35 Hit na sobotę: Przykłady obywateli – film fabularny, Wielka Brytania 2019, reż.: Hans Petter Moland, wyk.: Liam Neeson, Laura Dern, Tom Bateman, Tom Jackson, Emmy Rossum
23.40 Dziewczyna w sieci pająka – dramat, Niemcy/Szwecja/USA 2018, reż.: Fede Alvarez, wyk.: Claire Foy, Lakeith Stanfield, Sylvia Hoeks
01.45 88 minut – thriller, US/Niemcy 2007, reż.: Jon Avnet, wyk.: Al Pacino, Alicia Witt, Leelee Sobieski, Neal McDonough
03.40 Jaka to melodia?
04.30 Z pamięci: Jerzy Giedroyc
04.35 Zakończenie dnia

TVP 2

05.20 Barwy szczęścia (2592) – serial obyczajowy TVP; **05.50** Barwy szczęścia (2593) – serial obyczajowy TVP; **06.25** Barwy szczęścia (2594) – serial obyczajowy TVP; **07.00** M jak miłość (1645) – serial obyczajowy TVP; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym Pogoda-flesz; **12.10** Rodzinny ekspre; **12.50** To był rok!; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Koło fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opole 2022: Arka Noego – widowisko muzyczne; **16.20** Na dobre i na złe (839) – serial TVP, reż.: Grzegorz Lewandowski, wyk.: Mateusz Janicki, Filip Bobek, Piotr Garlicki, Mateusz Damięcki, Grażyna Zielińska, Ilona Ostrowska, Joanna Pach-Zbikowska, Maryla Morydz, Piotr Pluciński, Sławomir Wierzbicki; **17.15** Wojciech Cejrowski – boso przez świat: Peru. Peru od tytułu – cykl reportaży; **17.45** Słowo na niedzielę; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Postaw na milion – teleturniej
19.25 Lepsza połowa (7) – serial TVP
20.00 The Voice Kids. V – Przesłuchania w ciemno (7)
21.10 The Voice Kids V – Przesłuchania w ciemno (8)
22.05 The Voice Kids V – Przesłuchania w ciemno (7)
23.15 Hity wszech czasów
00.20 Różowa Pantera – komedia kryminalna, USA 2006, reż.: Shawn Levy, wyk.: Steve Martin, Kevin Kline, Jean Reno
02.05 Mała Italia – komedia romantyczna, Kanada, USA 2018, reż.: Donald Petrie, wyk.: Emma Roberts, Alyssa Milano, Dany Aiello, Jane Seymour, Hayden Christensen
04.00 Niewidzialny wróg – film akcji, Wielka Brytania 2015, reż.: Gavin Hood, wyk.: Alan Rickman, Helen Mirren, Aaron Paul
05.45 Zakończenie dnia

TVP Info

05.55 Powitanie; **06.00** Serwis Info Poranek: Wstaje dzień, Pogoda, relacje korespondentów; **06.24** Pogoda; **06.31** Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.01** Info Poranek; **07.23** Pogoda; **07.31** Info Poranek; **07.51** Pogoda; **07.59** Info Poranek; **08.22** Pogoda; **08.30** W Kontrze; **09.15** Salon dziennikarski; **09.59** Serwis Info Dzień weekend; **10.23** Pogoda; **10.29** Info Dzień weekend; **10.53** Pogoda; **10.59** Info Dzień weekend; **11.29** Info Dzień weekend; **11.52** Pogoda; **11.59** Info Dzień weekend; **12.29** Info Dzień weekend; **12.51** Pogoda; **12.59** Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda; **13.59** Info Dzień weekend; **14.29** Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda; **15.00** Debata TVP INFO; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Studio Wschód; **18.00** Panorama; **18.18** Info Wieczór weekend; **18.30** Kobiectym okiem; **18.52** Info Wieczór weekend; **19.00** Między słowami; **19.20** Raport z granicy
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Raport z granicy
21.30 Serwis Info Wieczór weekend
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór weekend
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Magazyn śledczy Anity Gargas
23.25 INFO Wieczór
24.00 Wiadomości
00.28 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.00 TVP WORLD
03.00 Pogoda
03.20 Salon dziennikarski
04.05 Teleexpress Extra
04.30 Minęła 20
05.28 Magazyn śledczy Anity Gargas

TV TRWAM

05.00 Siódmy Sakrament; **05.30** Mocni w Wierze; **06.00** Jutrztenka nadziei; **07.45** Muzyczne chwile; **07.55** 40 dni z Eucharystią; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Westerplatte Młodych; **08.55** Słowo życia; **09.00** Głos serca; **09.45** W górskim domu ogrodnika; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Retrospekcja; **10.20** Procesja dziejów; **10.40** Polski Punkt Widzenia; **11.00** Kropelka radości; **12.00** Aniol Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Warto zauważyć... w mijającym tygodniu; **12.50** Siódmy Sakrament; **13.20** Ocalić od zapomnienia; **13.30** Msza Święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”; **14.35** Święty Józef, w imieniu Ojca; **15.30** Wierzę w Boga; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Bp Jan Olszański – „pasterz i twierdza”; **17.00** Z Parlamentu Europejskiego; **17.25** Święty na każdy dzień; **17.30** Mocni Jego mocą; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Aniol Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Manna z Nieba
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Pamięć Sybiru
23.00 Głos serca
23.45 Muzyczne chwile
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.55 Był taki dzień – 19 marca; **07.00** Czesław Kaczmarek. Biskup niezłomny – film dok.; **07.50** Wojownicy czasu; **08.30** Sława i chwala (6) – serial TVP; **09.40** Okrasa łamie przepisy – magazyn kulinarny; **10.20** Pan Am – lot przez Pacyfik: Latynoski poligon (2); **11.30** Wszystkie kolory świata: Bangkok mniej znany – serial dok.; **12.35** Dzikie Andy, cz. 2. Życie w ekstremalnym świecie – cykl dok.; **13.25** Kuchnia dwudziestolecia (18); **13.55** Lawrence z Arabii, cz. 1 – film fabularny, reż.: David Lean; **15.55** Marzyciele: Matylda Getter; **16.25** Jedwabny szlak (2) – film dok.; **17.25** Spór o historię; **18.00** Kolumbowie (3) – serial TVP; **19.00** Giganci historii; **19.55** Rok 1982. Kalendarium; **20.05** Medycusze Wspaniali (3) – serial; **21.15** Gra o koronę. Zamoyski – film dok.; **22.20** Pociąg – film fabularny, Francja/Włochy 1965, reż.: John Frankenheimer, Arthur Penn, wyk.: Burt Lancaster, Jeanne Moreau, Paul Scofield; **00.30** Ukraiński Sługa Narodu – film dok.; **01.30** Szmuglerzy – film dok.; **02.30** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Niezapomniane przeboje Anny Jantar; **07.55** Informacje kulturalne; **08.25** Tamte lata, tamte dni – Krzysztof Zanussi; **08.55** Wydarzenie aktualne; **09.35** Kasetta: dokumentalna składanka – film dok.; **11.20** Barbara i Jan (1); **11.50** Barbara i Jan (2); **12.30** Do dzieła; **12.55** Pół żartem, pół serio – komedia, USA 1959, reż.: Billy Wilder; **15.10** Owszem Mazowsze; **15.50** Recital Marka Brachy i Aleksandra Dębica – koncert; **16.20** Recital Piotra Orzechowskiego – film dok.; **16.45** Winnetou III – serial przygodowy; **18.20** Co dalej?; **18.50** Kulisy hollywoodzkiego musicalu: Lata trzydzieste. Przetańczyć Wielki Kryzys – serial dok.; **20.00** Fighter – film obyczajowy, USA 2010, reż.: David O. Russell; **22.05** Spirit of Łódź Festiwal – Richard Bona – koncert; **23.10** Dzikie anioły – film fabularny, USA 1966, reż.: Roger Corman; **00.50** Co dalej?; **01.25** Monos – Oddział małp – dramat, reż.: Alejandro Landes, wyk.: Moisés, Sofia Buenaventura, Julianne Nicholson; **03.20** Sonita – film dok.; **05.20** Tamte lata, tamte dni: Krzysztof Zanussi; **05.48** Zakończenie dnia

TVN

05.50 Uwaga!; **06.05** Ukryta prawda (878); **07.00** Kuchenne rewolucje 10 (8) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Na Wspólnej Omnibus 20 (865); **13.25** MasterChef Junior 7 (2); **15.00** Tak powstaje (1); **15.35** Skoki narciarskie: PŚ, Oberstdorf – studio (1); **16.00** Skoki narciarskie: PŚ, Oberstdorf – konkurs indywidualny seria 1 (2); **17.10** Skoki narciarskie: PŚ, Oberstdorf – studio (3); **17.20** Skoki narciarskie: PŚ, Oberstdorf – konkurs indywidualny seria 2 (4); **17.55** Skoki narciarskie: PŚ, Oberstdorf – studio (5); **18.25** Miłonerzy; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.30** Kroniki Pucharu Świata w skokach narciarskich (30); **19.40** Pogoda; **19.50** Uwaga!; **20.05** Mask Singer (3); **21.25** Porady na zdrady – komedia, Polska 2017; **23.35** Sierota – horror, USA/Kanada/Francja/Niemcy 2009, reż.: Jau-me Collet-Serra, wyk.: Vera Farmiga, Peter Sarsgaard, Isabelle Fuhrmann, CCH Pounder, Jimmy Bennett; **02.15** Uwaga!; **02.35** Noc Magii; **04.00** Kto was tak urządził; **04.30** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **07.50** Naprząd – film animowany, USA 2020, reż.: Dan Scanlon; **10.00** Ewa gotuje (444); **10.40** Zaplątani – film animowany, USA 2010, reż.: Nathan Greno, Byron Howard; **12.40** Bogaty dom – Biedny dom (28); **13.45** Drwale i inne opowieści Bieszczadu (61); **14.15** Drwale i inne opowieści Bieszczadu (62); **14.40** Rolnicy. Podlasie (39); **15.45** Więzienie (76); **16.15** Więzienie (77); **16.45** Więzienie (78); **17.15** Więzienie (79); **17.45** Chłopaki do wzięcia (215); **18.15** Chłopaki do wzięcia (216); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Kowalscy kontra Kowalscy (25); **20.35** Kowalscy kontra Kowalscy (26); **21.10** Avengers: Czas Ultrona – film s.f., USA 2015, reż.: Joss Whedon; **00.15** Tropiciel – film przygodowy, USA 2007, reż.: Marcus Nispel, wyk.: Karl Urban, Moon Bloodgood, Clancy Brown, Russell Means, Jay Tavare; **02.20** Wojownicze żółwie ninja – film, USA 2014, reż.: Jonathan Liebesman; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

Redakcja „Idziemy” nie ponosi odpowiedzialności za zmiany w programach TV wprowadzone przez nadawców po 2 III 2022 r.

Polityka międzynarodowa mało interesuje przeciętnego Amerykanina, niemniej napaść Rosji na Ukrainę stanowi tu wyjątek. Z tego względu prezydent Biden poświęcił tej sprawie dużo miejsca w wygłoszonym właśnie orędziu o stanie państwa.

Przemówienia te należą do najważniejszych wydarzeń politycznych w danym roku. Są one skierowane do członków obu izb Kongresu i tradycyjnie biorą w nim także udział sędziowie Sądu Najwyższego. Zatem wszystkie podstawowe elementy władzy są w nie zaangażowane.

W tym roku specjalnym gościem była pani Oksana Markarowa, ambasador Ukrainy w USA. Na prośbę prezydenta Bidena na znak solidarności z Ukrainą wszyscy zgromadzeni powstali i powitali panią ambasador oklaskami.

W swym przemówieniu Joe Biden nie szczędził słów krytyki pod adresem prezydenta Putina i Rosji. Nie owijając spraw w bawełnę, stwierdził, że rosyjski atak był niczym niesprowokowany i z góry zaplanowany, a liczne dyplomatyczne wysiłki mające na celu jego odwołanie zostały przez Moskwę odrzucone. Podkreślił, że – wbrew nadziejom Kremla – ta napaść spotkała się z powszechnym potępieniem na Zachodzie. W tym zakresie USA i jego sojusznicy mówią jednym głosem.

Mówiąc o konkretnych krokach podjętych przez Zachód, prezydent Biden skupił uwagę na czynnikach gospodarczych. Podkreślił, że odcięcie rosyjskich banków od zachodniego systemu SWIFT, przy pomocy którego są dokonywane elektroniczne przelewy, w praktyce pozbawia Rosję dostępu do posiadanych przez rosyjski bank centralny rezerw walutowych w wysokości 630 mld USD.

Odcięcie Rosji od systemu SWIFT bez wątpienia stanowi ogromny cios dla rosyjskiej gospodarki i pierwsze tego skutki są już widoczne. Kontrolowane przez państwo banki Sberbank (51. największa korporacja świata w rankingu tygodnika „Forbes” za 2021 r.) i VTB zaprzestały działalności w zachodniej Europie, czyli praktycznie ogłosiły niewypłacalność poza Rosją. Odcięcie Rosji

Oksana Markarowa, ambasador Ukrainy w USA z pierwszą damą Jill Biden na Kapitolu podczas ogłaszania orędzia o stanie państwa przez prezydenta USA Joea Bidena 1 marca 2022 r.

Ameryka wobec Ukrainy

Kazimierz Dadak

od systemu SWIFT także oznacza niezdolność rosyjskich przedsiębiorstw do zaciągania kredytów na Zachodzie i sprzedaży akcji, co podetnie skrzydła gospodarce.

Prezydent Biden ogłosił także nałożenie na Rosję sankcji obejmujących sprzedaż towarów wymagających wysoce zaawansowanych technologii. Biorąc pod uwagę, że Rosja nie wytwarza własnych półprzewodników, a ich produkcja w Chinach w przytłaczającej większości jest w rękach obcych firm, to ta decyzja stanowi kolejny ciężki cios w serce gospodarki napastnika.

Rosyjska gospodarka stoi eksportem ropy naftowej i gazu ziemnego. Nie czekając na sankcje, wielkie zachodnie koncerny naftowe, włącznie z ExxonMobil, przedsiębiorstwem, które lata temu prezydent Putin określił jako najbardziej spolegliwego przyjaciela Moskwy, wycofują się z inwestycji w Rosji. Oznacza to odcięcie od obcego kapitału, technologii i technik wydobycia tych kluczowych surowców.

Cała plejada innych firm także zaprzestaje działalności w Rosji. Na przykład Apple już nie sprzedaje tam swoich towarów, IKEA zamyka sklepy, a przewoźnicy morscy przestają przyjmować zlecenia na rejsy do rosyjskich portów. Nawet Volkswagen obwieścił zaprzestanie produkcji samochodów w swych fabrykach w Kałudze i Niżnym Nowogrodzie.

Prezydent USA powiedział, że Ameryka udzieliła pomocy Ukrainie w wysokości miliarda dolarów. Nie jest to suma oszałamiająca, ale zaraz po wygłoszeniu swego przemówienia prezydent zwrócił się do Kongresu o przyznanie kolejnych 10 mld, i to dla Ukrainy jest już znacząca suma. Dla porównania podajmy, że całkowite wydatki tego kraju na zbrojenia w 2020 r. wyniosły niecałe 6 mld USD.

Z przemówienia Bidena wynika, że część z owych dodatkowych funduszy będzie przeznaczona na sprzęt wojskowy. W swym przemówieniu amerykański prezydent nie uwydatniał tej sprawy, co wskazuje na to, że Waszyngton poważnie traktuje rosyjskie groźby użycia broni atomowej w stosunku do krajów „wtrącających się” do wojny z Ukrainą. Dla mniejszych krajów daleko idąca dyskrekcja w tej sprawie jest zapewne jeszcze bardziej wskazana. Rosja jest biednym i zafanym krajem, ale jej arsenał atomowy jest równy amerykańskiemu.

Sprawa ukraińska cieszy się w USA bardzo daleko idącym poparciem, ale nie jest ono nieograniczone. W swym przemówieniu Joe Biden powiedział wręcz, że Stany Zjednoczone nie angażują się wojskowo po stronie napadniętego. Podkreślił, że wojska wysyłane do Europy Środkowo-Wschodniej mają na celu wyłącznie obronę krajów członkowskich NATO. Polacy mają powody do optymizmu, niestety Ukraińcy jeszcze nie są w takiej samej sytuacji..

Autor jest profesorem ekonomii, wykładową w Hollins University w stanie Wirginia w USA

Waszyngton poważnie traktuje rosyjskie groźby użycia broni atomowej w stosunku do krajów „wtrącających się” do wojny z Ukrainą.

Drodzy Czytelnicy!
„Idziemy”
jest dostępne
w e-wydaniu
na stronie:
www.eprasa.pl
www.idziemy.com.pl

Prenumerata redakcyjna tygodnika „Idziemy” na rok 2022

Drodzy Czytelnicy! Nasz tygodnik dostępny jest w parafiach i w kioskach. Istnieje też możliwość prenumeraty redakcyjnej. Można otrzymywać nasz tygodnik do domu! Prenumerata redakcyjna w roku 2022: **cena 1 egzemplarza – 7 zł; prenumerata kwartalna – 91 zł; prenumerata półroczna – 182 zł; prenumerata roczna – 364 zł.**

Zniżka! Przy prenumeracie od 5 do 10 egzemplarzy cena 1 egz. wynosi 5 zł. Koszt wysyłki w całości pokrywa redakcja.

Pismo nasze można zaprenumerować, wypełniając dokładnie poniższy blankiet. Tel. 22 5120095

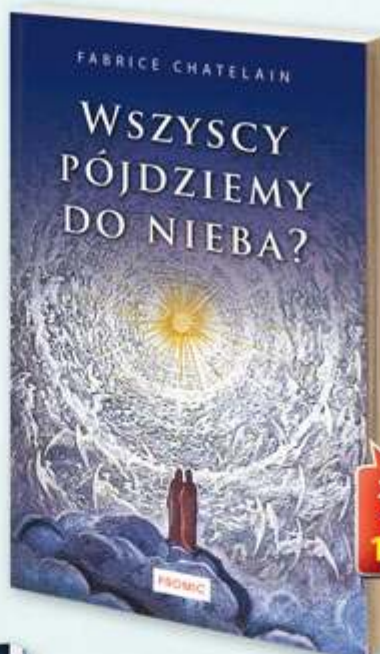
nazwa odbiorcy		W Y D. D I E C. W A R. - P R A S K I E J 0 4 - 3 5 7	
nazwa odbiorcy cd.		W - w a u l . G r o c h o w s k a 1 9 4 / 1 9 6	
I.k.	nr rachunku odbiorcy	1 7 1 2 4 0 1 0 9 5 1 1 1 1 0 0 1 0 0 5 1 7 2 4 7 3	
w		waluta	kwota
W		PLN	
kwota słownie			
nazwa zleceniodawcy			
nazwa zleceniodawcy cd.			
tytułem			
P r e n u m e r a t a t y g o d n i k a			
tytułem cd.			
I d z i e m y n a o k r e s			
pieczęć, data i podpisy zleceniodawcy		Opłata:	

nazwa odbiorcy		W Y D. D I E C. W A R. - P R A S K I E J 0 4 - 3 5 7	
nazwa odbiorcy cd.		W - w a u l . G r o c h o w s k a 1 9 4 / 1 9 6	
I.k.	nr rachunku odbiorcy	1 7 1 2 4 0 1 0 9 5 1 1 1 1 0 0 1 0 0 5 1 7 2 4 7 3	
w		waluta	kwota
W		PLN	
kwota słownie			
nazwa zleceniodawcy			
nazwa zleceniodawcy cd.			
tytułem			
P r e n u m e r a t a t y g o d n i k a			
tytułem cd.			
I d z i e m y n a o k r e s			
pieczęć, data i podpisy zleceniodawcy		Opłata:	

■ Co to są przesady, skąd się biorą, dlaczego warto im się bliżej przyjrzeć i pamiętać, że te z pozoru niewinne gesty czy zachowania mają swoje niezupełnie niewinne podłoże?

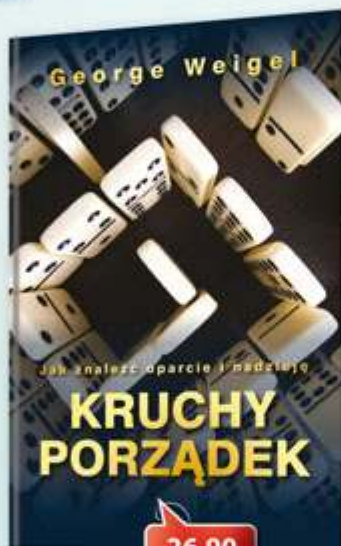
**25,90
teraz
18,00**

■ Czy rzeczywiście wszyscy pójdziemy do nieba? Jezus w żadnym razie nie zapowiadał niczego takiego! Co zatem powiedział? I jaka jest w tym względzie wiara Kościoła? Co naprawdę wiemy o życiu wiecznym? Jak ono wygląda? Kto do kąd idzie po śmierci?

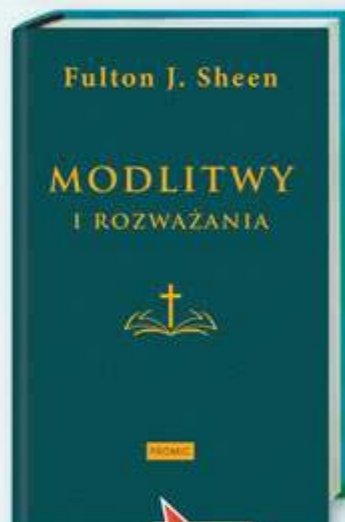
**26,00
teraz
18,90**

■ Jeden z najbardziej wpływowych współczesnych intelektualistów katolickich analizuje burzliwe wydarzenia XX i początku XXI wieku. Ukazuje trzeźwe, ale też pełne nadziei przesłanie w rzeczywistości, w której zagrożone są wolność, rozsądek i prawda.

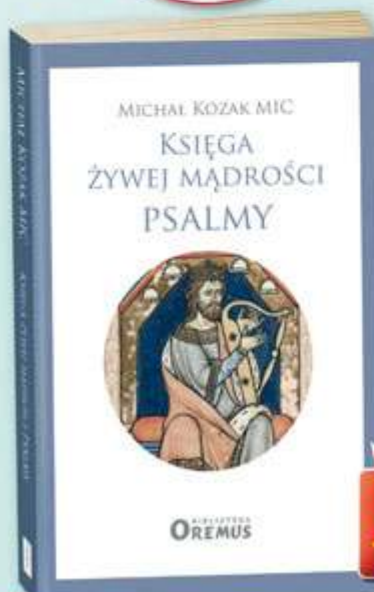

■ Zbiór modlitw, rozważań i refleksji przeznaczony dla każdego z nas, a szczególnie dla tych, których dotyka cierpienie, niesprawiedliwość, którzy żyją w cieniu rozmaitych konfliktów. Teksty mające sprowokować do wstuchania się w głos Boga i głębokich przemyśleń duchowych.

**26,90
teraz
19,00**

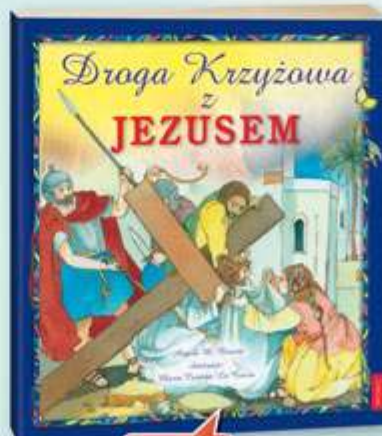

**23,90
teraz
16,50**

■ Psalmi – piękne i niezawodnie prawdziwe. Składają się na niezwykłą księgę, napisaną życiem i modlitwą. Niniejsze rozważania oddają charakter owej księgi będącej miejscem spotkania Boga i człowieka. Wciąż aktualne, opowiadają o misterium opartej na miłości relacji człowieka z jego Stwórcą.

**24,90
teraz
17,50**

■ Odprawianie nabożeństwa Drogi Krzyżowej to świetna okazja, by porozmawiać z Jezusem! A ta książka to zachęta dla najmłodszych czytelników, którym dedykujemy barwnie ilustrowane, napisane specjalnie dla nich rozważania.

**17,90
teraz
12,00**

Gotowi na

DVB-T2?

Co zrobić, żeby nadal oglądać

ulubione programy?

Przygotuj się z nami!

Może słyszeliście już, że przyszłym roku telewizja naziemna w Polsce będzie nadawana w nowy sposób - w tzw. standardzie **DVB-T2/HEVC**. Brzmi skomplikowanie, ale tak nie jest. Po prostu teraz obowiązujący standard to DVB-T. Martwicie się, czy ciągle będziecie mogli odbierać ulubione programy? Albo że trzeba będzie kupić nowy telewizor?

→ Odpowiedzi znajdziecie w naszym poradniku.

1 Dlaczego DVB-T2/HEVC?

Wiosną 2022 roku zmieni się w Polsce sposób, w jaki odbieramy telewizję naziemną. Już wkrótce zaczną do Was trafiać ulepszony sygnał w nowym standardzie **DVB-T2/HEVC**. Będzie można oglądać większą liczbę programów w wyższej jakości obrazu i dźwięku. Standard jest wprowadzany we wszystkich krajach UE. Uruchomienie **DVB-T2/HEVC** to przede wszystkim zmiana technologiczna, ale ma też związek z nowym podziałem częstotliwości radiowych.

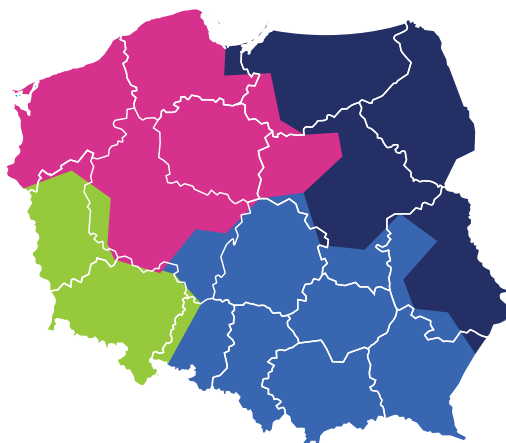
Jeżeli oglądacie w domu telewizję i macie antenę satelitarną albo kablówkę, nie musicie się przejmować. Zmiany będą tylko w cyfrowej telewizji naziemnej, czyli takiej, która dociera do nas z nadajników rozmieszczonych na terenie kraju, przez antenę zamontowaną na dachu lub balkonie. Prawie 30, głównie bezpłatnych programów telewizji naziemnej odbiera aż 13 milionów Polaków.

Gdzie i kiedy w Polsce? 2

Uruchomienie nowego standardu to poważna zmiana, będzie dotyczyć milionów odbiorców. Operację przełączenia nadajników w Polsce na nowy standard podzielono na cztery etapy, każdy z nich obejmie kilka województw. Terminy wprowadzenia **DVB-T2/HEVC** w poszczególnych regionach znajdziecie na grafice poniżej.

Koniecznie zapamiętajcie datę właściwą dla województwa, w którym mieszkacie!

Mapa zmian zgodnie z obszarami rezerwacji częstotliwości (MUX1, MUX2, MUX4)

Mapa zmian zgodnie z województwami (MUX3)

- Etap 1, 28 marca 2022 r.: województwo lubuskie i dolnośląskie
- Etap 2, 25 kwietnia 2022 r.: województwo pomorskie, zachodniopomorskie, wielkopolskie i kujawsko-pomorskie
- Etap 3, 23 maja 2022 r.: województwo łódzkie, opolskie, świętokrzyskie, śląskie, małopolskie i podkarpackie
- Etap 4, 27 czerwca 2022 r.: województwo podlaskie, warmińsko-mazurskie, mazowieckie i lubelskie

Co muszę sprawdzić?

Do odbioru telewizji naziemnej w wersji **DVB-T2/HEVC** potrzebny będzie telewizor obsługujący ten standard. Bez niego oglądanie bezpłatnych programów nie będzie możliwe. Koniecznie sprawdźcie, czy Wasz odbiornik będzie odpowiedni!

Obok znajdziecie listę najważniejszych funkcji, jakie musi posiadać Wasz telewizor.

Co musi mieć telewizor, aby odbierać w **DVB-T2/HEVC**?

- możliwość odbioru telewizji naziemnej w standardzie DVB-T2,
- odbiór obrazu w standardzie kodowania HEVC (inna nazwa: H.265/MPEG-H),
- odbiór dźwięku w formacie MPEG-2 Audio Warstwa 2 i Dolby E-AC-3.

Jak sprawdzać?

W najbliższym czasie sprawdźcie, czy telewizor, który macie będzie działał po włączeniu **DVB-T2/HEVC**.

Jak to zrobić?

Warto przede wszystkim zajrzeć do instrukcji obsługi lub innych materiałów producenta telewizora i zobaczyć, czy posiada funkcje niezbędne do odbioru programów. Nie czujecie się pewnie w sprawach technicznych? Możecie poprosić o radę sprzedawców w sklepie elektronicznym, instalatorów telewizyjnych albo kogoś z rodziny, kto orientuje się lepiej.

Można też spróbować wyszukać na telewizorze nadawane w całej Polsce próbne programy **DVB-T2/HEVC** według poniższej instrukcji.

Jak sprawdzić czy odbieramy próbne kanały **DVB-T2/HEVC**?

1. Włączcie telewizor
2. Na pilocie znajdźcie odpowiedni przycisk i włącz „Ustawienia”
3. Wybierzcie „Odbiór naziemny”
4. Uruchomcie „Automatyczne wyszukiwanie programów”
5. Po skończeniu wyszukiwania wyjdźcie z ustawień i przeszukajcie listę kanałów
6. Jeżeli na liście pojawiły się TVP Dokument, TVP Kobieta, TVP Kultura, TVP Polonia i TVP Rozrywka i możecie je oglądać - jesteście gotowi na DVB-T2/HEVC!
7. Jeżeli nie widzicie tych programów, Wasz telewizor będzie potrzebował dodatkowego dekodera.

Można również wyszukać planszę testową Telewizji Polskiej **Sprawdzam TV**, na kanale **NTV28**. Jeśli widać obraz oraz słyszać dźwięk oznacza to, że Wasz telewizor lub dekodery najpewniej spełnia wymagania nowego standardu. Jeśli natomiast słyszycie dźwięk, a nie widzicie obrazu, konieczna jest wymiana sprzętu na zgodny ze standardem **DVB-T2/HEVC**.

5 Czy muszę kupić telewizor?

Raczej nie! Jeżeli macie w miarę nowy odbiornik, kupiony w ostatnich kilku latach, jest duża szansa, że po zmianach będzie nadal odbierał programy. Do starszego sprzętu będzie można dodać niedrogi dekodery za około 100 zł.

Niewiele da się zrobić tylko w przypadku telewizorów starszych niż 25 lat – te pewnie trzeba będzie wymienić.

Kupując telewizor lub dekodery warto zachować ostrożność i wybrać urządzenie, które rzeczywiście spełnia nowe wymagania. Problem może pojawić się jeżeli będziemy chcieli kupić sprzęt na internetowych platformach zakupowych – nowy lub pochodzący z drugiej ręki. Można tam znaleźć oferty telewizorów i dekodery, które odbierają wprawdzie sygnał DVB-T2, **ale nie obsługują nowego typu kodowania obrazu** – HEVC (lub H.265/MPEG-H). Taki odbiornik lub tuner w przyszłym roku może okazać się bezużyteczny i nie należy go kupować w obliczu zmiany standardu.

Dofinansowanie 6

Zakup nowego sprzętu może być poważnym wydatkiem. Już wkrótce rusza program dofinansowania do zakupu urządzeń do odbioru telewizji.

Dofinansowanie będzie przysługiwać na gospodarstwo domowe. Wniosek o przyznanie świadczenia będzie mogła złożyć jedna osoba z gospodarstwa domowego. Aby otrzymać świadczenie, osoba składając wniosek będzie musiała złożyć oświadczenie, iż ze względu na swoją sytuację materialną nie może samodzielnie ponieść kosztów zakupu nowego sprzętu.

Więcej informacji o programie można znaleźć na stronie gov.pl/CyfrowaTV.

**Pełne informacje
o DVB-T2/HEVC**

gov.pl/CyfrowaTV